

**T.C.
AMASYA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**SOSYAL MEDYA KULLANIMININ AİLE İÇİ İLETİŞİM VE
GELİŞMELERİ KAÇIRMA KORKUSU (FOMO) AÇISINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İLKAY ÖZLÜK

HAZİRAN

**SOSYAL MEDYA KULLANIMININ AİLE İÇİ İLETİŞİM VE
GELİŞMELERİ KAÇIRMA KORKUSU (FOMO) AÇISINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

İlkay ÖZLÜK

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
BİLGİSAYAR VE ÖĞRETİM TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMİ
ANABİLİM DALI**

Danışman

Doç. Dr. Fatih SALTAN

**AMASYA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

HAZİRAN 2025

Yüksek Lisans Tezi Kabul ve Onay Sayfası

İlkay ÖZLÜK tarafından hazırlanan “Sosyal Medya Kullanımının Aile İçi İletişim ve Gelişmeleri Kaçırma Korkusu (Fomo) Açısından Değerlendirilmesi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ ile Amasya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. Fatih SALTAN

Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı, Amasya Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum

Başkan: Dr. Öğr. Üyesi Mesut TÜRK

Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı, Amasya Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum

Üye: Doç. Dr. Kürşat ARSLAN

Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı, Dokuz Eylül Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum

Tez Savunma Tarihi: 19/06/2025

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

.....

Doç. Dr. Ümit YILDIRIM

Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Amasya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

İlkay ÖZLÜK

19/06/2025

SOSYAL MEDYA KULLANIMININ AİLE İÇİ İLETİŞİM VE GELİŞMELERİ KAÇIRMA KORKUSU (FOMO) AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

(Yüksek Lisans Tezi)

İlkay ÖZLÜK

AMASYA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Haziran 2025

ÖZET

Bu araştırmanın amacı lise öğrencilerinin sosyal medya kullanımlarının aile içi iletişim ve gelişmeleri kaçırma korkusu (FoMO) açısından değerlendirilmesidir. Bu araştırma nicel araştırma desenlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubu kolay örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir, 2023-2024 eğitim öğretim yılında Tokat ilinin bir ilçesinde öğrenim görmekte olan 834 lise öğrencisi araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Bu çalışmada öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerini ölçmek için Sosyal Medya Kullanım Amaçları Ölçeği (cronbach alfa iç tutarlık katsayısı=0.89), sosyal medya kullanımının aile içi iletişim düzeyini ölçmek için Sosyal Medya Kullanımının Aile İletişimine Etkisini Belirleme Ölçeği (cronbach alfa iç tutarlık katsayısı=0.84), sosyal medyada gelişmeleri kaçırma korkusu düzeylerini ölçmek için Sosyal Ortamlarda Gelişmeleri Kaçırma Korkusu (FoMO) Ölçeği (cronbach alfa iç tutarlık katsayısı=0.82) kullanılmıştır. Araştırma sorularına yanıt aranırken aritmetik ortalama, standart sapma değerleri ve parametrik analiz yöntemlerinden bağımsız örneklem t-testi, tek yönlü anova, pearson r korelasyon katsayısı ve doğrusal regresyon kullanılarak analizler yapılmıştır. Bu araştırmanın bulguları incelendiğinde, kız öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyinin, erkek öğrencilerden yüksek olduğu; sosyal medyada geçirilen süre arttıkça, sosyal medya kullanım düzeyinin, FoMO düzeyinin ve aile içi iletişim sorunu düzeyinin arttığı görülmektedir. Cinsiyete göre kız öğrencilerin FoMO düzeyinin, erkek öğrencilerin FoMO düzeyinden yüksek olduğu; öğrencilerin sosyal medya kullanım süresi arttıkça, FoMO düzeylerinin de arttığı görülmektedir. En çok tercih ettikleri sosyal medya aracı Instagram ve Tiktok olan öğrencilerin FoMO ve sosyal medya kullanım düzeyinin, Youtube sosyal medya aracını tercih eden öğrencilerin FoMO ve sosyal medya kullanım düzeyinden yüksek olduğu görülmektedir. Öğrencilerin anne ve baba eğitim seviyesine göre FoMO düzeyleri arasında ve aile içi iletişim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Araştırma sonucunda lise öğrencilerinin sosyal medya kullanım düzeyleri ile FoMO düzeyleri arasında orta düzeyde, pozitif yönlü, doğrusal bir ilişki olduğu görülmektedir.

Sayfa Adedi : 105

Anahtar Kelimeler : Sosyal medya, Fomo, Gelişmeleri kaçırma korkusu, Aile içi iletişim, Lise

Danışman : Doç. Dr. Fatih SALTAN

EXAMINE OF SOCIAL MEDIA USE IN TERMS OF FAMILY COMMUNICATION
AND FEAR OF MISSING OUT (FOMO)

(M. Sc. Thesis)

İlkay ÖZLÜK

AMASYA UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES

June 2025

ABSTRACT

The purpose of this study is to evaluate high school students social media use in terms of family communication and fear of missing out (FoMO) on developments. This study was conducted using a quantitative research design with a correlational survey model. The study group was determined by convenience sampling; 834 high school students attending school in a district of Tokat province during the 2023-2024 academic year comprised the study group. To measure student's levels of social media use, the Social Media Usage Purposes Scale (Cronbach's alpha internal consistency coefficient = 0.89) was used. To measure the level of family communication affected by social media use, the Scale for Determining the Effect of Social Media Usage on Family Communication (Cronbach's alpha internal consistency coefficient = 0.84) was applied. To assess fear of missing out on developments in social environments, the Fear of Missing Out (FoMO) Scale (Cronbach's alpha internal consistency coefficient = 0.82) was utilized. Arithmetic mean, standard deviation values and parametric analysis methods such as independent samples t-test, one-way anova, pearson r correlation coefficient and linear regression were used to answer the research questions. When examining the findings of this study, it is observed that the level of social media use among female students is higher than that of male students; as the time spent on social media increases, the level of social media use, the level of FoMO, and the level of intra-family communication problems also increase. According to gender, female students FoMO levels are higher than those of male students; it is also observed that as student's social media usage time increases, their FoMO levels increase as well. Among the students whose most preferred social media platforms are Instagram and TikTok, the levels of FoMO and social media usage are higher compared to those who prefer YouTube. There is no significant difference in FoMO levels or intra-family communication levels according to the educational levels of the student's mothers and fathers. As a result of the study, it is seen that there is a moderate, positive, linear relationship between high school student's levels of social media use and their levels of FoMO.

Number of pages : 105

Keywords : Social media, Fomo, Fear of missing out, Family communication, High school

Supervisor : Assoc. Prof. Fatih SALTAN

ÖN SÖZ ve TEŞEKKÜR

Yüksek lisans tez hazırlık sürecimde bilgi ve tecrübesiyle beni yönlendiren, desteği ve rehberliğiyle beni her zaman cesaretlendiren sayın danışmanım, değerli hocam Doç. Dr. Fatih SALTAN’a çok teşekkür ederim.

Yüksek lisans derslerimde bilimsel bir araştırmanın nasıl yazılacağı ile ilgili dönütlerinden çokça faydalandığım değerli hocam Prof. Dr. Özgen KORKMAZ’a, nicel araştırma yöntemlerini sağlam temellerle öğrenmemde büyük emeği olan değerli hocam Doç. Dr. Volkan KUKUL’a, yüksek lisans ders sürecimde tecrübesiyle farklı bakış açıları kazandıran değerli hocam Doç. Dr. Feray UĞUR ERDOĞMUŞ’a teşekkürü bir borç bilirim.

Tez savunma sınavımda görüş ve önerileriyle çalışmama değer katan sayın jüri üyeleri Dr. Öğr. Üyesi Mesut TÜRK ve Doç. Dr. Kürşat ARSLAN hocalarıma çok teşekkür ederim.

Araştırmam kapsamında ölçekleri uygulama imkanı bulduğum okullardaki sevgili öğrencilere, gönülden katılımları ve içten yaklaşımları için minnettarım.

Bu süreçte samimiyeti ve dostluğuyla bana güç veren, her zaman pozitif düşünmemi sağlayan, bir kız kardeşin yokluğunu hiç hissettirmeyen, yakın dostum, öğretmen arkadaşım Sibel ZOROĞLU’na, içtenliği ve şefkatiyle her daim yanımda hissettiğim, kıymetli öğretmen arkadaşım Şükran Rana DİLEK’e sonsuz teşekkür ederim.

Beni her zaman destekleyip bugünlere gelmemi sağlayan canım anneme, evladı olmaktan gurur duyduğum canım babama ve çok sevdiğim kardeşlerime teşekkür ederim.

Yüksek lisans serüvenime başlamamı sağlayan, hayattaki en büyük şansım, “iyi ki sen” dediğim kıymetli eşim Mustafa ÖZLÜK’e sonsuz sevgilerimi sunarım.

Varlıklarıyla hayatıma anlam ve neşe katan, bu süreçte vakitlerinden çaldığım, anne olmanın bu dünyadaki en güzel duygu olduğunu hissettiren biricik kızım İpek’i ve canım oğlum Çınar’ı yürekten kucaklarım.

İlkay ÖZLÜK

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
ÖN SÖZ ve TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
ÇİZELGELER DİZİNİ.....	xiii
ŞEKİLLER DİZİNİ	xvii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	xviii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	5
1.3. Araştırmanın Önemi.....	5
1.4. Araştırmanın Varsayımları.....	6
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	6
2. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	7
2.1. Dijital Dünya ve Yeni Medya.....	7
2.2. Sosyal Medya.....	8
2.2.1. Sosyal medya ortamları	8
2.2.2. Sosyal medyanın kullanım amaçları ve yapılan çalışmalar	10
2.3. Teknolojinin Etkileri ve FoMO	11
2.3.1. FoMO'nun (Fear of Missing Out) tanımı.....	12
2.3.2. FoMO konusunda yapılan çalışmalar	13
2.4. Aile İçi İletişim ve Bu Konuda Yapılan Çalışmalar	14
3. YÖNTEM	17
3.1. Araştırma Deseni	17

	Sayfa
3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu	17
3.3. Araştırma Soruları	19
3.4. Veri Toplama Araçları	20
3.4.1. Demografik Özellik Formu	20
3.4.2. Sosyal Medya Kullanım Amaçları Ölçeği.....	20
3.4.3. Sosyal Medya Kullanımının Aile İletişimine Etkisini Belirleme Ölçeği..	21
3.4.4. Sosyal Ortamlarda Gelişmeleri Kaçırma Korkusu (FoMO) Ölçeği.....	21
3.5. Veri Toplama Süreci	22
3.6. Verilerin Analizi	22
4. BULGULAR	26
4.1. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri, aile içi iletişim düzeyleri ve FoMO düzeyleri ne seviyededir?	27
4.2. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri cinsiyet, sınıf seviyesi, okul türü, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, sosyal medyada geçirilen süre ve en çok tercih edilen sosyal medya aracı açısından farklılaşıyor mu?.....	28
4.2.1. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?	28
4.2.2. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri sınıf seviyesine göre farklılık göstermekte midir?	29
4.2.3. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri okul türüne göre farklılık göstermekte midir?	30
4.2.4. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri anne eğitim seviyesine göre farklılık göstermekte midir?.....	34
4.2.5. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri baba eğitim seviyesine göre farklılık göstermekte midir?.....	35
4.2.6. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri sosyal medyada geçirilen süreye göre farklılık göstermekte midir?	37
4.2.7. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri en çok tercih edilen sosyal medya aracına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?	40

Sayfa

4.3. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeyleri cinsiyet, sınıf seviyesi, okul türü, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, sosyal medyada geçirilen süre ve en çok kullanılan sosyal medya aracı açısından farklılaşıyor mu?	42
4.3.1. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeyleri cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermekte midir?	42
4.3.2. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeyleri sınıf seviyesine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?	44
4.3.3. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeyleri okul türüne göre anlamlı farklılık göstermekte midir?	46
4.3.4. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeyleri anne eğitim seviyesine göre farklılık göstermekte midir?	49
4.3.5. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeyleri baba eğitim seviyesine göre farklılık göstermekte midir?	51
4.3.6. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeyleri sosyal medyada geçirilen süreye göre farklılık göstermekte midir?.....	53
4.3.7. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeyleri en çok tercih edilen sosyal medya aracına göre farklılık göstermekte midir?	56
4.4. Öğrencilerin FoMO (gelişmeleri kaçırma korkusu) düzeyleri cinsiyet, sınıf seviyesi, okul türü, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, sosyal medyada geçirilen süre ve en çok tercih edilen sosyal medya ortamı açısından farklılaşıyor mu?.....	59
4.4.1. Öğrencilerin FoMO (gelişmeleri kaçırma korkusu) düzeyleri cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?.....	59
4.4.2. Öğrencilerin FoMO (gelişmeleri kaçırma korkusu) düzeyleri sınıf seviyesine göre farklılık göstermekte midir?	60
4.4.3. Öğrencilerin FoMO (gelişmeleri kaçırma korkusu) düzeyleri okul türüne göre farklılık göstermekte midir?	61
4.4.4. Öğrencilerin FoMO (gelişmeleri kaçırma korkusu) düzeyleri anne eğitim seviyesine göre farklılık göstermekte midir?	62
4.4.5. Öğrencilerin FoMO (gelişmeleri kaçırma korkusu) düzeyleri baba eğitim seviyesine göre farklılık göstermekte midir?	63
4.4.6. Öğrencilerin FoMO (gelişmeleri kaçırma korkusu) düzeyleri sosyal medyada geçirilen süreye göre farklılık göstermekte midir?	65

Sayfa

4.4.7. Öğrencilerin FoMO (gelişmeleri kaçırma korkusu) düzeyleri en çok tercih edilen sosyal medya aracına göre farklılık göstermekte midir?.....	66
4.5. Öğrencilerin sosyal medya kullanımları ile aile içi iletişimlerinde arasında ilişki var mıdır?	68
4.6. Öğrencilerin sosyal medya kullanımları, aile içi iletişim düzeylerini ne kadar yordamaktadır?	68
4.7. Öğrencilerin sosyal medya kullanımları ile FoMO düzeyleri arasında ilişki var mıdır?	69
4.8. Öğrencilerin sosyal medya kullanımları, FoMO düzeylerini ne kadar yordamaktadır?	70
5. TARTIŞMA.....	71
5.1. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri, aile içi iletişim düzeyleri ve FoMO düzeyleri ne seviyededir?.....	71
5.2. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri cinsiyet, sınıf seviyesi, okul türü, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, sosyal medyada geçirilen süre ve en çok tercih edilen sosyal medya aracı açısından farklılaşıyor mu?	72
5.2.1. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?	72
5.2.2. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri sınıf seviyesine göre farklılık göstermekte midir?.....	73
5.2.3. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri okul türüne göre farklılık göstermekte midir?.....	74
5.2.4. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri anne eğitim seviyesine göre farklılık göstermekte midir?.....	75
5.2.5. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri baba eğitim seviyesine göre farklılık göstermekte midir?.....	75
5.2.6. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri sosyal medyada geçirilen süreye göre farklılık göstermekte midir?.....	76
5.2.7. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri en çok tercih edilen sosyal medya aracına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?	76
5.3. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeyleri cinsiyet, sınıf seviyesi, okul türü, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, sosyal medyada geçirilen süre, en çok tercih edilen sosyal medya aracı açısından farklılaşıyor mu?	77

Sayfa

5.3.1. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeyleri cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermekte midir?	77
5.3.2. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeyleri sınıf seviyesine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?	78
5.3.3. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeyleri okul türüne göre anlamlı farklılık göstermekte midir?	79
5.3.4. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeyleri anne eğitim seviyesi ve baba eğitim seviyesine göre farklılık göstermekte midir?	79
5.3.5. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeyleri sosyal medyada geçirilen süreye göre farklılık göstermekte midir?.....	80
5.3.6. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeyleri en çok tercih edilen sosyal medya aracına göre farklılık göstermekte midir?	80
5.4. Öğrencilerin FoMO düzeyleri cinsiyet, sınıf seviyesi, okul türü, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, sosyal medyada geçirilen süre ve en çok tercih edilen sosyal medya aracı açısından farklılaşıyor mu?	81
5.4.1. Öğrencilerin FoMO (gelişmeleri kaçırma korkusu) düzeyleri cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?.....	81
5.4.2. Öğrencilerin FoMO (gelişmeleri kaçırma korkusu) düzeyleri sınıf seviyesine göre farklılık göstermekte midir?	82
5.4.3. Öğrencilerin FoMO (gelişmeleri kaçırma korkusu) düzeyleri okul türüne göre farklılık göstermekte midir?	82
5.4.4. Öğrencilerin FoMO (gelişmeleri kaçırma korkusu) düzeyleri anne eğitim seviyesine ve baba eğitim seviyesine göre farklılık göstermekte midir?	83
5.4.5. Öğrencilerin FoMO (gelişmeleri kaçırma korkusu) düzeyleri sosyal medyada geçirilen süreye göre farklılık göstermekte midir?	83
5.4.6. Öğrencilerin FoMO (gelişmeleri kaçırma korkusu) düzeyleri en çok tercih edilen sosyal medya aracına göre farklılık göstermekte midir?.....	84
5.5. Öğrencilerin sosyal medya kullanımları ile aile içi iletişimleri arasında ilişki var mıdır?	84
5.6. Öğrencilerin sosyal medya kullanımları, aile içi iletişim düzeylerini ne kadar yordamaktadır?.....	84
5.7. Öğrencilerin sosyal medya kullanımları ile FoMO düzeyleri arasında ilişki var mıdır?.....	85

	Sayfa
5.8. Öğrencilerin sosyal medya kullanımları, FoMO düzeylerini ne kadar yordamaktadır?	85
6. SONUÇ ve ÖNERİLER	86
KAYNAKÇA	90
EKLER.....	99
EK-1: Demografik Özellik Formu	100
EK-2: Sosyal Medya Kullanım Amaçları Ölçeği Kullanım İzni	101
EK-3: Sosyal Medya Kullanımının Aile İletişimine Etkisini Belirleme Ölçeği Kullanım İzni.....	102
EK-4: Sosyal Ortamlarda Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Ölçeği Kullanım İzni.....	103
EK-5: Anket çalışma izni	104
ÖZGEÇMİŞ	105

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 2.1. FoMO'nun Tanımı	13
Çizelge 3.1. Demografik Özellikler	17
Çizelge 3.2 Normallik Testi	23
Çizelge 4.1. Araştırma Sorularına Ait Analizler	26
Çizelge 4.2. Lise öğrencilerinin sosyal medya kullanım düzeyleri, aile içi iletişim düzeyleri ve FoMO düzeyleri	27
Çizelge 4.3. Öğrencilerin Sosyal Medya Kullanım Düzeylerinin ve Alt Faktörlerinin Cinsiyete Göre İlişkisiz Örneklem T Testi	28
Çizelge 4.4. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerinin sınıf düzeyine göre betimsel istatistikleri	29
Çizelge 4.5. Öğrencilerin Sosyal Medya Kullanım Düzeylerinin Sınıf Seviyesine Göre One Way Anova Testi Sonuçları	30
Çizelge 4.6. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerinin ve alt faktörlerinin okul türüne göre betimsel istatistikleri	30
Çizelge 4.7. Öğrencilerin Sosyal Medya Kullanım Düzeylerinin Okul Türüne Göre One Way Anova Testi Sonuçları	31
Çizelge 4.8. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerinin yeni oluşturulan okul türüne göre betimsel istatistikleri	32
Çizelge 4.9. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerinin ve alt faktörlerinin yeni oluşturulan okul türüne göre one way anova testi sonuçları	33
Çizelge 4.10. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerinin ve alt faktörlerinin anne eğitim seviyesine göre betimsel istatistikleri	34
Çizelge 4.11. Öğrencilerin Sosyal Medya Kullanım Düzeylerinin Anne Eğitim Seviyesine Göre One Way Anova Testi Sonuçları	35
Çizelge 4.12. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerinin ve alt faktörlerinin baba eğitim seviyesine göre betimsel istatistikleri	36
Çizelge 4.13. Öğrencilerin Sosyal Medya Kullanım Düzeylerinin Baba Eğitim Seviyesine Göre One Way Anova Testi Sonuçları	37
Çizelge 4.14. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerinin ve alt faktörlerinin sosyal medyada geçirilen süreye göre betimsel istatistikleri	38

Çizelge	Sayfa
Çizelge 4.15. Öğrencilerin Sosyal Medya Kullanım Düzeylerinin Sosyal Medyada Geçirilen Süreye Göre One Way Anova Testi Sonuçları	39
Çizelge 4.16. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerinin ve alt faktörlerinin en çok tercih edilen sosyal medya aracına göre betimsel istatistikleri.....	40
Çizelge 4.17. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerinin en çok tercih edilen sosyal medya aracına göre one way anova testi sonuçları	41
Çizelge 4.18. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeylerinin ve alt faktörlerinin cinsiyete göre ilişkisiz örneklem t-testi	42
Çizelge 4.19. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeylerinin sınıf seviyesine göre betimsel istatistikleri.....	44
Çizelge 4.20. Öğrencilerin Aile İçi İletişim Düzeylerinin Sınıf Seviyesine Göre One Way Anova Testi Sonuçları.....	45
Çizelge 4.21. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeylerinin ve alt faktörlerinin okul türüne göre betimsel istatistikleri.....	47
Çizelge 4.22. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeylerinin ve alt faktörlerinin okul türüne göre one way anova testi sonuçları.....	48
Çizelge 4.23. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeylerinin ve alt faktörlerinin anne eğitim seviyesine göre betimsel istatistikleri.....	49
Çizelge 4.24. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeylerinin anne eğitim seviyesine göre One Way Anova Testi Sonuçları	51
Çizelge 4.25. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeylerinin ve alt faktörlerinin baba eğitim seviyesine göre betimsel istatistikleri.....	51
Çizelge 4.26. Öğrencilerin Aile İçi İletişim Düzeylerinin Baba Eğitim Seviyesine Göre One Way Anova Testi Sonuçları.....	53
Çizelge 4.27. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeylerinin ve alt faktörlerinin sosyal medyada geçirilen süreye göre betimsel istatistikleri	54
Çizelge 4.28. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeylerinin sosyal medyada geçirilen süreye göre one way anova testi sonuçları	55
Çizelge 4.29. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeylerinin ve alt faktörlerinin en çok tercih edilen sosyal medya aracına göre betimsel istatistikleri	56
Çizelge 4.30. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerinin en çok tercih edilen sosyal medya aracına göre One Way Anova testi sonuçları	58

Çizelge	Sayfa
Çizelge 4.31. Öğrencilerin fomo düzeylerinin cinsiyete göre ilişkisiz örneklem t-testi.	59
Çizelge 4.32. Öğrencilerin FoMO düzeylerinin sınıf düzeyine göre betimsel istatistikleri.....	60
Çizelge 4.33. Öğrencilerin fomo düzeylerinin sınıf seviyesine göre one way anova testi sonuçları.....	60
Çizelge 4.34. Öğrencilerin FoMO düzeylerinin okul türüne göre betimsel istatistikleri.	61
Çizelge 4.35. Öğrencilerin fomo düzeylerinin okul türüne göre one way anova testi sonuçları	62
Çizelge 4.36. Öğrencilerin FoMO düzeylerinin anne eğitim seviyesine göre betimsel istatistikleri.....	62
Çizelge 4.37. Öğrencilerin fomo düzeylerinin anne eğitim seviyesine göre one way anova testi sonuçları	63
Çizelge 4.38. Öğrencilerin FoMO düzeylerinin baba eğitim seviyesine göre betimsel istatistikleri.....	64
Çizelge 4.39. Öğrencilerin FoMO düzeylerinin baba eğitim seviyesine göre one way anova testi sonuçları	64
Çizelge 4.40. Öğrencilerin FoMO düzeylerinin sosyal medyada geçirilen süreye göre betimsel istatistikleri.....	65
Çizelge 4.41. Öğrencilerin fomo düzeylerinin sosyal medyada geçirilen süreye göre one way anova testi sonuçları.....	66
Çizelge 4.42. Öğrencilerin FoMO düzeylerinin en çok tercih edilen sosyal medya aracına göre betimsel istatistikleri	66
Çizelge 4.43. Öğrencilerin fomo düzeylerinin en çok tercih edilen sosyal medya aracına göre one way anova testi sonuçları	67
Çizelge 4.44. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri ile aile içi iletişim düzeyleri arasındaki ilişki sonuçları	68
Çizelge 4.45. Araştırmada ele alınan değişkenlere ilişkin betimsel istatistik sonuçları .	68
Çizelge 4.46. Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları.....	69
Çizelge 4.47. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri ile FoMO düzeyleri arasındaki ilişki sonuçları	69
Çizelge 4.48. Araştırmada ele alınan değişkenlere ilişkin betimsel istatistik sonuçları .	70

Çizelge	Sayfa
Çizelge 4.49. Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları.....	70

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil	Sayfa
Şekil 2.1. Z kuşağının internet kullanma amaçları. Kaynak: Özdemir (2021).....	10
Şekil 3.1. Sosyal medya kullanım puanları ortalaması Q-Q Plot Grafiği.....	23
Şekil 3.2. FoMO puanları ortalaması q-q plot grafiği.....	24
Şekil 3.3. Aile içi iletişim puanları ortalaması q-q plot grafiği.....	24

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Bu çalışmada kullanılmış bazı simgeler ve kısaltmalar, yanda açıklamaları verilmek üzere aşağıda listelenmiştir.

Simgeler

Açıklama

n	Örneklem
p	Anlamlılık düzeyi
x	Aritmetik ortalama
η^2	Eta kare - Etki büyüklüğü

Kısaltmalar

Açıklama

BÖTE	Bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi
CBİB	Cumhurbaşkanlığı iletişim başkanlığı
Cohen's d	Etki büyüklüğü
FoMO	Fear of missing out
LGS	Liselere geçiş sistemi
Min	En düşük
Max	En yüksek
OBP	Ortaöğretim başarı puanı
SPSS	Statistical package for the social sciences
TÜİK	Türkiye istatistik kurumu

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, varsayımları ve sınırlılıkları yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Dijital ortamda iletişim kurulmasını sağlayan, paylaşım yapma olanağı sunan ve hayatı kolaylaştıran teknolojiler içinde en büyük yeri sosyal medya araçları almaktadır (Solmaz vd., 2013). Sadece yetişkinlerde değil, dijital dünyaya gözlerini açan çocuklarda da internet ve sosyal medya kullanımının hızla artmakta olduğu söylenebilir. 6-15 yaş arası çocuklarda düzenli internet kullananların %66,1'inin interneti sosyal medya amaçlı kullandığı, bu oran içerisinde de haftada bir defa da olsa sosyal medya kullanan çocukların oranının %97,9 olduğu görülmektedir (TÜİK, 2024). Çocuklarda sosyal medya kullanım oranının artması bazı sorunları da beraberinde getirmiştir.

Sosyal medyada harcanan vakit arttıkça, kişiler arası yüz yüze iletişime ayrılan vaktin azaldığı görülmektedir (Kırık, 2014). Bu durumun insanların kendilerini toplumdan soyutlamasına yol açtığı söylenebilir. Toplumdan kendini ayırtıran bireylerde de yalnızlığın artmakta olduğu ve kişiler arası iletişimin azalmasının bireylerin yalnızlaşmasına da sebep olduğu görülmektedir (Chou ve Hsiao, 2000). Erol (2022) sosyal medyada bireylerin daha hızlı iletişim kurması olanağının bulunmasının, bireyleri yüz yüze iletişimden uzaklaştırdığını ifade etmiştir. Akıllı telefonların ve sosyal ağların hayatımıza girmesiyle, internetin doğru kullanımının öneminin arttığı söylenebilir. Hayatımızı kolaylaştıran sosyal medya araçlarının yanlış kullanımı, insanlar arasında iletişim sorunları ortaya çıkarmış ve bu durum da insanları yalnızlaştırmıştır (Demir, 2016). Sosyal medyanın hayatımıza girmesi, insanların çevreleriyle olan iletişim kurma yöntemlerini de değiştirmiştir. Sosyal medyanın hiçbir ayırım olmaksızın herkesin ulaşabileceği ve etkileşim kurabileceği bir özelliğinin olması, sosyal medyanın kullanımını da artırmaktadır. Bir iletişim kurma aracı olarak sosyal medya vazgeçilmez bir yer edinmiştir (Yalçın ve Yalçın, 2018). Akbulut (2022) lise öğrencileriyle yaptığı çalışmada, sosyal medya bağımlılığı arttıkça iletişim becerilerinin azaldığı yönünde anlamlı bir ilişki bulmuştur. Arslan ve Arı (2008) ise yapmış oldukları çalışmada ergenlik dönemindeki çocukların kimlik kazanma süreçlerinde zorluklar yaşayabileceğini söylemektedir.

Ergenlik dönemindeki çocukların yaşadıkları fiziksel ve psikolojik sorunların çözümünde aile ilişkilerinin önemli olduğu söylenebilir. Kam (2011) yapmış olduğu çalışmada aileleri ile iletişimleri iyi olan çocukların yaşadıkları problemlerini ebeveynleriyle rahatlıkla paylaştıklarını ve sorunlarını daha çabuk çözüme kavuşturduklarını ifade etmiştir. Özkurt ve Camadan (2018) ise lise öğrencileriyle yaptığı çalışmada erkek öğrencilerin aile içi iletişim becerilerinin gelişmiş olduğu, bu durumun kız öğrencilere kıyasla daha özgür oldukları bir toplumda yaşamalarından kaynaklı olabileceğini söylemiştir. Dilber'in (2019) sosyal medyanın aile içi iletişime etkisini ortaya koyabilmek amacıyla üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmasında sosyal medya kullanımının aile bireyleri arasında iletişimi kısıtladığı, öğrencilerin kendi kabuğuna çekilmelerine sebep olduğu, aile içinde çatışmalara yol açtığı ve erkek öğrencilerin aile içi iletişimlerini olumsuz yönde etkilediği görülmüştür. Güleç (2018) sosyal medyanın aile ilişkilerindeki etkisini araştırdığı çalışmasında ailedeki bireylerle beraberken sosyal medyada çevrimiçi olmanın bireyler arasındaki iletişimi kesintiye uğratacağını, sanal ortamda bulunmanın bireyin kendisini bulunduğu ortamdaki soyutlayacağını, sosyal medyadaki sürenin artmasının ailedeki iletişimi azalttığını söylemektedir. Kır Elitaş (2020) ergenlerin aile içi iletişimlerinin azalma nedenleri arasında sosyal medya kullanımının önemli ölçüde yer aldığı ve bu sebeple de ebeveynlerle çocukları arasında aktif olarak birlikte geçirdikleri zamanın da azaldığı sonucuna ulaşmıştır. Villegas (2013) yaptığı çalışmasında sosyal medya araçlarının bireylerin aile içi iletişimini negatif yönde etkilediğini, karşılıklı iletişimi ve kişiler arası ilişkileri sekteye uğratabileceğini söylemektedir. Kırık'ın (2014) yapmış olduğu çalışmada ebeveynlere, çocukları internette zaman geçirirken neler yaptıkları sorulmuş, ebeveynlerin %48'i kendi kişisel işleriyle zaman geçirdiklerini ifade etmiştir. Aynı çalışmada, çocuklarını internetin olumsuz etkilerinden nasıl korudukları sorulduğunda ise, ebeveynlerin %32'si herhangi bir şey yapmadıklarını söylemektedirler. Ebeveynlerin çocuklarının internette geçirdikleri zamanı, kendileri için bir fırsat gördükleri söylenebilir. Lopez vd. (2015) ergenler arasında sorunlu internet kullanımında aile ilişkilerinin önemini inceledikleri çalışmalarında, aile bireyleri arasında güven ve iletişimin olmasının, internete erişim eksikliği durumunda hissedilen olumsuz duygulara karşı koruma sağladığı sonucuna ulaşmışlardır. Procentese vd. (2019) sosyal medyanın aile sistemlerine etkisiyle ilgili ebeveynlerin algılarını incelediği çalışmalarında, ebeveynler kendilerinin ve çocuklarının sosyal medya kullanımını aile içi ilişkilerine herhangi bir zarar vermeden kontrol edebileceklerini, ebeveynlerin sosyal medyanın aile ilişkileri açısından olumlu algılar geliştirmeleri gerektiğini ortaya koymuşlardır. Joo ve Teng

(2017) Facebook'un insan iletişimi üzerine etkilerini inceledikleri çalışmada, Facebook'un arkadaşlar ve aile üyeleriyle ilişki kurma rolünü oynadığını, aile bireyleri arasındaki ilişkileri daha yakın hale getirdiğini, aile üyelerinin Facebook'a yönelik algılarının olumlu yönde geliştiğini, bazı katılımcıların ise Facebook'ta harcadıkları zaman süresince aileleriyle birlikte geçirecekleri zamandan çaldıklarını ifade etmişlerdir. Alt ve Boniel Nissim (2018) ergenlerin ebeveynleriyle iletişimleri ve problemleri internet kullanımında FoMO'nun etkisi ile ilgili 270 ortaokul ve lise öğrencisiyle yapmış oldukları çalışmalarında, sosyal medyayı kullanmayan öğrencilerin aile içi iletişim tutumlarının sosyal medyayı kullanan öğrencilere göre daha yüksek olduğunu, sosyal medyada fazla zaman geçirmenin aile içi iletişimi engelleyebileceğini vurgulamışlardır. Demir'in (2016) 714 lise öğrencisi ile yaptığı sosyal medya kullanım seviyelerinin ailedeki iletişim biçimlerini nasıl etkilediği ile ilgili çalışmasında, sosyal medyayı çok fazla kullanan öğrencilerin yaşadıkları sorunları ebeveynlerine anlatmak yerine sosyal ağlardaki arkadaşlarıyla paylaştıkları ve ebeveynleriyle aktif olarak bulundukları ortamlarda bile sosyal medyada yaşananlar konusunda merak duygusu hissettikleri sonucuna ulaşmıştır.

Bireylerin ihtiyaç duydukları her an sosyal medyaya ulaşabilme durumları, sanal ortamdaki sosyal medya araçlarının sık kullanımına yol açmıştır. Sosyal medyada olan bitenleri takip etme, merak duyma gibi duygular da gelişmeleri kaçırma korkusu (FoMO) denilen bir kavramın hayatımıza girmesine sebep olmuştur (Müller vd., 2020). Gelişmeleri kaçırma korkusu (FoMO), insanların iletişim kurma ihtiyaçlarından doğan sosyal medyada neler olup bittiğini takip etme isteğinin bir sonucudur. Tandon vd.'nin (2021) yaptıkları çalışmada, gelişmeleri kaçırma korkusunun sosyal medya araçlarının kullanımını artırdığını söylemektedirler. Covid-19 pandemi sürecinde kişiler sosyal ortamlarda birlikte zaman geçirme durumundan yoksun kalmışlardır. Bu durum sosyal medyaya olan talebi artırmış ve gündemi takip edebilme aracı olarak sosyal medya araçları önem arz etmiş olabilir. Casale ve Gordon (2020), covid-19 pandemi döneminde kaybetme korkusu ve önemli olmama korkusu üzerine yaptıkları çalışmalarında da, FoMO kavramının insanların sosyal çevrelerinde olan biten gelişmelerde aktif olarak bulunamama, gelişmelerden eksik kalma durumu olduğunu belirtmişlerdir. FoMO, sosyal medya bağımlılığı çerçevesinde ortaya çıkan bir etki olarak da karşımıza çıkabilir. Kişiler sanal ortamda gerçekleşen bir olayı kaçırmanın veya o topluluğun bir üyesi olamamanın endişesiyle, sosyal medyada çok fazla zaman geçirebilmektedirler (Müller vd., 2020). FoMO ve sosyal medya bağımlılığının birbirini etkileyen faktörler olduğu söylenebilir. Tanhan vd. (2022), gelişmeleri kaçırma

korkusunun olumsuz etkilerine dikkat çekmek için yaptıkları çalışmalarında, FoMO'nun bireylerin sosyal çevresindeki insanların hayatlarına merak duymaları ve sosyal medya aracılığıyla da başkalarını takip etmeleri sonucu ortaya çıktığını söylemişlerdir. Taş (2022) lise öğrencileri ile yaptığı çalışmasında, FoMO ve cep telefonu kullanımındaki sorunlu davranışların birbirini etkilediğini ortaya koymuştur. Gelişmeleri kaçırma korkusu seviyelerinin yükselmesinin cep telefonu kullanım seviyelerini de arttırdığını, aralarında pozitif yönlü bir korelasyon olduğunu söylemiştir. Erdoğan vd. (2021) tarafından yapılan araştırmada FoMO, modern çağın yeni rahatsızlıklarından biri olarak tanımlanmıştır. Araştırma sonucunda, insanların kendileri yokken sosyal medyada diğer insanların daha eğlenceli vakit geçirme durumlarından geri kalmamaları, bu duruma merak duymaları sonucu ortaya çıkan bir duygu olarak ifade ettikleri FoMO sonucu, kişilerin sosyal medyada daha fazla zaman geçirmekte olduğu ve günlük hayat standartlarının da bozulmakta olduğunu söylemişlerdir. Lai vd. (2016) yaptıkları çalışmada, öğrencilerdeki gelişmeleri kaçırma korkusunun onaylanma ihtiyaçlarından kaynaklandığını ve bu durumun da sosyal medya kullanımını arttıracaklarını söylemiştir. Oberst vd. (2017) ergenlerde aşırı sosyal medya kullanmanın olumsuz sonucu olarak FoMO etkisinin rolünü inceledikleri çalışmalarında, bireylerin çoğunda sosyal medya kullanımının yüksek oranda olması ve sosyal medya bağımlılığı belirtilerinin bir şeyleri kaçırma korkusundan (FoMO) kaynaklandığı sonucuna ulaşmışlardır. Aşırı sosyal medya kullanımının FoMO üzerindeki etkisiyle ilgili yapılan bir araştırmada, FoMO düzeyi yüksek gençlerin, sosyal medya araçlarını daha fazla kullandıkları ifade edilmiştir (Franchina vd., 2018). Mediaraven ve Linc (2018) yapmış oldukları çalışmada ergenlerin internete bağlandıkları cihazlarını kontrol edemediklerinde huzursuz olduklarını ve FoMO'nun bir bağımlılık olduğunu vurgulamışlardır.

Bloemen ve De-Coninck (2020) ergenlerde sosyal medya kullanımı ve gelişmeleri kaçırma korkusunda aile özelliklerinin önemi ile ilgili çalışmalarında, ergenlerin sosyal medya kullanımının artmasının FoMO'yu artıracaklarını, aile yapısının ve ebeveynlik tarzının FoMO üzerinde önemli etkisinin olduğunu; ebeveynlerin birlikte yaşadığı ailelerdeki ergenlerin ebeveynleri ayrı yaşayan ergenlere göre daha fazla FoMO yaşadığı sonucuna ulaşmışlardır. Bunun sebebinin ise, ebeveynleri ayrı yaşayan ergenlerin aile içindeki iş bölümünde daha fazla yer aldıkları için daha fazla bağımsızlık ve özgüven geliştirdikleri olabileceği vurgulanmıştır (Riggio, 2004). Bir ergenin ev içinde ve dışında belirli sorumluluklarla meşgul olmaması sonucunda kendisini sosyal medyaya daha fazla kaptırabileceği, aile içindeki görev paylaşımlarının da sosyal medya kullanımını etkileyebileceği söylenebilir.

Bu çalışma ile lise öğrencilerinin sosyal medya kullanımının aile içi iletişim ve FoMO etkisi açısından değerlendirilmesi, artan sosyal medya kullanımının aile içi iletişimi ve FoMO'yu ne düzeyde etkilediği araştırılmak istenmektedir. Öğrencilerin sosyal medya kullanımının artmasının aile içi iletişimini azaltabileceği, gelişmeleri kaçırma korkusu (FoMO) düzeylerini ise artırabileceği düşünülmektedir. Aynı zamanda gelişmeleri kaçırma korkusu düzeyinin artmasının da sosyal medya kullanımını artırabileceği söylenebilir. Sosyal ortamlarda gelişmeleri kaçırma korkusu yaşayan bireylerin gündemi takip edebilmek için sosyal medyada daha fazla zaman geçirdikleri düşünüldüğünde, aile içi iletişimlerinin de bu durumdan olumsuz etkileneceği beklenmektedir. Ergenlerin gelişmeleri kaçırma korkusu durumunu yaşayarak sosyal medyayı sürekli takip etme, sosyal medyada paylaşım yapma isteği duymaları mahremiyet konusunda da olumsuz sonuçlar doğurabilir, aile içi iletişimlerinin olumsuz etkilenebileceği söylenebilir. Ebeveynler ve ergenler arasındaki iletişimin güçlü olması ergenlerin sosyal medya bağımlılıklarını ve FoMO etkisi yaşama durumlarını azaltabilir (Alt ve Boniel Nissim, 2018). Öğrencilerin sosyal medya kullanımı açısından, gelişmeleri kaçırma korkusuyla aile içi iletişimin birbirini nasıl etkilediği konusunun bilimsel araştırmalar ile incelenmesinin önemli sonuçlar ortaya çıkaracağı düşünülmektedir. Lise öğrencilerinde sosyal medya kullanımı ile aile içi iletişim ve FoMO arasında nasıl bir ilişki olduğu, bu değişkenlerin birbirini nasıl etkilediği ile ilgili yapılmak istenen bu araştırma ile alanyazına katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada lise öğrencilerinin sosyal medya kullanımlarının aile içi iletişim ve gelişmeleri kaçırma korkusu (FoMO) açısından değerlendirilmesini amaçlanmaktadır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Günümüzde tablet ve telefon kullanımının artmasına paralel olarak, sosyal medya ortamlarına erişilebilirliğin daha kolay olduğu görülmektedir (TÜİK, 2024). Ergenler ve gençler arasında da sosyal ağ platformlarının iletişim kurma, beğenilme ve dikkat çekme gibi amaçlarla kullanıldığı görülmektedir. Lise ve üniversiteye devam eden öğrencilerle yapılan bir çalışmada, öğrencilerin Tiktok'u bağımlılık yapan ve olumsuz içerikler barındıran bir sosyal medya ortamı olarak düşündükleri görülmektedir (İnce ve Tulunay

Ateş, 2025). Aynı çalışmada üniversite öğrencilerinin Tiktok'a karşı olumsuz duygular beslemelerine karşın daha mesafeli yaklaşım sergiledikleri, lise öğrencilerinin ise olumsuz duygular hissetmelerine rağmen Tiktok aracını daha yoğun kullandıkları ortaya konulmaktadır. Lise düzeyindeki öğrencilerin sosyal medyanın olumsuz yansımalarına karşı daha fazla etkilenmeye açık, daha riskli bir grupta oldukları düşünülmektedir. Sosyal medya ortamlarının ergenlerin başkalarının yaşamlarına olan merakını artırarak FoMO'nun (gelişmeleri kaçırma korkusu) artmasına sebep olabileceği, bu durumun da aile içi iletişimi etkileyebileceği düşünülmektedir. Bu sebeple, lise öğrencilerinin sosyal medya kullanımı açısından, gelişmeleri kaçırma korkusuyla aile içi iletişimlerinin nasıl etkilendiği konusunun bilimsel araştırmalar ile incelenmesinin önemli sonuçlar ortaya çıkarması, bu araştırma ile alanyazına katkı sağlanması düşünülmektedir.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

Seçilen örneklem grubu araştırmayı yansıtmaktadır. Ölçeklerin uygulandığı öğrenci grubunun tarafsız ve ciddi bir şekilde yanıt verdikleri varsayılmıştır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma sadece Tokat iline bağlı liselerde yapılmıştır. Bu araştırmada ortaya çıkan veriler, kullanılan ölçekler ile sınırlıdır.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde kuramsal çerçeve ve alanyazında konu ile ilgili yapılan çalışmalar yer almaktadır.

2.1. Dijital Dünya ve Yeni Medya

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte internet teknolojisinin günlük yaşamda yer almaya başlamasıyla yaşanan dünyanın da adeta dijital bir dünyaya dönüştüğü söylenebilir. Öyle ki, doğar doğmaz ilk fotoğraflarıyla dijital dünyaya merhaba diyen günümüz çocukları da, aslında sanal ama yaşattıkları duygular gerçek olan dijital bir dünyada var olmaya başlamışlardır. Çocukların kullandıkları bilgi ve iletişim teknolojileri araçlarıyla ilgili bilgi almak için TÜİK tarafından yapılan araştırmada, internet kullanım oranı 2013 yılında %50,8 iken, 2024 yılında bu oran %91,3 olmuştur (TÜİK, 2024). TÜİK tarafından toplanan veriler incelendiğinde cep telefonu/akıllı telefon kullanım oranının 11-15 yaş aralığındaki çocuklarda %75 seviyelerine ulaştığı ortaya konulmuştur. Çocuklarda internet, sosyal medya, akıllı telefon kullanımının büyük bir hızla arttığı söylenebilir. Ortaya çıkan bu veriler ışığında, dijital dünyanın çocukların yaşamında ne oranda etkisi olduğu gözler önüne serilmektedir.

Dijital dünya toplumun her kesiminden insana kapılarını ardına kadar açarak her an iletişimde kalma imkanı sunabilmektedir. Z kuşağı tabiriyle anılan çocukların içinde bulunduğu dönemi kapsayan bu neslin, dijital teknolojilere hayatlarının her alanında erişebilme imkanları olduğu söylenebilir (Süer vd., 2017).

Dijital teknolojilerin hayatımızda yer almaya başlamasıyla da, geleneksel iletişim teknolojileri yerini yeni medya teknolojilerine bırakmıştır (Kırık, 2017). Yeni medya teknolojileri ağ temelli ve etkileşimli bir ortam sunmaktadır. İnternetin ve akabinde sosyal ağların adından söz ettirmeye başlamasıyla birlikte yeni medya kavramı da literatürde kendine yer bulmuştur. Alanyazında yeni medya kavramı ile ilgili çalışmaları bulunan Richard Rogers yeni medyanın üç temel unsurdan oluştuğunu söylemiştir. Etkileşim özelliği, yeni medya araçlarıyla kurulan iletişimin karşılıklı olmasını; kitlesizleştirme özelliği, yeni medya ortamlarını kullanarak bireye özgü içerikler sunulabilmesini; eş zamansızlık özelliği ise bireylerin asenkron iletişim kurabilmesini vurgulamaktadır (Geray, 2003:18). Köroğlu

ve Sağlam (2022) yeni medyanın dijitalleşen dünyaya birçok avantaj getirdiğini, sosyal medya araçları aracılığıyla gerçekleştirilen her an iletişim kurabilme ve ihtiyaç duyulan her türlü bilgiye erişebilme olanaklarının önemini vurgulamaktadır. Günlük hayatta bireylerin pek çoğunun akıllı telefon kullanması da sosyal medyanın kolayca erişilebilir olmasına zemin hazırlamaktadır.

2.2. Sosyal Medya

Web 2.0 araçları, kullanıcıların bilgi paylaşımı yapmalarına olanak sağlayan, birbirleriyle karşılıklı etkileşimde bulundukları bir teknolojidir (Tu vd., 2008). Web 2.0 ortamlarının kullanıcının içerik üreticisi olduğu ve sosyal medya araçlarının yaygınlaşmasına olanak sağlayan, dijital ortamlarda etkileşimli bir iletişim kurulmasına imkan veren bir teknoloji olduğu görülmektedir (Koçyiğit ve Koçyiğit, 2018). Sosyal medyanın kullanıcının istediği içeriği oluşturduğu, istediği zaman paylaşımlarını güncelleyebildiği web 2.0 tabanlı bir teknoloji üzerine kurulu olduğu ifade edilmektedir (Kaplan ve Haenlein, 2010: 61).

Okur (2020), sahip olunan dijital iletişim araçlarıyla sosyal medya üzerinden zaman ve mekan fark etmeden istenilen her yere ulaşılabilmesine dikkat çekmektedir. İnsan sosyal bir varlık olduğu için, çevresiyle iletişim kurma, bildiklerini paylaşma, merak ettiklerini öğrenme gibi isteklere ihtiyaç duyabilmektedir. Sosyal medya da bu ihtiyaçların daha hızlı ve istenilen her an giderilmesine imkan sunabilmektedir.

Bu tanımlardan yola çıkarak sosyal medya için kullanıcıların internet erişimi oldukları her an, istedikleri her zaman diğer kullanıcılarla etkileşime geçebildikleri, paylaşımlar yapabildikleri, iletişim kurma ihtiyaçlarını karşılayabildikleri sosyal platformlar olduğu söylenebilir.

2.2.1. Sosyal medya ortamları

Sosyal medya ortamları, kullanıcıların sanal ortamlarda iletişim kurdukları, bilgi paylaşımı yapabildikleri çevrimiçi araçlardır. İlk sosyal medya platformlarının ortaya çıkışı 1997 yılında kullanıcıların profillerini yükledikleri Six Degrees isimindeki e-posta sistemiyle başlamaktadır. Yeni medya ortamları geliştikçe bloglar, Friendster, Facebook, LinkedIn, MySpace, X (Twitter), Whatsapp, Instagram, Snapchat, Youtube, Tiktok gibi sosyal medya

ortamları ortaya çıkmıştır (Subaşı, 2024). 2023 yılında Türkiye genelinde sosyal ağ kullanım alışkanlıkları ile ilgili istatistiki veriler toplanmıştır (CBİB, 2023). Toplanan verilere göre, katılımcıların Whatsapp %90,2, Instagram %74,2, Youtube %52,1, Facebook %45,2 oranında kullanmakta oldukları ortaya konulmaktadır. Şubat 2023'te yayımlanan rapora göre ise en çok tercih edilen sosyal medya ortamları Instagram, Whatsapp, X (Twitter), Tiktok ve Facebook olmuştur (We Are Social, 2023).

2004 yılında Mark Zuckerberg tarafından üniversitedeki arkadaşlarıyla iletişim kurmak amacıyla oluşturulan Facebook platformunun, o zamanlar en bilinen sosyal ağlardan biri olduğu söylenebilir (Lim, 2010). Facebook, kullanıcıların birbirleriyle mesajlaşmasına, ortak topluluklar kurmasına, fotoğraf ve videolarını paylaşabilmesine, eski arkadaşlarını bulmasına, kullanıcıların arkadaşlarının paylaştıkları içerikleri görüntüleyebilmesine imkan sağlayan bir platformdur. Diğer sosyal medya araçlarının ortaya çıkmasıyla Facebook aracının gençler arasında eski popüleritesini kaybettiği söylenebilir.

2006 yılında Jack Dorsey tarafından geliştirilen X (Twitter) ise, 280 karakterlik metinler yazılmasına imkan veren, kullanıcıların takipçileriyle anlık iletiler paylaşmasını sağlayan sosyal medya platformudur (O'Reilly ve Milstein, 2009:5).

Whatsapp sosyal ağ platformu ise, küresel çapta kullanılan anlık mesajlaşma uygulamasıdır. Kullanıcıların mesaj, fotoğraf ve video göndermesini sağlayan, kullanıcılara görüntülü ve sesli arama yapabilme imkanı tanıyan, istedikleri kişilerle gruplar kurabilmelerini sağlayan mobil uygulamadır. Kolay arayüzü ile çok fazla kişiye ulaşmıştır (Heywood vd., 2022).

Youtube sosyal medya aracı ise, kullanıcıların videolar yüklemelerine, beğeni ve yorum yapmalarına, ihtiyaç duyulan hemen her konuda bilgilendirici içerikler paylaşmalarına olanak tanıyan video paylaşım platformudur.

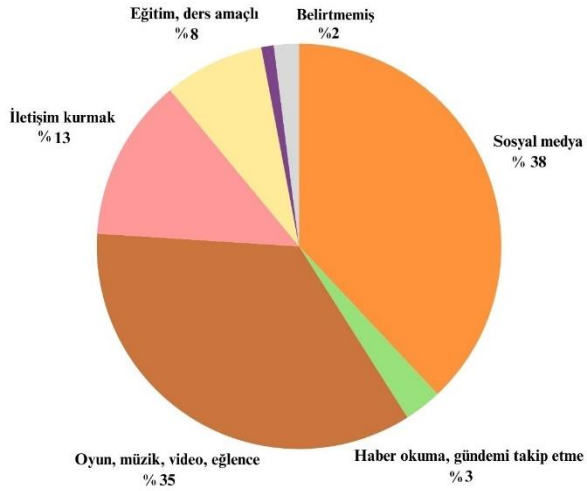
Instagram sosyal medya ortamı ise 2010 yılında kurulan; fotoğrafların, videoların düzenlenip paylaşılmasına imkan veren, kullanıcıların beğenme ve yorum yapma gibi duygu durumlarını paylaştıkları sosyal medya platformudur.

Tiktok sosyal medya ortamının ise 2018 yılında ortaya çıkan, kullanıcılarını daha çok Z kuşağının oluşturduğu, kısa videolarla dikkatleri çekip, etkileşimi arttırdığı söylenebilir.

Aynı çalışmada Z kuşağının Tiktok’a karşı olumsuz düşünceler hissetse bile; sosyalleşme ve eğlenme amacıyla Tiktok kullanmaya devam etmeleri dikkat çekmektedir (Tam, 2022).

2.2.2. Sosyal medyanın kullanım amaçları ve yapılan çalışmalar

İnsanlar günlük yaşamlarının büyük çoğunluğunda sosyal medya ortamlarında vakit geçirmektedirler. Bu yüzden de sosyal medya ortamlarının kullanım amaçları ihtiyaç duyulan alanlara göre farklılaşmaktadır. Jarman vd.’ne (2021) göre sosyal medyanın kullanım amaçları, kullanıcıların vakit geçirme, karşılıklı etkileşim kurma, sosyal ortamlarda kendilerinin var olduklarını göstermektir. Çetinkaya (2019) ise sosyal medyanın insanlarla iletişim kurma, düşüncelerini paylaşma, gelişmeleri kaçırmamak için gündemi takip etme, e-alışveriş, farklı arkadaşlar edinme amaçlarıyla kullanıldığını ifade etmektedir. Özdemir (2021) ise, kuşakların medya kullanım alışkanlıklarını belirlediği çalışmasında, Z kuşağının Şekil 2.1.’de görüldüğü gibi interneti en fazla sosyal medya amaçlı olarak %38 oranında kullandığı sonucuna ulaşmıştır.

Şekil 2.1. Z kuşağının internet kullanma amaçları (Özdemir, 2021).

Lise öğrencileriyle yapılan sosyal medya kullanım bozuklukları konulu bir araştırmada ergenlerin sosyal medya ortamlarında geçirdikleri sürenin oldukça fazla olmasının, kendi arkadaşlarıyla her daim bağlantıda olabilme isteğiyle ilgili olduğu vurgulanmaktadır (Floros ve Siomos, 2013). Üniversite öğrencileriyle yapılan bir araştırmada ise, sosyal medyanın problemli kullanımı ile ilgili sorunların arttığı, 20 yaş altı bireylerde akıllı telefon ve tablet gibi cihazların kullanımının artmasıyla sosyal medyanın sınırsız ve kural tanımadan

kullanıldığı görülmektedir (Hawi ve Samaha, 2017). Abi Jaoude vd.'nin (2020) akıllı telefon ve sosyal medya kullanmanın gençlerin psikolojilerine etkileriyle ilgili yapmış oldukları çalışmada, sosyal medya kullanmayan gençlerin yok denecek kadar az olduğunu, gençlerin sosyal medyaya gün içerisinde 5 saat ve üstü zaman ayırdıklarını söylemektedirler. Kırık (2017), sosyal ağların gençler üzerindeki etkilerini incelediği çalışmasında, sosyal medyanın bireylerin hayat şeklini değiştirdiğine, gençlerde dijital dünyada olan biteni takip etme, merak etme gibi duyguların ön plana çıkmasıyla sosyal ağlarda fazla vakit geçirilmesine ve bu durumun sosyal medya bağımlılığına yol açabileceğine değinmektedir. Alanyazında rastlanan başka bir çalışmada da gençlerin sosyal medyada 4 saat zaman harcadıkları ortaya konulmaktadır (Çömlekçi ve Başol, 2019). Sosyal medya ortamları kullanıcılara faydalı içerikler sunduğu gibi, bazı olumsuz durumlarla da karşılaşmalarına sebep olmaktadır. Deniz ve Gürültü (2018), lise öğrencilerinin sosyal medyada harcadıkları zaman arttıkça sosyal medya bağımlılık düzeylerinin de yükseldiğini, kız öğrencilerin sosyal medya bağımlılıklarının daha yüksek olduğunu, okul türüne göre bir farklılık bulunmadığını vurgulamıştır. Akyürek (2020) yapmış olduğu çalışmada ise, lise öğrencilerinin sosyal medyaya yönelik tutumlarının orta seviyede olduğu, cinsiyet, okul türü ve sınıf seviyesine göre bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşmıştır. Güney ve Taştepe (2020) lise öğrencileriyle yaptığı çalışmada sosyal medya bağımlılık düzeylerinin kız öğrencilerde daha yüksek seviyede olduğunu, sınıf seviyesine göre bir farklılaşma olmadığını ifade etmektedir. Koçyiğit'in (2024) sosyal medyanın kullanım alışkanlıkları ve siber zorbalıkla ilgili yapmış olduğu araştırmasında, kullanıcıların sosyal medyada kendilerine oluşturdukları gerçekte var olmayan profillere benzemeye çalıştıkları, sosyal medya ortamlarında diğer kullanıcılar tarafından beğenilme, kabullenilme, farkedilme gibi duygularını karşıladıkları vurgulanmaktadır. Duman ve Baştamur (2023) lise öğrencileriyle yapmış oldukları çalışmada, ergenlerin aşırı sosyal medya kullanımlarının riskli davranış düzeylerini de artırdığı sonucuna ulaşmıştır.

2.3. Teknolojinin Etkileri ve FoMO

Teknolojik cihazların ve internetin hayatımızda var olmasıyla birlikte değişen yaşam şekilleri beraberinde birçok fiziksel ve psikolojik rahatsızlığı da getirmiştir. Yıldırım ve Kışioğlu (2018) teknolojinin getirmiş olduğu yeni rahatsızlıklar ile ilgili çalışmasında, akıllı telefonların sorunlu kullanımına bağlı ortaya çıkmakta olan psikolojik bağımlılık türleri olduğunu söylemektedir. Dünya Sağlık Örgütü ise bağımlılık yapan davranışlara bağlı

bozuklukların da madde bağımlılıkları kadar önemszenmesi gerektiğini vurgulamaktadır (WHO, 2024). Erdoğan ve Topçu (2022) sosyal medya bağımlılığında da madde bağımlılıklarında görülen bazı olumsuz psikolojik davranışlara benzer davranışların görüldüğünü, sosyal medyanın bireylere kendilerini bir gruba ait hissetme duygusunu yaşatmasından dolayı gençler için kaçınılmaz bir ortam olduğunu ifade etmiştir.

Teknoloji hızla ilerlerken bu değişime ayak uyduran bireyler de belki farkında bile olmadan kullandıkları yeni medya ortamlarının kendilerinde geliştirdiği bazı olumsuz davranışlara maruz kalmışlardır. Mobil cihazların kontrolsüz kullanımı beraberinde dijital bağımlılığı getirmiş; dijital bağımlılık da nomofobi (akıllı telefon bağımlılığı) ve FoMO gibi pekçok psikolojik rahatsızlığa sebep olmuştur (Yıldırım ve Kişioğlu, 2018). Aydın (2022) sosyal medya hastalıklarıyla ilgili yapmış olduğu çalışmasında, kişilerin sosyal medya ile sürekli bağlantıda olma isteğinin zamanla sosyal medyadan ayrı kalamama ve başkalarının ne yaptığından haberdar olma isteğinin artması gibi psikolojik rahatsızlıklara dönüştüğünü ifade etmektedir. Sosyal medya platformlarında yaygınlaşan duygu durumunu paylaşma, başkasını takip etme gibi davranış biçimleri FoMO kavramının ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır (Przybylski vd., 2013).

2.3.1. FoMO'nun (Fear of Missing Out) tanımı

Günümüzde gençlerin çoğu sanal ortamları, hissettikleri duyguları paylaşmak, başkaları tarafından kabul görmek, arkadaşlarını sosyal medya üzerinden takip edip neler yaptıklarını öğrenmek için kullanmaktadırlar (Fox ve Morelan, 2015). İnternet ve sosyal medyanın hayatın içinde vazgeçilmez bir unsur olarak yer almaya başlamasıyla insanların sadece iletişim biçimleri değil aynı zamanda davranışları, olaylara tepkileri, duygu ve düşünceleri de değişime uğramıştır. Bunun sonucunda da teknolojinin etkileri olarak birçok rahatsızlık ve bağımlılık türleri ortaya çıkmıştır. 2013 yılında Przybylski ve arkadaşlarının bilimsel anlamda FoMO kavramını detaylandığı ve tanımladığı söylenebilir. Przybylski vd. (2013) FoMO'yu başkalarının kendisinden daha anlamlı deneyimler yaşadığı düşüncesinden dolayı hissedilen eksik kalma duygusu olarak ifade etmektedir. Alt (2015) ise FoMO'dan, sosyal olaylardan haberdar olamamanın ortaya çıkardığı kaygı olarak bahsetmektedir. Herman (2018) ise FoMO'yu insanların sanal ortamlarda başkalarının neler yaptığını takip ederek, kendi yaşayamadığı durumlardan dolayı hissedilen kaygı olarak tanımlamaktadır. Zhang ve arkadaşları ise FoMO'nun bireyin kişisel veya sosyal bir amaca ulaşmasına yardımcı

olabilecek bir deneyimi kaçırma korkusu olduğunu söylemektedir. Gökler vd.'ne (2016) göre FoMO, artan internet ve sosyal medya kullanımı sonucunda bireylerde gelişen gelişmeleri kaçırma korkusu olarak tanımlanan bir bağımlılık türüdür. Çizelge 2.1'de FoMO'nun yıllara göre yapılan tanımları yer almaktadır.

Çizelge 2.1. FoMO'nun Tanımı

Yıl	Kaynak	Tanım
2013	Przybylski vd.	Başkalarının kendisinden daha anlamlı deneyimler yaşadığı düşüncesinden dolayı hissedilen eksik kalma duygusu.
2015	Alt	Sosyal olaylardan haberdar olamamanın ortaya çıkardığı kaygı.
2016	Gökler vd.	İnternet ve sosyal medya kullanımı sonucu ortaya çıkan gelişmeleri kaçırma korkusu.
2018	Herman	Sanal ortamda başkalarının neler yaptığını takip ederek, kendi yaşayamadığı durumlar sebebiyle hissedilen kaygı durumu.
2020	Zhang vd.	Bireyin kişisel veya sosyal bir amaca ulaşmasına yardımcı olabilecek bir deneyimi kaçırma korkusu.

Yapılan tanımlardan yola çıkarak FoMO'nun bireylerin sosyal medyada arkadaşlarının veya sosyal medya üzerinden takip ettiği kişilerin neler paylaştıklarıyla ilgili merak duyması sonucunda ortaya çıkan, bir şeyleri kaçırmış olabilme ihtimaline ve gündemden geri kalma gibi korkulara karşı gelişen psikolojik bir rahatsızlık olduğu söylenebilir.

2.3.2. FoMO konusunda yapılan çalışmalar

Sosyal medya ve dijital ortamlar sayesinde gündemden sürekli haberdar olma durumunu yaşamamanın, katılamadığı ya da kaçırdığı etkinlikler için FoMO duygusunu yaşamaya yol açabileceği söylenmektedir (Hayran vd., 2016). Aynı çalışmada sosyal medyada sürekli güncellenen anlık durum paylaşımlarının FoMO'yu tetikleyebileceği vurgulanmaktadır. Baker vd. (2016) üniversite öğrencileriyle yapmış oldukları araştırmada, sosyal medyada geçirilen zaman arttıkça FoMO düzeyinin yükseldiğini, artan FoMO düzeyinin bireylerde psikolojik etkilere de sebep olacağını ifade etmektedirler. Ergenlerde problemlili teknoloji kullanımının yol açtığı olumsuz durumların meydana gelmesinde FoMO'nun önemli bir

etkisinin olduğu söylenmektedir (Oberst vd., 2017). Adams vd. (2016) üniversite öğrencileri ile yapmış oldukları çalışmada, bir şeyleri kaçırmak korkusu ve teknolojik dikkat dağınıkların uykudan daha önemli bir faktör olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu çalışmaya göre, öğrencilerde bir şeyleri kaçırmamak için oluşan FoMO duygusu, yaşamsal açıdan fizyolojik önemi bulunan uykudan feragat etmelerine sebep olabilir. Beyens vd. (2016) popüler olma duygusu yüksek olan ergenlerde FoMO'nun daha fazla görüldüğünü, FoMO seviyesi yüksek olan ergenlerin Facebook sosyal medya platformunu daha fazla kullandığını ifade etmişlerdir. Milyavskaya vd. (2018) üniversite birinci sınıf öğrencileriyle yapmış oldukları çalışmada öğrencilerden sosyal medya alışkanlıkları ile ilgili günlük tutmaları istenmiş, çalışma sonucunda öğrencilerin akşam saatlerinde, hafta sonları ve ders çalışmak gibi zorunlu bir faaliyeti gerçekleştirirken daha fazla FoMO yaşadıkları ortaya konulmuştur. Örcü vd.'nin (2024) üniversite öğrencileri ile yapmış oldukları çalışmada öğrencilerin FoMO düzeylerindeki artışın sosyal medya araçlarını kullanma düzeylerini artırdığı sonucuna ulaşmışlardır. Pelenk Özel ve Ağca (2022) sosyal medyada gelişmelerin sürekli güncellenmesinin bireylerin FoMO duygusunu yaşamasına sebep olduğunu ve sosyal ağlarda daha fazla zaman geçirmelerine zemin hazırladığını ifade etmektedir. Zıvıdır ve Karakul'a (2023) göre sosyal medya bağımlılığı yüksek seviyede olan öğrencilerin, FoMO düzeylerinin de belirgin derecede artış gösterdiği görülmüştür. Biber (2020) ise artan sosyal medya ve akıllı telefon kullanımının FoMO'yu artıracığına ve psikolojik sorunlara yol açacağına değinmiştir. Fabris vd. (2020) yapmış oldukları çalışmada FoMO'nun bazı duygusal sorunlara sebep olmasında, sosyal medya ortamında karşılaşılan olumsuz yaşantıların rol oynayacağına değinmişlerdir. Alutaybi vd. (2020) FoMO ile başa çıkma konusunda yapmış oldukları çalışmalarında 30 katılımcı ile yapılan odak grup görüşmeleri ve günlük tutma yöntemleriyle FoMO-R (FoMO Reduction) yöntemini uygulamışlardır. FoMO-R yöntemi kullanıcıların sosyal medyada FoMO'yu tetikleyebilecek içeriklerin azaltılması amacıyla filtre uygulanması, kullanıcıların kişisel farkındalıklarını arttıran araçların kullanılması, sosyal medya deneyimlerini kontrollü hale getirmeyi amaçlama gibi faaliyetleri içeren bir yaklaşım olduğu görülmektedir.

2.4. Aile İçi İletişim ve Bu Konuda Yapılan Çalışmalar

Çocuğun ilk rol model aldığı ailesiyle kurulan iletişim, ileriki yaşantısında kendi kurduğu iletişimi etkilemektedir (Şahin ve Aral, 2012). Aile ortamında anne, baba, kardeş ve diğer aile bireyleriyle olan iletişim şekilleri ailenin özelliklerine göre değişmektedir. Demir (2020)

lise öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmasında ebeveynlerin çocuklarına karşı yaklaşımlarının çocuklarının mutluluk seviyelerini etkilediği, ekonomik durumu orta seviyede olan ailelerin çocuklarının mutluluk seviyelerinin daha yüksek olduğu ortaya konulmuştur. Çocukların aile yapılarının, çocukla kurulan iletişimi etkilediği görülmektedir. Aynı çalışmada anne-babanın çocuklarına demokratik davranması, çocuklarının fikirlerine önem veren bir aile ortamı sunması daha mutlu çocuklar yetişmesine imkan sağlayacağı sonucuna ulaşılmıştır. Kız ve erkek çocuklar arasında da cinsiyete bağlı olarak aile içi iletişimdeki algı düzeyleri farklılık göstermektedir. Özkurt ve Camadan'ın (2018) ortaokul düzeyindeki öğrenciler ile yapmış oldukları çalışmada erkek çocuklar aile yapısını destekleyici ve teşvik edici şekilde algılarken, kız çocukların ise daha sınırlayıcı ve denetleyici olarak algıladıkları görülmektedir. Bu sonuca göre kültürel açıdan bakıldığında toplumsal cinsiyet rollerine göre erkek çocukların daha bağımsız yetiştirilmesinin bu algı farklılığını etkilediği söylenebilir. Aynı çalışmada çevreyle uyum sağlama düzeyi yüksek seviyede olan çocukların, aile bireyleriyle aile içi ilişkilerdeki uyumsuzluk düzeyinin düşük seviyede olduğu görülmektedir. Arkadaş ortamında daha uyumlu olan çocukların aile ortamlarında daha az çatışma ve uyumsuzluk yaşadıkları beklenmektedir. Lise öğrencileri ile yapılan bir çalışmada, ebeveynler arasındaki çatışma düzeylerinin aile içi iletişimi etkilediği, ebeveyn tutumlarının çocukların sosyal gelişimlerini etkilediği sonucuna ulaşılmıştır (Doğan ve Ceyhan, 2008). Palavan ve Gemalmaz (2022) ise lise öğrencileri ile yaptıkları araştırmada anne eğitim seviyesinin ailedeki işlevleri etkilemediği sonucuna ulaşmışlardır. Bu durumun sebebinin annelik rolünün kültürel olarak aynı olmasından kaynaklı olabileceği söylenebilir. Aynı çalışmada ebeveynler arasındaki uyumun aile işlevlerini olumlu etkilediği; ebeveynleri çatışma yaşamayan çocukların aile üyeleriyle iletişimlerinin etkili olduğu, ailede yaşanabilecek sorunları çözebildikleri, ailedeki bireylerin görev ve sorumluluklarına göre davrandıkları görülmektedir. Jowkar vd. (2011) yapmış oldukları çalışmada öğrencilerin aile içindeki iletişim biçimleri, akademik performanslarını ve sosyal ortamlardaki adaptasyon süreçlerini de etkilemekte oldukları ortaya konulmuştur. Lise öğrencileriyle yapılan bir çalışmada ergen bireylerin sosyal çevreleriyle kurdukları iletişim biçimleriyle, öfke duygularını kontrol etme becerileri arasında bir ilişki olduğu; iletişim beceri seviyeleri arttıkça, öfkelerini kontrol edebilme durumlarının da arttığı görülmektedir (Karakaya ve Başcılar, 2025). Sosyal medyanın ve sanal iletişim ortamlarının hayatımıza girmesiyle aile içindeki iletişim biçimlerinin de farklılaştığı görülmektedir.

Öğrencilerin sosyal medya kullanım oranlarının, aile bireylerinden gördükleri ilgi oranına göre değiştiği; ailede kendisine değer verilen, güçlü iletişim kurulan bir ortamda yaşayan çocukların sosyal medya kullanım oranlarının azaldığı görülmektedir (Deniz ve Kuzu, 2021). Üniversite öğrencileri ile yapılan bir çalışmada sosyal medya ortamlarının aile içindeki karşılıklı iletişimi azalttığı, aile üyelerini bireyselleştirdiği, ebeveynlerle sorun yaşanmasına neden olduğu görülmektedir (Dilber, 2019). Sanal ortamların her an ulaşılabilir olması, anne-babanın çocuğu ile olan iletişiminin daha önemli hale gelmesine sebep olmaktadır (Parlar ve Dere, 2025). Dijital yaşamın hayatın bir parçası olduğu göz önüne alındığında, sağlıklı gelişim ortamları sunulan aile ortamında büyüyen çocukların aile içi iletişimlerinin daha güçlü olması beklenmektedir.

3. YÖNTEM

Araştırma yöntemine ilişkin bilgiler bu bölümde sunulmuştur. Araştırma deseni, araştırma soruları, çalışma grubu, veri toplama araçları, veri toplama süreci ve verilerin analizi bu kısımda açıklanmıştır.

3.1. Araştırma Deseni

Araştırmanın yürütülmesinde nicel araştırma yöntemi esas alınmıştır. Nicel araştırmalar, sayısal veriler ışığında sosyal olgular arasında sebep sonuç ilişkisi kuran araştırmalardır (Şavran vd. 2012). Bu araştırma sosyal medya kullanımının aile içi iletişim ve gelişmeleri kaçırma korkusu açısından farklılaşma durumu ve bu değişkenler arasındaki ilişkilerin araştırılması için yapıldığından, bu araştırmada nicel araştırma desenlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli, iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişki düzeyini ortaya koyan bir araştırma modelidir (Karasar, 2012).

3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu Tokat ilinin bir ilçesinde 2023-2024 öğretim döneminde eğitime devam eden 834 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Anadolu lisesi, fen lisesi, mesleki ve teknik lise ve imam hatip lisesinde okuyan ulaşılabilir bütün sınıf düzeylerindeki öğrenciler çalışmaya dahil edilmiştir. Çalışma grubu oluşturulurken, seçkisiz olmayan örnekleme türünden uygun örnekleme yöntemiyle öğrenciler seçilmiştir. Uygun örnekleme; ulaşılabilirlik konusunda araştırmacının ihtiyaç duyduğu örnekleme ulaşınca kadar erişilebilir verileri elde etmeye imkân tanır (Gürbüz ve Şahin, 2015). Bu çalışma kapsamındaki öğrencilerin demografik özellikleri ile ilgili toplanan bilgiler Çizelge 3.1’de sunulmuştur.

Çizelge 3.1. Demografik Özellikler

Özellik	Kategori	Frekans (f)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Erkek	343	41,1
	Kız	491	58,9
	Toplam	834	100

Çizelge 3.1. (devamı)

Okul Türü	Anadolu Lisesi	338	40,5
	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	182	21,8
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	85	10,2
	Fen Lisesi	229	27,5
	Toplam	834	100
Sınıf seviyesi	9.Sınıf	207	24,8
	10.Sınıf	224	26,9
	11.Sınıf	263	31,5
	12.Sınıf	140	16,8
	Toplam	834	100
Anne eğitim seviyesi	İlkokul	245	29,4
	Ortaokul	207	24,8
	Lise	247	29,6
	Üniversite	113	13,5
	Lisansüstü	19	2,3
	Belirtmeyen	3	0,4
	Toplam	834	100
Baba eğitim seviyesi	İlkokul	119	14,3
	Ortaokul	147	17,6
	Lise	342	41,0
	Üniversite	171	20,5
	Lisansüstü	51	6,1
	Belirtmeyen	4	0,5
	Toplam	834	100
En çok tercih edilen sosyal medya aracı	Instagram	478	57,3
	Youtube	206	24,7
	Tiktok	78	9,4
	Twitter	20	2,4
	Snapchat	15	1,8
	Pinterest	18	2,2
	Diğer	19	2,3
	Toplam	834	100
Sosyal medyada geçirilen süre	0-1 saat	76	9,1
	1-2 saat	169	20,3
	2-3 saat	257	30,8
	3-4 saat	200	24
	5 saat ve üzeri	132	15,8
	Toplam	834	100

Çizelge 3.1'e bakıldığında araştırmaya katılan toplam öğrenci sayısının %41,1'i erkek öğrencilerden, %58,9'u kız öğrencilerden oluşmaktadır. Okul türüne göre öğrencilerin %40,5'i Anadolu Lisesi, %27,5'i Fen Lisesi, %21,8'i Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve %10,2'si Anadolu İmam Hatip Lisesi'nde okumaktadır. Sınıf seviyesine göre öğrencilerin

%31,5'i 11. Sınıflar, %26,9'u 10. Sınıflar, %24,8'i 9. Sınıflar ve %16,8'i 12. Sınıflardan oluşmaktadır. Öğrencilerin anne eğitim seviyesine bakıldığında oran olarak en yüksek %29,6'sı Lise ve %29,4'ü İlkokul düzeyindedir. Öğrencilerin baba eğitim seviyesine bakıldığında ise oran olarak en yüksek %41'i Lise ve %20.5'i Üniversite düzeyindedir. En çok tercih edilen sosyal medya aracına bakıldığında ise %57.3'ü Instagram ve %24,7'si Youtube araçlarını kullanmaktadırlar. Sosyal medyada geçirilen süre açısından elde edilen verilere bakıldığında ise öğrencilerin oran olarak %30,8'i sosyal medyada günde 2-3 saat zaman geçirdikleri görülmektedir.

3.3. Araştırma Soruları

Bu araştırma kapsamında lise öğrencilerinin sosyal medya kullanımlarının aile içi iletişim ve fomo açısından değerlendirilmesi amacıyla aşağıda sunulan araştırma sorularına cevap aranmıştır:

1. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri, aile içi iletişim düzeyleri ve FoMO düzeyleri ne seviyededir?
2. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri cinsiyet, sınıf seviyesi, okul türü, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, sosyal medyada geçirilen süre, en çok tercih edilen sosyal medya aracı açısından farklılaşıyor mu?
3. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeyleri cinsiyet, sınıf seviyesi, okul türü, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, sosyal medyada geçirilen süre, en çok tercih edilen sosyal medya aracı açısından farklılaşıyor mu?
4. Öğrencilerin FoMO düzeyleri cinsiyet, sınıf seviyesi, okul türü, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, sosyal medyada geçirilen süre, en çok tercih edilen sosyal medya aracı açısından farklılaşıyor mu?
5. Öğrencilerin sosyal medya kullanımları ile aile içi iletişimleri arasında ilişki var mıdır?
6. Öğrencilerin sosyal medya kullanımları, aile içi iletişim düzeylerini ne kadar yordamaktadır?

7. Öğrencilerin sosyal medya kullanımları ile FoMO düzeyleri arasında ilişki var mıdır?

8. Öğrencilerin sosyal medya kullanımları, FoMO düzeylerini ne kadar yordamaktadır?

3.4. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada nicel veri toplama araçları kullanılarak veriler toplanmıştır. Bu araştırma kapsamında araştırmacı tarafından hazırlanan Demografik Özellik Formu, Şişman Eren (2014) tarafından geliştirilen Sosyal Medya Kullanım Amaçları Ölçeği, Demir (2016) tarafından geliştirilen Sosyal Medya Kullanımının Aile İletişimine Etkisini Belirleme Ölçeği, Przybylski vd. (2013) tarafından geliştirilen, Gökler vd. (2016) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Sosyal Ortamlarda Gelişmeleri Kaçırma Korkusu (FoMO) Ölçeği kullanılmıştır. Veri toplama araçlarının geçerlik ve güvenirlikleri ile ilgili açıklamalar aşağıdadır.

3.4.1. Demografik Özellik Formu

Araştırmacı tarafından oluşturulan demografik özellik formu ile cinsiyet, sınıf düzeyi, okul türü, anne eğitim seviyesi, baba eğitim seviyesi, sosyal medyada günlük ortalama harcanan zaman ve en çok tercih edilen sosyal medya aracı bilgileri toplanmıştır.

3.4.2. Sosyal Medya Kullanım Amaçları Ölçeği

Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerini ölçmek için Şişman Eren (2014) tarafından geliştirilen “Sosyal Medya Kullanım Amaçları Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek puanlamasında “hiçbir zaman” ve “her zaman” arasındaki ifadeler 1-5 arasında puanlanmaktadır. Ölçekte alınan toplam puan sosyal medya kullanım düzeyinin yüksekliğini ifade etmektedir. Ölçek 12 madde ve 2 faktörden oluşmaktadır. Kişiler arası etkileşim faktöründe 7 madde, ders hazırlığı faktöründe 5 madde bulunmaktadır. Ölçeğin açımlayıcı faktör analizi sonucunda, birinci faktör varyansın %41.81’ini, ikinci faktör varyansın %17.63’ünü açıklamaktadır (Şişman Eren, 2014). Toplam varyans %59.45’tir. Açımlayıcı faktör analizi sonucunda, kişiler arası etkileşim boyutunun özdeğeri 5.018, ders hazırlığı boyutunun özdeğeri 2.117 olarak bulunmuştur. Ölçme aracının güvenirlik düzeyini belirlemek için Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı saptanmıştır. Yapılan analiz neticesinde ölçeğin tamamında iç tutarlılık

katsayısı .89, birinci ve ikinci faktörün güvenirlik katsayıları .88 ve .80 olarak saptanmıştır (Şişman Eren, 2014).

3.4.3. Sosyal Medya Kullanımının Aile İletişimine Etkisini Belirleme Ölçeği

Öğrencilerin sosyal medya kullanımının aile içi iletişim düzeyini ölçmek için Demir (2016) tarafından geliştirilen “Sosyal Medya Kullanımının Aile İletişimine Etkisini Belirleme Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçekte “tamamen katılmıyorum” ve “tamamen katılıyorum” ifadeleri sırasıyla 1-5 arasında puanlanmaktadır. Ölçek geliştirici tarafından verilen bilgiye göre, ölçekte elde edilen toplam puan, sosyal medya kaynaklı yüksek iletişim sorunu göstergesi olarak değerlendirilmektedir (Ek.3). Ölçek 18 madde, 4 faktörden oluşmaktadır. Birinci faktör olan paylaşım faktörünün özdeğeri 4,857’dir. Toplam varyansın %26,983’ünü açıklamaktadır. İkinci faktör olan sosyal medya bağımlılık faktörünün özdeğeri 1,991’dir. Toplam varyansın %11,062’sini açıklamaktadır. Üçüncü faktör olan sosyal izolasyon faktörünün özdeğeri 1,616’dır. Toplam varyansın %8,980’ini açıklamaktadır. Dördüncü faktör olan ortak kaliteli zaman geçirme faktörünün özdeğeri 1,057’dir. Toplam varyansın %5,875’ini açıklamaktadır. Faktörlerin toplam varyansı açıklama katkısı %52.9’dur. Ölçeğin cronbach alfa güvenirlik katsayısı 0.84 olarak hesaplanmıştır (Demir, 2016).

3.4.4. Sosyal Ortamlarda Gelişmeleri Kaçırma Korkusu (FoMO) Ölçeği

Öğrencilerin sosyal ortamlarda gelişmeleri kaçırma korkusu düzeylerini ölçmek için Przybylski vd. (2013) tarafından geliştirilen, Gökler ve vd. (2016) tarafından Türkçe’ye uyarlanan “Sosyal Ortamlarda Gelişmeleri Kaçırma Korkusu (FoMO) Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek puanlamasında “hiç doğru değildir” ve “aşırı şekilde doğrudur” arasındaki ifadeler 1-5 puan olarak puanlanmaktadır. Ölçekten alınan toplam puan FoMO düzeyinin yüksekliğini ifade etmektedir. Ölçek 10 madde ve tek faktörden oluşmaktadır. Ölçeğin lise öğrencilerine uygulanabilirliğini ölçmek amacıyla Kartol ve Peker (2020) tarafından çalışmalar yapılmıştır. Ölçeğin iç tutarlık güvenirlik katsayısı .82 olarak saptanmıştır. Lise öğrencilerinde geçerliğini belirlemek için doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Uyum indeks değerleri .061 ve .089 arasında olup, ölçeğin doğrulandığını göstermektedir. Ölçeğin t değerleri 8.11 ile 14.90 arasındadır, bu değerler uyum değerlerinin anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu değerler sonucunda Sosyal Ortamlarda Gelişmeleri

Kaçırma Korkusu Ölçeğinin lise öğrencileri için de geçerli olduğu söylenebilir (Kartol ve Peker, 2020).

3.5. Veri Toplama Süreci

Veri toplama sürecinde araştırmada kullanılacak ölçekleri geliştiren araştırmacılardan elektronik posta yoluyla izin alınmıştır. Araştırmanın etik kurul izni Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Etik Kurulu'nun 04/04/2024 tarih ve E-30640013-108.01-188738 sayılı resmi yazısı ile alınmıştır. Verilerin toplanması amacıyla Tokat İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün 15/05/2024 tarih ve E-27001677-44-102330151 sayılı resmi yazısı ile ölçeklerin Tokat ilinde öğrenim gören resmi lise öğrencilerine uygulama izni alınmıştır. 2023-2024 eğitim öğretim yılı 2. dönemi mayıs ve haziran aylarında araştırmaya ait veriler toplanmıştır. Verilerin toplanması amacıyla öncelikle okul yöneticilerine gerekli bilgilendirme yapılmış ve öğrencilerin veli onam formunu doldurup getirmeleri istenmiştir. Veli onam formlarına göre veli izni alınan öğrencilere araştırma hakkında bilgi verilmiştir. Öğrencilere toplanan verilerin bilimsel ve akademik bir çalışma için kullanılacağı, başka bir amaçla kullanılmayacağı açıklanmıştır. Öğrenci demografik özellik formu ve ölçeklerin uygulanması yaklaşık 20 dakika sürmüştür.

3.6. Verilerin Analizi

Verilerin toplanma sürecinin tamamlanmasının ardından toplanan formlar her öğrenci için numaralandırılmıştır. 875 öğrenci uygulamaya katılmış, yapılan incelemeler doğrultusunda uygulamaya katılan 13 öğrenci üç ölçekten ikisini doldurmadığı ya da eksik doldurduğu için örneklemden çıkarılmıştır. Kalan 862 öğrenci ile yapılan veri analizi sonucunda normallığe etki eden kutu grafiğindeki uç değerde olan 28 öğrenci silinerek analize dahil edilmemiştir. Çalışma grubundaki toplam öğrenci sayısı 834 olarak belirlenmiştir. Daha sonra ölçeklerden elde edilen veriler bilgisayar ortamında SPSS 26.0 yazılımına aktarılmıştır.

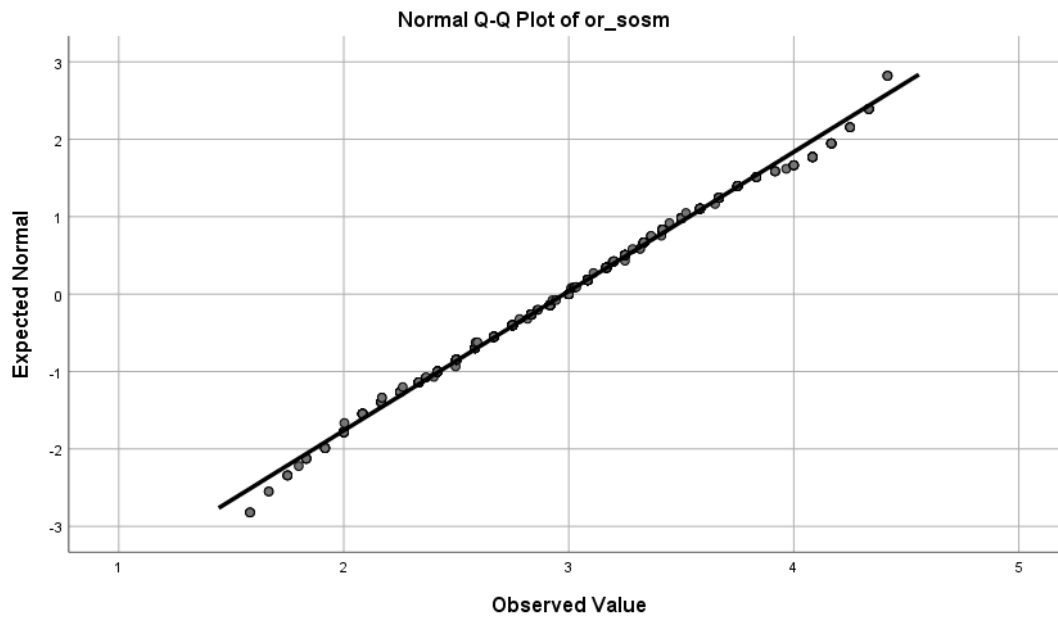
Araştırmada kullanılacak testleri belirlemek için verilerin normal dağılıma uygunluğu kontrol edilmiştir. Normallığe ilişkin bulgular Çizelge 3.2.'de verilmiştir. Veri seti 50'nin üzerinde için Kolmogorov-Smirnov testi sonuçlarına bakılması uygundur.

Çizelge 3.2 Normallik Testi

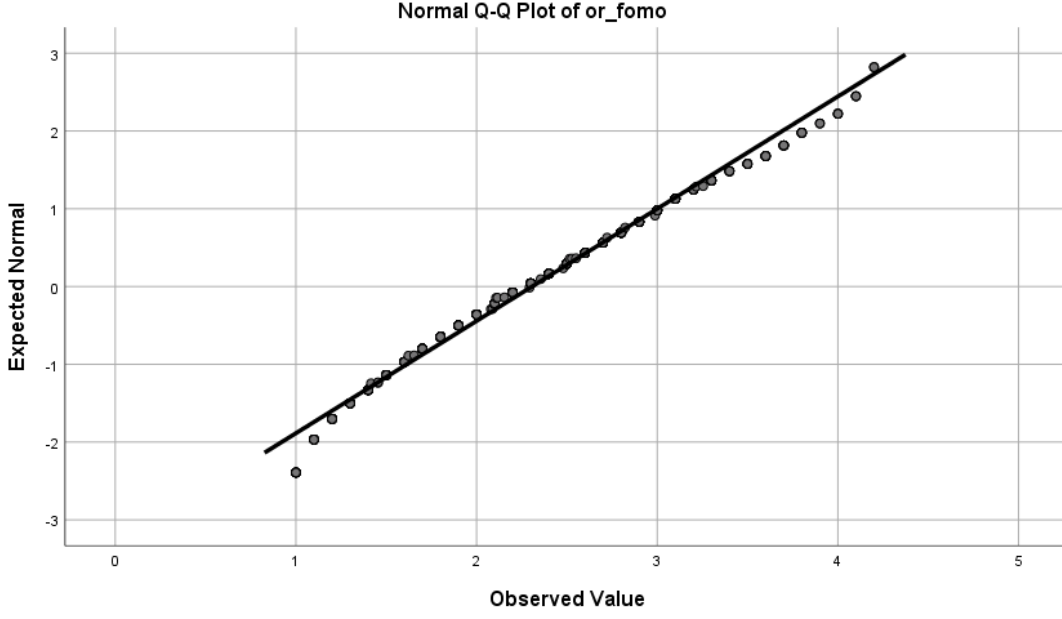
	İstatistik	p	X	Çarpıklık	Basıklık
Sosyal medya kullanım düzeyleri	834	,000	2,97	,091	-,190
Aile içi iletişim düzeyleri	834	,000	2,89	-,077	-,290
Gelişmeleri kaçırma korkusu düzeyleri (FoMO)	834	,078	2,30	,320	-,384

$p > .05$

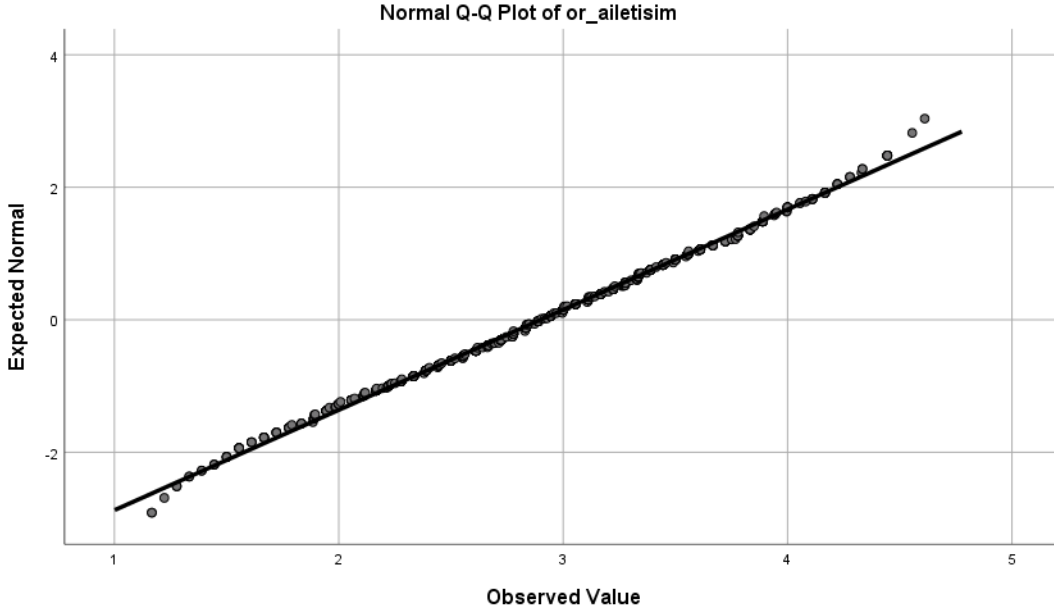
Normallik testi sonucuna göre sosyal medya kullanım amaçları ölçeği ve aile içi iletişim ölçeği ortalama puanları normal dağılım koşulu göstermemektedir ($p < 0,05$). Gelişmeleri kaçırma korkusu ölçeği ortalama puanları ise normal dağılıma uygundur ($p > 0,05$). Sosyal bilimlerde verinin normal dağılım gösterdiğine ilişkin bulgulardan bir tanesi de basıklık çarpıklık değerinin -1 ile +1 arasında olmasıdır (Büyüköztürk, 2007). Yapılan analizler sonucunda bu çalışmaya ait verilerin Skewness ve Kurtosis, basıklık çarpıklık değerinin -1 ile +1 arasında olduğu görülmektedir. Yapılan analizlere göre verimiz normal dağılım göstermektedir.

Şekil 3.1. Sosyal Medya Kullanım Puanları Ortalaması Q-Q Plot Grafiği

Şekil 3.2. FoMO Puanları Ortalaması Q-Q Plot Grafiği

Şekil 3.3. Aile İçi İletişim Puanları Ortalaması Q-Q Plot Grafiği

Normallik dağılımının incelenmesinde diğer yöntem Q-Q plot analizidir. Q-Q plot grafiğinde noktaların 45 derecelik doğruya yakın bir dağılım sergilemesi normallik geçerliğini sağladığını göstermektedir (Büyüköztürk, 2007). Şekil 3.1, Şekil 3.2 ve Şekil 3.4'te Q-Q plot grafiklerinde de görüldüğü gibi katılımcıların ortalamalarının normal dağılım çizgisine yakın toplandığı görülmektedir. Normallige etki eden kutu grafiğindeki uç

veriler de silinmiştir. Tüm bu şartlar göz önüne alındığında parametrik test koşulları sağlandığı için parametrik testler yapılması uygun görülmektedir.

Araştırma sorularına yanıt aranırken aritmetik ortalama, standart sapma değerleri ve parametrik analiz yöntemlerinden bağımsız örneklem t-testi, tek yönlü varyans analizi, pearson r korelasyon katsayısı ve doğrusal regresyon kullanılarak analizler yapılmıştır. Verilerin analizinde bağımsız örneklem t-testinde etki büyüklüğü hesaplaması yapılırken Cohen's d etki büyüklüğü hesaplaması kullanılmıştır (Cohen, 1988; Özsoy ve Özsoy, 2013). Cohen's d etki büyüklüğü değeri 0,2 referans seviyesinde ise düşük düzeyde etki, 0,5 ise orta düzeyde etki, 0,8 ise yüksek düzeyde etki olarak belirlenmektedir (Özsoy ve Özsoy, 2013). Tek yönlü varyans analizi için etki büyüklüğü (η^2) hesaplamasında ise η^2 (eta kare) referans değeri 0,01 ise düşük düzeyde etki, 0,06 ise orta düzeyde etki, 0,14 ise yüksek düzeyde etki olarak belirlenmektedir (Üstün ve Eryılmaz, 2014).

Verilerin analizi yapılırken ilişki düzeyinde Pearson Korelasyon Katsayısı yorumlanırken korelasyon katsayısının mutlak değeri olarak 0,70-1,00 arasında olması, yüksek; 0,30-0,70 arasında olması, orta; 0,30-0,00 arasında olması ise düşük düzeyde bir ilişkiyi ifade etmektedir (Büyüköztürk, 2020).

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırma soruları ile ilgili istatistik bulgular bulunmaktadır. Araştırma sorularına ait analizler tablolastırılarak Çizelge 4.1’de sunulmuştur.

Çizelge 4.1. Araştırma Sorularına Ait Analizler

Araştırma Soruları		Yapılan Analizler	
Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri, aile içi iletişim düzeyleri ve FoMO düzeyleri,		Betimsel İstatistikler	
Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri, aile içi iletişim düzeyleri, FoMO düzeyleri,	Cinsiyete,	Bağımsız Örneklemeler T-Testi (Independent Samples T-Test)	
	Okul türüne,	Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way Anova)	Post Hoc Tests
	Sınıf seviyesine,	Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way Anova)	Post Hoc Tests
	Anne eğitim seviyesine,	Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way Anova)	Post Hoc Tests
	Baba eğitim seviyesine,	Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way Anova)	Post Hoc Tests
	Sosyal medyada günlük ortalama harcanan zamana,	Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way Anova)	Post Hoc Tests
	En iyi hitap eden sosyal medya aracına,	Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way Anova)	Post Hoc Tests

Çizelge 4.1. (devamı)

Öğrencilerin sosyal medya kullanımları ile aile içi iletişimleri arasında ilişki,	Basit Korelasyon
Öğrencilerin sosyal medya kullanımları ile FoMO arasındaki ilişki,	(Pearson Korelasyon)
Öğrencilerin sosyal medya kullanımlarının aile içi iletişim düzeylerini yordama oranı,	Doğrusal Regresyon
Öğrencilerin sosyal medya kullanımlarının FoMO düzeylerini yordama oranı,	(Linear Regression)

4.1. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri, aile içi iletişim düzeyleri ve FoMO düzeyleri ne seviyededir?

Çizelge 4.2. Lise öğrencilerinin sosyal medya kullanım düzeyleri, aile içi iletişim düzeyleri ve FoMO düzeyleri

	<i>N</i>	<i>X</i>	<i>Min</i>	<i>Max</i>	<i>SS</i>
Sosyal Medya Kullanım Düzeyleri	834	2,97	1,58	4,42	,55
Kişilerarası etkileşim boyutu	834	3,02	1,00	5,00	,76
Ders hazırlığı boyutu	834	2,92	1,00	5,00	,74
Aile İçi İletişim Düzeyleri	834	2,89	1,17	4,67	,66
Paylaşım boyutu	834	3,09	1,14	5,00	,68
Sosyal medya bağımlılık boyutu	834	3,07	1,00	5,00	,78
Sosyal izolasyon boyutu	834	2,47	1,00	5,00	,90
Ortak kaliteli zaman geçirme boyutu	834	2,79	1,00	5,00	,96
Gelişmeleri Kaçırma Korkusu (FoMO) Düzeyleri	834	2,30	1,00	4,20	,69

Çizelge 4.2. incelendiğinde sosyal medya kullanım amaçları ölçeğinin genel ortalamasının $X=2,97$, alt faktörlerinden kişilerarası etkileşim faktörünün $X=3,02$, ders hazırlığı faktörünün $X=2,92$ olduğu görülmektedir. Aile içi iletişim ölçeğinin genel ortalamasının $X=2,89$, alt faktörlerinden paylaşım faktörünün $X=3,09$, sosyal medya bağımlılık faktörünün $X=3,07$, sosyal izolasyon faktörünün $X=2,47$, ortak kaliteli zaman geçirme faktörünün $2,79$

olduğu görülmektedir. Gelişmeleri kaçırma korkusu (FoMO) ölçeğinin genel ortalamasının ise $X=2,30$ olduğu görülmektedir.

4.2. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri cinsiyet, sınıf seviyesi, okul türü, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, sosyal medyada geçirilen süre ve en çok tercih edilen sosyal medya aracı açısından farklılaşıyor mu?

Lise öğrencilerinin sosyal medya kullanım düzeyleri cinsiyet, sınıf seviyesi, okul türü, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, sosyal medyada geçirilen süre ve en çok tercih edilen sosyal medya aracı açısından farklılaşma durumlarına ait analizlere bu bölümde yer verilmiştir.

4.2.1. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?

Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşma durumunu analiz etmek için ilişkisiz örneklem t-testi analizi yapılmıştır. Yapılan analize ait veriler Çizelge 4.3.'te verilmiştir.

Çizelge 4.3. Öğrencilerin Sosyal Medya Kullanım Düzeylerinin ve Alt Faktörlerinin Cinsiyete Göre İlişkisiz Örneklem T-Testi

	Cinsiyet	N	X	SS	SD	t	p	Etki (d)
Sosyal Medya	Kız	491	3,03	,54				
Kullanım Ölçeği	Erkek	343	2,90	,56	832	3,46	,001*	0,23
F1. Kişilerarası etkileşim	Kız	491	3,04	,75				
	Erkek	343	2,98	,76	832	1,26	,207	
	Kız	491	3,01	,69	832	4,28	,000*	0,31
F2. Ders hazırlığı	Erkek	343	2,78	,79				

* $p<0,05$

Çizelge 4.3'te görüldüğü gibi öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerine bakıldığında kız öğrencilerin ortalamasının ($X=3.03$) erkek öğrencilerden ($X=2.90$) matematiksel olarak büyük olduğu görülmektedir. Farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olma durumunu

değerlendirmek için ilişkisiz örneklem t testi (Independent Sample T test) yapılmıştır ($F=1,50$; $p=0,22>0,05$). Puan ortalamaları arasında kız öğrenciler lehine anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir ($t[832]= 3,46$; $p=0,001$; $p<0,05$). Buna göre kız öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri ortalamasının ($X=3.03$) erkek öğrencilerden ($X=2.90$) yüksek olduğu söylenebilir. Etki büyüklüğü (cohen's d) değeri olan 0.23 değeri ortalamalar arasındaki anlamlı farklılığın düşük düzeyde olduğunu göstermektedir (Üstün ve Eryılmaz, 2014). Alt faktörlere bakıldığında ders hazırlığı alt faktöründe cinsiyete göre kız öğrenciler lehine anlamlı bir fark olduğu, kişilerarası etkileşim alt faktöründe ise farklılaşma olmadığı belirlenmiştir.

4.2.2. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri sınıf seviyesine göre farklılık göstermekte midir?

Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerinin sınıf seviyesine göre farklılaşma durumlarını incelemek için önce betimsel istatistiklere bakılmıştır. Analize ait veriler Çizelge 4.4'te sunulmuştur.

Çizelge 4.4. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerinin sınıf düzeyine göre betimsel istatistikleri.

	Sınıf düzeyi	N	X	SS
	9. Sınıf	207	3,03	,51
Sosyal Medya	10.Sınıf	224	3,05	,57
Kullanım Düzeyleri	11. Sınıf	263	2,90	,55
	12. Sınıf	140	2,91	,55
	Toplam	834	2,97	,55

Çizelge 4.4'e bakıldığında sınıf düzeyine göre sosyal medya kullanım düzeyi ortalamalarının matematiksel olarak farklılık göstermekte olduğu görülmektedir. 9. Sınıfların ortalamasının 3.03, 10. Sınıfların ortalamasının 3.05, 11. Sınıfların ortalamasının 2.90, 12. Sınıfların ortalamasının 2.91 olduğu görülmektedir. En yüksek sosyal medya kullanım düzeyine 10. Sınıfların, en düşük sosyal medya kullanım düzeyine 11. Sınıfların sahip olduğu görülmektedir. Varyansların homojenlik durumuna Levene's Test ile bakılmış, varyansların homojen olduğu görülmüştür ($F_{[3-830]}=,733$; $p=0,532>0,05$). Bu farklılığın anlamlılık durumunu belirlemek için One Way Anova testi yapılmış ve sonuçlar Çizelge

4.5'te görülmektedir. En az üç bağımsız değişkenin bağımlı değişkenden elde edilen ortalamaların karşılaştırılması için One Way ANOVA testi kullanılır (Taşpınar, 2017;79).

Çizelge 4.5. Öğrencilerin Sosyal Medya Kullanım Düzeylerinin Sınıf Seviyesine Göre One Way Anova Testi Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark	Etki (η^2)
Sosyal Medya Kullanım Düzeyleri	Gruplar arası	4,296	3	1,432	4,699	,003*	Anlamlı fark vardır.	,017
	Gruplar içi	252,939	830	,305				
	Toplam	257,234	833					
							10.Sınıf-11. Sınıf	

* $p < 0.05$

One Way Anova sonuçlarına bakıldığında puan ortalamaları arasında anlamlı farklılaşma olduğu görülmektedir ($p=0,003$; $p<0,05$). Farklılığın hangi sınıf seviyelerinde olduğunu anlayabilmek için Sheffe Testi sonuçlarına bakılmış, 10. Sınıflar ve 11. Sınıfların sosyal medya kullanım düzeylerinde anlamlı farklılaşma olduğu görülmektedir. Çizelge 4.4 ve Çizelge 4.5'e bakıldığında 10. Sınıfların sosyal medya kullanım düzeyi ($X=3.05$), 11. Sınıfların sosyal medya kullanım düzeyinden ($X=2.90$) yüksek olduğu söylenebilir. Etki büyüklüğü analizine bakıldığında sosyal medya kullanım düzeyi yüksekliğinin düşük düzeyde bir etkiye sahip olduğu söylenebilir ($\eta^2=.017$).

4.2.3. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri okul türüne göre farklılık göstermekte midir?

Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerinin okul türüne göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek için betimsel istatistiklere bakılmıştır. Yapılan analize ait veriler Çizelge 4.6'da verilmiştir.

Çizelge 4.6. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerinin ve alt faktörlerinin okul türüne göre betimsel istatistikleri.

	Okul Türü	N	X	SS
Sosyal Medya Kullanım Düzeyleri	Anadolu Lisesi	338	2,99	,52
	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	182	2,95	,57

Çizelge 4.6. (devamı)

	Anadolu İmam Hatip Lisesi	85	2,87	,53
	Fen Lisesi	229	3,01	,58
	Toplam	834	2,97	,55
Kişilerarası etkileşim	Anadolu Lisesi	338	3,09	,75
	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	182	2,99	,77
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	85	2,87	,73
	Fen Lisesi	229	2,99	,76
	Toplam	834	3,02	,76
Ders hazırlığı	Anadolu Lisesi	338	2,85	,73
	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	182	2,90	,79
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	85	2,89	,81
	Fen Lisesi	229	3,02	,69
	Toplam	834	2,92	,74

Çizelge 4.6'ya göre sosyal medya kullanım düzeyi ortalamalarının okul türüne göre matematiksel olarak farklılık göstermekte olduğu görülmektedir. Anadolu Lisesi'ndeki öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyi ortalaması $X=2,99$, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin puan ortalamasının $X=2,95$, Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin puan ortalamasının $X=2,87$, Fen Lisesi öğrencilerinin puan ortalamasının $X=3,01$ olduğu görülmektedir. En yüksek sosyal medya kullanım düzeyine Fen Lisesi öğrencilerinin, en düşük sosyal medya kullanım düzeyine ise Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin sahip olduğu görülmektedir. Varyansların homojenliği Levene's Test ile incelenmiş, varyansların homojenliği sağlanmaktadır ($F_{(3-830)}=1,785$; $p=0,148>0,05$). Bu farklılığın anlamlılık durumunu belirlemek için One Way Anova testi yapılmış ve test sonuçları Çizelge 4.7'de görülmektedir.

Çizelge 4.7. Öğrencilerin Sosyal Medya Kullanım Düzeylerinin Okul Türüne Göre One Way Anova Testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	1,263	3	,421			

Çizelge 4.7 (devamı)

Sosyal Medya Kullanım Düzeyleri	Gruplar arası	255,972	830	,308	1,365	,252	Anlamlı fark yoktur.
	Toplam	257,234	833				

Çizelge 4.7'ye göre okul türüne göre sosyal medya kullanım düzeyi ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmektedir ($p=0,252>0,05$). Okul türünün lise öğrencilerinin sosyal medya kullanım düzeyi açısından belirleyici olmadığı söylenebilir.

Okul türlerinden OBP ortalamasına göre liselere yerleştirilme sırasına göre en düşük türde olan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ile Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencileri “Meslek Grubu” olarak düşünülüp, birlikte grup yapılarak tekrar analiz yapılmış Çizelge 4.8’de görülen betimsel istatistiklere ulaşılmıştır. Çizelge 4.8’de Anadolu Lisesi öğrencileri A ile, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin oluşturduğu grup B ile, Fen Lisesi öğrencileri ise C ile kodlanmıştır.

Çizelge 4.8. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerinin yeni oluşturulan okul türüne göre betimsel istatistikleri.

	Okul Türü	N	X	SS
Sosyal Medya Kullanım Düzeyleri	A	338	2,99	,52
	B	267	2,93	,56
	C	229	3,01	,58
	Toplam	834	2,97	,55

Çizelge 4.8’e göre sosyal medya kullanım düzeyi ortalamalarının okul türüne göre matematiksel olarak farklılık göstermekte olduğu görülmektedir. Anadolu Lisesi’ndeki öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyi ortalamasının $X=2,99$, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin oluşturduğu grubun puan ortalamasının $X=2,93$, Fen Lisesi öğrencilerinin puan ortalamasının $X=3,01$ olduğu görülmektedir. En yüksek sosyal medya kullanım düzeyine Fen Lisesi öğrencilerinin, en düşük sosyal medya kullanım düzeyine ise Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin oluşturduğu grubun olduğu görülmektedir. Varyansların homojenlik durumu Levene’s Test ile incelenmiş, varyansların homojenliği sağlanmaktadır

($F_{(2-831)}=2,211$; $p=0,110>0,05$). Bu farklılığın anlamlılık durumunu belirlemek için One Way Anova testi yapılmış ve test sonuçları Çizelge 4.9’da görülmektedir.

Çizelge 4.9. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerinin ve alt faktörlerinin yeni oluşturulan okul türüne göre one way anova testi sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Sosyal	Gruplar arası	,927	2	,463			
Medya	Gruplar içi	256,308	831	,308	1,502	,223	-
Kullanım	Toplam	257,234	833				
Düzeyleri							
F1.	Gruplar arası	3,20	2	1,60	2,769	,063	-
Kişilerarası	Gruplar içi	480,137	831	,578			
etkileşim	Toplam	483,337	833				
							Anlamlı
F2.	Gruplar arası	3,99	2	1,99	3,588	,028*	fark
Ders	Gruplar içi	463,036	831	,557			vardır.
hazırlığı	Toplam	467,035	833				Anadolu
							Lisesi-
							Fen
							Lisesi

* $p<0,05$

Çizelge 4.9’a bakıldığında okul türüne göre sosyal medya kullanım düzeyi ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı belirlenmiştir ($p=,223>,05$). Alt faktörlere bakıldığında ise ders hazırlığı alt faktöründe Anadolu Lisesi ve Fen Lisesi öğrencileri arasında Fen Lisesi öğrencileri lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Ders hazırlığı alt boyutunda Fen Lisesi öğrencilerinin Anadolu Lisesi öğrencilerine göre sosyal medya kullanım düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

4.2.4. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri anne eğitim seviyesine göre farklılık göstermekte midir?

Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerinin anne eğitim seviyesine göre farklılaşma durumunu incelemek için betimsel istatistiklere bakılmıştır. Analizle ilgili veriler Çizelge 4.10’da verilmiştir.

Çizelge 4.10. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerinin ve alt faktörlerinin anne eğitim seviyesine göre betimsel istatistikleri.

	Anne Eğitim Seviyesi	N	X	SS
Sosyal Medya Kullanım Düzeyleri	İlkokul	245	2,90	,54
	Ortaokul	207	3,04	,55
	Lise	247	3,01	,54
	Üniversite	113	2,92	,58
	Lisansüstü	19	3,02	,55
	Belirtmeyen	3	3,13	,17
F1. Kişilerarası Etkileşim	İlkokul	245	2,98	,74
	Ortaokul	207	3,07	,73
	Lise	247	3,03	,76
	Üniversite	113	2,94	,81
	Lisansüstü	19	3,24	,79
	Belirtmeyen	3	2,85	,71
F2. Derse Hazırlık	İlkokul	245	2,80	,74
	Ortaokul	207	3,00	,70
	Lise	247	2,98	,74
	Üniversite	113	2,89	,72
	Lisansüstü	19	2,72	1,07
	Belirtmeyen	3	3,53	1,33

Çizelge 4.10’a göre sosyal medya kullanım düzeyi ortalamalarının anne eğitim seviyesine göre matematiksel olarak farklılık göstermekte olduğu görülmektedir. Anne eğitim seviyesi ilkokul olan öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyi ortalaması $X=2,90$, ortaokul olan öğrencilerin puan ortalamasının $X=3,04$, lise olan öğrencilerin puan ortalamasının $X=3,01$,

üniversite olan öğrencilerin puan ortalamasının $X=2,92$, lisansüstü olan öğrencilerin puan ortalamasının $X=3,02$ olduğu görülmektedir. En yüksek sosyal medya kullanım düzeyine sahip olan anne eğitim seviyesinin Ortaokul düzeyinde olduğu, en düşük sosyal medya kullanım düzeyine sahip olan anne eğitim seviyesinin ise İlkokul seviyesinde olduğu görülmektedir. Varyansların homojenliği Levene's Test ile incelenmiş, varyansların homojenliği sağlanmaktadır ($F_{(5-828)}=1,934$; $p=,504>,05$). Bu farklılığın anlamlılık durumunu belirlemek için One Way Anova testi yapılmış ve test sonuçları Çizelge 4.11'de görülmektedir.

Çizelge 4.11. Öğrencilerin Sosyal Medya Kullanım Düzeylerinin Anne Eğitim Seviyesine Göre One Way Anova Testi Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Sosyal Medya Kullanım Düzeyleri	Gruplar arası	2,969	5	,594	1,934	,086	Anlamlı fark yoktur.
	Gruplar içi	254,265	828	,307			
	Toplam	257,234	833				

Çizelge 4.11'e bakıldığında anne eğitim seviyesine göre sosyal medya kullanım düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p=,086>,05$). Lise öğrencilerinin anne eğitim seviyesinin sosyal medya kullanım düzeyleri açısından belirleyici olmadığı söylenebilir.

4.2.5. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri baba eğitim seviyesine göre farklılık göstermekte midir?

Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerinin baba eğitim seviyesine göre farklılaşma durumunu incelemek için betimsel istatistiklere bakılmıştır. Yapılan analize ait veriler Çizelge 4.12'de sunulmuştur.

Çizelge 4.12. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerinin ve alt faktörlerinin baba eğitim seviyesine göre betimsel istatistikleri.

	Baba Eğitim Seviyesi	N	X	SS
Sosyal Medya Kullanım Düzeyleri	İlkokul	119	2,89	,50
	Ortaokul	147	2,97	,55
	Lise	342	3,06	,54
	Üniversite	171	2,89	,57
	Lisansüstü	51	2,89	,54
	Belirtmeyen	4	2,64	,89
	Toplam	834	2,97	,55
F1. Kişilerarası Etkileşim	İlkokul	119	2,89	,73
	Ortaokul	147	3,02	,75
	Lise	342	3,15	,74
	Üniversite	171	2,88	,79
	Lisansüstü	51	2,90	,73
	Belirtmeyen	4	2,46	,97
	Toplam	834	3,02	,76
F2. Derse Hazırlık	İlkokul	119	2,89	,67
	Ortaokul	147	2,90	,74
	Lise	342	2,94	,74
	Üniversite	171	2,91	,76
	Lisansüstü	51	2,88	,86
	Belirtmeyen	4	2,90	1,15
	Toplam	834	2,92	,74

Çizelge 4.12.'ye göre öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyi ortalamalarının baba eğitim seviyesine göre matematiksel olarak farklılık göstermekte olduğu görülmektedir. Anne eğitim seviyesi ilkokul olan öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyi ortalaması $X=2,89$, ortaokul olan öğrencilerin puan ortalamasının $X=2,97$, lise olan öğrencilerin puan ortalamasının $X=3,06$, üniversite olan öğrencilerin puan ortalamasının $X=2,89$, lisansüstü olan öğrencilerin puan ortalamasının $X=2,89$ olduğu görülmektedir. Baba eğitim durumu Lise olan öğrencilerin en yüksek sosyal medya kullanım düzeyine, baba eğitim durumu İlkokul olan öğrencilerin en düşük sosyal medya kullanım düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Varyansların homojenliği Levene's Test ile incelenmiş, varyansların

homojenliği sağlanmaktadır ($F_{(5-828)}=3,696$; $p=0,160>0,05$). Bu farklılığın anlamlılık durumunu belirlemek için One Way Anova testi yapılmış ve test sonuçları Çizelge 4.13'te görülmektedir.

Çizelge 4.13. Öğrencilerin Sosyal Medya Kullanım Düzeylerinin Baba Eğitim Seviyesine Göre One Way Anova Testi Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Sosyal Medya Kullanım Düzeyleri	Gruplar arası	5,616	5	1,123			
	Gruplar içi	251,619	828	,304	3,696	,003*	Anlamlı fark vardır.
	Toplam	257,234	833				Lise-Üniversite

* $p<0.05$

Çizelge 4.13'e bakıldığında baba eğitim seviyesine göre sosyal medya kullanım düzeyi ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p=,003<0,05$). Farklılığın hangi sınıf düzeyleri arasında olduğunu belirlemek için Sheffe Testi sonuçlarına bakılmış, baba eğitim seviyesi lise ve üniversite olan öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerinde anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Buna göre baba eğitim seviyesi lise mezunu olan öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyi ($X=3,06$), baba eğitim seviyesi üniversite mezunu olan öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyinden ($X=2,89$) yüksek olduğu söylenebilir. Etki büyüklüğü analizine bakıldığında sosyal medya kullanım düzeyi yüksekliğinin düşük düzeyde bir etkiye sahip olduğu söylenebilir ($\eta^2=,022$).

4.2.6. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri sosyal medyada geçirilen süreye göre farklılık göstermekte midir?

Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerinin sosyal medyada geçirilen süreye göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek için betimsel istatistiklere bakılmıştır. Yapılan analize ait veriler Çizelge 4.14'te verilmiştir.

Çizelge 4.14. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerinin ve alt faktörlerinin sosyal medyada geçirilen süreye göre betimsel istatistikleri.

	Sosyal medyada geçirilen süre	N	X	SS
Sosyal Medya Kullanım Düzeyleri	0-1 saat	76	2,72	,53
	1-2 saat	169	2,91	,51
	2-3 saat	257	3,01	,54
	3-4 saat	200	3,03	,55
	5 saat ve üzeri	132	3,05	,59
	Toplam	834	2,97	,55
F1. Kişilerarası etkileşim	0-1 saat	76	2,47	,71
	1-2 saat	169	2,82	,65
	2-3 saat	257	3,01	,71
	3-4 saat	200	3,17	,72
	5 saat ve üzeri	132	3,37	,82
	Toplam	834	3,02	,76
F2. Ders hazırlığı	0-1 saat	76	3,07	,82
	1-2 saat	169	3,04	,67
	2-3 saat	257	3,00	,73
	3-4 saat	200	2,84	,69
	5 saat ve üzeri	132	2,61	,79
	Toplam	834	2,92	,74

Çizelge 4.14'e göre öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerinin sosyal medyada geçirilen süreye göre matematiksel olarak farklılık göstermekte olduğu görülmektedir. Sosyal medyada 0-1 saat zaman geçiren öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyi ortalaması $X=2.72$, 1-2 saat zaman geçiren öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyi ortalaması $X=2.91$, 2-3 saat zaman geçiren öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyi ortalaması $X=3.01$, 3-4 saat zaman geçiren öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyi ortalaması $X=3.03$, 5 saat ve üzeri zaman geçiren öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyi ortalaması $X=3.05$ olduğu görülmektedir. 5 saat ve üzeri sosyal medyada zaman geçiren öğrencilerin en yüksek sosyal medya kullanım düzeyine sahip olduğu, 0-1 saat sosyal medyada zaman geçiren öğrencilerin ise en düşük sosyal medya kullanım düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Varyansların homojenliği Levene's Test ile incelenmiş, varyansların

homojenliği sağlanmaktadır ($F[4-829]=6,056$; $p=0,761>0,05$). Bu farklılığın anlamlılık durumunu belirlemek için One Way Anova testi yapılmış ve test sonuçları Çizelge 4.15'te görülmektedir.

Çizelge 4.15. Öğrencilerin Sosyal Medya Kullanım Düzeylerinin Sosyal Medyada Geçirilen Süreye Göre One Way Anova Testi Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Sosyal Medya Kullanım Düzeyi	Gruplar arası	7,30	4	1,826			Anlamlı fark vardır.
	Gruplar içi	249,93	829	,301	6,056	,000*	
	Toplam	257,23	833				0-1 saat ile 2-3 saat, 3-4 saat, 5 saat ve üzeri

* $p<0,05$

Çizelge 4.15'e bakıldığında sosyal medyada geçirilen süreye göre sosyal medya kullanım düzeyi ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p=0,00<0,05$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Sheffe Testi sonuçlarına bakılmış, 0-1 saat sosyal medyada zaman geçiren öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri ile 2-3 saat, 3-4 saat, 5 saat ve üzeri zaman geçiren öğrenciler arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir.

Buna göre sosyal medyada 0-1 saat zaman geçiren öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyi ($X=2.72$); 2-3 saat zaman geçiren ($X=2.91$), 3-4 saat zaman geçiren ($X=3.01$), 5 saat ve üzeri zaman geçiren ($X=3.05$) öğrencilere göre düşük olduğu söylenebilir. Sosyal medyada geçirilen süre arttıkça, sosyal medya kullanım düzeyinin de arttığı görülmektedir. Etki büyüklüğü analizine bakıldığında sosyal medyada geçirilen sürenin sosyal medya kullanım düzeyi açısından düşük düzeyde bir etkiye sahip olduğu söylenebilir ($\eta^2=.028$).

4.2.7. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri en çok tercih edilen sosyal medya aracına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerinin en çok tercih edilen sosyal medya aracına göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek için betimsel istatistiklere bakılmıştır. Yapılan analize ait veriler Çizelge 4.16’da verilmiştir.

Çizelge 4.16. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerinin ve alt faktörlerinin en çok tercih edilen sosyal medya aracına göre betimsel istatistikleri.

	En Çok Tercih Edilen Sosyal Medya Aracı	N	X	SS
Sosyal Medya Kullanım Düzeyleri	Instagram	478	3,08	,53
	Tiktok	78	3,08	,56
	Twitter	20	2,98	,65
	Youtube	206	2,74	,50
	Snapchat	15	2,89	,50
	Pinterest	18	2,78	,60
	Diğer	19	2,83	,50
F1. Kişilerarası etkileşim	Instagram	478	3,21	,70
	Tiktok	78	3,19	,76
	Twitter	20	3,02	,91
	Youtube	206	2,57	,66
	Snapchat	15	2,80	,66
	Pinterest	18	2,66	,83
	Diğer	19	2,78	,74
F2. Ders hazırlığı	Instagram	478	2,89	,79
	Tiktok	78	2,91	,74
	Twitter	20	2,94	,70
	Youtube	206	2,97	,64
	Snapchat	15	3,02	,67
	Pinterest	18	2,95	,65
	Diğer	19	2,90	,80

Çizelge 4.16'ya göre öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerinin en çok tercih edilen sosyal medya aracına göre matematiksel olarak farklılık göstermekte olduğu görülmektedir. En çok tercih edilen sosyal medya araçlarından Instagram'ın sosyal medya kullanım düzeyi ortalaması $X=3,08$, Tiktok'un sosyal medya kullanım düzeyi ortalaması $X=3,08$, Twitter'in sosyal medya kullanım düzeyi ortalaması $X=2,98$, Youtube'nin sosyal medya kullanım düzeyi ortalaması $X=2,74$, Snapchat'in sosyal medya kullanım düzeyi ortalaması $X=2,89$, Pinterest'in sosyal medya kullanım düzeyi ortalaması $X=2,78$ ve diğer sosyal medya araçlarını tercih eden öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyi ortalamasının ise 2,83 olduğu görülmektedir. En çok tercih edilen sosyal medya aracına göre en yüksek sosyal medya kullanım düzeyinin Instagram ve Tiktok tercih eden öğrencilere ait olduğu, en düşük sosyal medya kullanım düzeyinin ise Youtube tercih eden öğrencilere ait olduğu görülmektedir. Varyansların homojenliği Levene's Test ile incelenmiş, varyansların homojenliği sağlanmaktadır ($F[6-827]=10,638$; $p=0,827>0,05$). Bu farklılığın anlamlılık durumunu belirlemek için One Way Anova testi yapılmış ve test sonuçları Çizelge 4.17'de görülmektedir.

Çizelge 4.17. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerinin en çok tercih edilen sosyal medya aracına göre one way anova testi sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Sosyal Medya Kullanım Düzeyi	Gruplar arası	18,431	6	3,072	10,638	,000*	Anlamlı fark vardır. Youtube-Instagram ve Tiktok
	Gruplar içi	238,804	827	,289			
	Toplam	257,234	833				

Çizelge 4.17'ye bakıldığında en çok tercih edilen sosyal medya aracına göre sosyal medya kullanım düzeyi ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p=0,00<0,05$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Sheffe Testi sonuçlarına bakılmış, en çok tercih edilen sosyal medya aracı Youtube olan öğrenciler ile en çok Tiktok ve Instagram sosyal medya aracını tercih eden öğrenciler arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Youtube aracını tercih eden öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyi ($X=2,74$), Instagram ($X=3,08$) ve Tiktok ($X=3,08$) aracını tercih eden öğrencilere göre düşük olduğu görülmektedir. Instagram ve Tiktok sosyal medya araçlarının,

Youtube sosyal medya aracına göre daha fazla sosyal medya kullanım düzeyini artırdığı görülmektedir.

4.3. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeyleri cinsiyet, sınıf seviyesi, okul türü, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, sosyal medyada geçirilen süre ve en çok kullanılan sosyal medya aracı açısından farklılaşıyor mu?

Lise öğrencilerinin aile içi iletişim düzeyleri cinsiyet, sınıf seviyesi, okul türü, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, sosyal medyada geçirilen süre ve en çok tercih edilen sosyal medya aracı açısından farklılaşma durumlarına ait analizlere bu bölümde yer verilmiştir.

4.3.1. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeyleri cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Öğrencilerin aile içi iletişim düzeylerinin cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek için ilişkisiz örneklem t-testi analizi yapılmıştır. Yapılan analize ait veriler Çizelge 4.18’de verilmiştir.

Çizelge 4.18. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeylerinin ve alt faktörlerinin cinsiyete göre ilişkisiz örneklem t-testi

	Cinsiyet	N	X	ss	sd	t	p	Etki (d)
Aile İçi İletişim	Kız	491	2,94	,67	832	2,26	,024*	,17
Düzeyi	Erkek	343	2,83	,62				
F1. Paylaşım	Kız	491	3,15	,69	832	3,15	,002*	,22
	Erkek	343	3,00	,66				
F2. Sosyal Medya	Kız	491	3,08	,81	832	,77	,44	-
Bağımlılık	Erkek	343	3,04	,75				
F3. Sosyal İzolasyon	Kız	491	2,49	,90	832	,85	,39	-
	Erkek	343	2,43	,90				
F4. Ortak Kaliteli								
Zaman Geçirme	Kız	491	2,85	,95	832	2,16	,031*	,15
	Erkek	343	2,70	,96				

Çizelge 4.18’de görüldüğü gibi öğrencilerin aile içi iletişim düzeylerine bakıldığında kız öğrencilerin aile içi iletişim sorunu düzeyinin ($X=2,94$) erkek öğrencilerin aile içi iletişim sorunu düzeyinden ($X=2,83$) matematiksel olarak büyük olduğu görülmektedir. Bu farklılığın anlamlılık durumunu belirlemek için ilişkisiz örneklem t testi (Independent Sample T test) yapılmıştır ($p=0,18>0,05$). Puan ortalamaları arasında kız öğrenciler lehine anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir ($t[832]= 2,26$; $p=0,024$; $p<0,05$). Buna göre kız öğrencilerin sosyal medya kaynaklı aile içi iletişim sorunu düzeylerinin ortalamasının ($X=2,94$) erkek öğrencilerden ($X=2,83$) yüksek olduğu söylenebilir. Etki büyüklüğü (cohen’s d) değeri olan 0,22 değeri ortalamalar arasındaki anlamlı farklılığın düşük düzeyde olduğunu göstermektedir (Üstün ve Eryılmaz, 2014).

Alt faktörlere bakıldığında paylaşım alt faktöründe, kız öğrencilerin ortalamasının ($X=3,15$) erkek öğrencilerin ortalamasından ($X=3,00$) matematiksel olarak büyük olduğu görülmektedir. Bu farklılığın anlamlılık durumunu belirlemek için ilişkisiz örneklem t testi (Independent Sample T test) yapılmıştır ($p=0,63>0,05$). Puan ortalamaları arasında kız öğrenciler lehine anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir ($t[832]= 3,15$; $p=0,002$; $p<0,05$). Buna göre kız öğrencilerin aile içi iletişim sorunu düzeylerinin paylaşım alt faktörü ortalamasının ($X=3,15$) erkek öğrencilerden ($X=3,00$) yüksek olduğu söylenebilir. Etki büyüklüğü (cohen’s d) değeri olan 0,17 değeri ortalamalar arasındaki anlamlı farklılığın düşük düzeyde olduğunu göstermektedir (Üstün ve Eryılmaz, 2014).

Ortak Kaliteli Zaman Geçirme Alt Faktöründe, kız öğrencilerin ortalamasının ($X=2,85$) erkek öğrencilerin ortalamasından ($X=2,70$) matematiksel olarak büyük olduğu görülmektedir. Bu farklılığın anlamlılık durumunu belirlemek için ilişkisiz örneklem t testi (Independent Sample T test) yapılmıştır ($p=0,59>0,05$). Puan ortalamaları arasında kız öğrenciler lehine anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir ($t[832]= 2,16$; $p=0,031$; $p<0,05$). Buna göre kız öğrencilerin sosyal medya kaynaklı aile içi iletişim sorunu düzeylerinin ortak kaliteli zaman geçirme alt faktörü ortalamasının ($X=2,85$) erkek öğrencilerden ($X=2,70$) yüksek olduğu söylenebilir. Etki büyüklüğü (cohen’s d) değeri olan 0,15 değeri ortalamalar arasındaki anlamlı farklılığın düşük düzeyde olduğunu göstermektedir (Üstün ve Eryılmaz, 2014). Sosyal Medya Bağımlılık ve Sosyal İzolasyon Alt Faktörlerinde cinsiyete göre anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

4.3.2. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeyleri sınıf seviyesine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Öğrencilerin aile içi iletişim düzeylerinin sınıf seviyesine göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek için önce betimsel istatistiklere bakılmıştır. Yapılan analize ait veriler Çizelge 4.19’da verilmiştir.

Çizelge 4.19. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeylerinin sınıf seviyesine göre betimsel istatistikleri.

	Sınıf seviyesi	N	X	SS
Aile İçi İletişim Düzeyleri	9. Sınıf	207	2,97	,70
	10. Sınıf	224	2,93	,65
	11. Sınıf	263	2,84	,61
	12. Sınıf	140	2,81	,67
	Toplam	834	2,89	,66
F1. Paylaşım	9. Sınıf	207	3,15	,71
	10. Sınıf	224	3,08	,69
	11. Sınıf	263	3,08	,63
	12. Sınıf	140	3,03	,71
	Toplam	834	3,09	,68
F2. Sosyal Medya Bağımlılık	9. Sınıf	207	3,09	,82
	10. Sınıf	224	3,18	,72
	11. Sınıf	263	3,01	,81
	12. Sınıf	140	2,95	,76
	Toplam	834	3,07	,78
F3. Sosyal İzolasyon	9. Sınıf	207	2,63	,96
	10. Sınıf	224	2,52	,88
	11. Sınıf	263	2,32	,83
	12. Sınıf	140	2,41	,93
	Toplam	834	2,47	,90
F4. Ortak Kaliteli Zaman Geçirme	9. Sınıf	207	2,86	,96
	10. Sınıf	224	2,83	,95
	11. Sınıf	263	2,77	,98
	12. Sınıf	140	2,66	,93
	Toplam	834	2,79	,96

Çizelge 4.19'a bakıldığında sınıf seviyesine göre aile içi iletişim düzeyi ortalamalarının matematiksel olarak farklılık göstermekte olduğu görülmektedir. 9. Sınıfların ortalamasının 2,97, 10. Sınıfların ortalamasının 2,93, 11 Sınıfların ortalamasının 2,84, 12. Sınıfların ortalamasının 2,81 olduğu görülmektedir. En yüksek aile içi iletişim sorunu düzeyine 9. Sınıfların, en düşük aile içi iletişim sorunu düzeyine 12. Sınıfların sahip olduğu görülmektedir. Varyansların homojenliği Levene's Test ile incelenmiş, varyansların homojenliği sağlanmaktadır ($F_{(3-830)}=1,824$; $p=,141>,05$). Bu farklılığın anlamlılık durumunu belirlemek için One Way Anova testi yapılmış ve test sonuçları Çizelge 4.20'de görülmektedir.

Çizelge 4.20. Öğrencilerin Aile İçi İletişim Düzeylerinin Sınıf Seviyesine Göre One Way Anova Testi Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark	Etki (η^2)
Aile içi İletişim düzeyi	Gruplar arası	3,32	3	1,108				
	Gruplar içi	360,43	830	,434	2,551	,054	-	
	Toplam	363,758	833					
F1. Paylaşım	Gruplar arası	1,226	3	,409				
	Gruplar içi	390,220	830	,470	,869	,457	-	
	Toplam	391,447	833					
F2. Sosyal Medya Bağımlılık	Gruplar arası	5,442	3	,409				
	Gruplar içi	511,918	830	,470	2,941	,032*	10. ve 12. Sınıflar	.011
	Toplam	517,360	833					
F3. Sosyal İzolasyon	Gruplar arası	12,440	3	1,814				
	Gruplar içi	672,872	830	,617	5,115	,002*	9. ve 11. Sınıflar	.018
	Toplam	685,311	833					
F4. Ortak Kaliteli Zaman Geçirme	Gruplar arası	4,072	3	1,357				
	Gruplar içi	770,424	830	,928	1,462	,223	-	
	Toplam	774,497	833					

* $p<0.05$

Çizelge 4.20’de görüldüğü gibi One Way Anova Testi sonuçlarına bakıldığında sınıf seviyesine göre aile içi iletişim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p=.054$; $p>.05$). Alt faktörler incelendiğinde “Sosyal Medya Bağımlılık” alt faktöründe varyansların homojenliği koşulu sağlandığı ($F_{(3-830)}=.869$; $p=.062>.05$), sınıf düzeyine göre aile içi iletişim düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p=.032$; $p<.05$). Farklılığın hangi sınıf düzeyleri arasında olduğunu belirlemek için Bonferroni Testi sonuçlarına bakılmış, 10. Sınıflar ve 12. Sınıfların aile içi iletişim düzeylerinde anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Buna göre 10. Sınıfların aile içi iletişim sorunu düzeyi ($X=3,18$), 12. Sınıfların aile içi iletişim sorunu düzeyinden ($X=2,95$) yüksek olduğu söylenebilir. Etki büyüklüğü analizine bakıldığında aile içi iletişim düzeyi yüksekliğinin düşük düzeyde bir etkiye sahip olduğu söylenebilir ($\eta^2=.011$). Alt faktörlerden “Sosyal İzolasyon” alt faktöründe Levene’s Test sonuçlarına göre varyansların homojenliği koşulu sağlanamadığı ($F_{(3-830)}=5,115$; $p=.047<.05$), sınıf düzeyine göre aile içi iletişim düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p=.002$; $p<.05$). Farklılığın hangi sınıf düzeyleri arasında olduğunu belirlemek için varyansların homojenliği koşulu sağlanamadığı için Tamhane Testi sonuçlarına bakılmış, 9. Sınıflar ve 11. Sınıfların aile içi iletişim sorunu düzeylerinde anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Buna göre 9. Sınıfların aile içi iletişim sorunu düzeyi ($X=2,63$), 11. Sınıfların aile içi iletişim sorunu düzeyinden ($X=2,41$) yüksek olduğu söylenebilir. Etki büyüklüğü analizine bakıldığında aile içi iletişim düzeyi yüksekliğinin düşük düzeyde bir etkiye sahip olduğu söylenebilir ($\eta^2=.018$). Alt faktörlerden “Paylaşım” ve “Ortak Kaliteli Zaman Geçirme” alt faktöründe sınıf düzeyine göre aile içi iletişim düzeylerinde anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($p=.45$, $p>.05$; $p=.22$, $p>.05$).

4.3.3. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeyleri okul türüne göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Öğrencilerin aile içi iletişim düzeylerinin okul türüne göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek için betimsel istatistiklere bakılmıştır. Yapılan analize ait veriler Çizelge 4.21’de verilmiştir.

Çizelge 4.21. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeylerinin ve alt faktörlerinin okul türüne göre betimsel istatistikleri.

	Okul Türü	N	X	SS
Aile İçi İletişim Düzeyleri	Anadolu Lisesi	338	2,98	,66
	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	182	2,86	,64
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	85	2,97	,71
	Fen Lisesi	229	2,77	,63
	Toplam	834	2,89	,66
F1. Paylaşım	Anadolu Lisesi	338	3,14	,69
	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	182	3,05	,65
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	85	3,09	,74
	Fen Lisesi	229	3,04	,67
	Toplam	834	3,09	,68
F2. Sosyal Medya Bağlılık	Anadolu Lisesi	338	3,18	,77
	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	182	3,04	,77
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	85	3,02	,86
	Fen Lisesi	229	2,93	,77
	Toplam	834	3,07	,78
F3. Sosyal İzolasyon	Anadolu Lisesi	338	2,61	,92
	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	182	2,40	,88
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	85	2,68	,98
	Fen Lisesi	229	2,23	,80
	Toplam	834	2,47	,90
F4. Ortak Kaliteli Zaman Geçirme	Anadolu Lisesi	338	2,82	,95
	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	182	2,81	,97
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	85	3,00	1,0
	Fen Lisesi	229	2,65	,94
	Toplam	834	2,79	,96

Çizelge 4.21'e göre sosyal medya kullanım düzeyi ortalamalarının okul türüne göre matematiksel olarak farklılık göstermekte olduğu görülmektedir. Anadolu Lisesi'ndeki öğrencilerin aile içi iletişim düzeyi $X=2.98$, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

öğrencilerinin $X=2.86$, Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin $X=2.97$, Fen Lisesi öğrencilerinin $X=2.77$ olduğu görülmektedir. En yüksek aile içi iletişim sorunu düzeyine Anadolu Lisesi ($X=2.98$) öğrencilerinin, en düşük aile içi iletişim sorunu düzeyine ise Fen Lisesi ($X=2.77$) öğrencilerinin sahip olduğu görülmektedir. Varyansların homojenliği Levene's Test ile incelenmiş, varyansların homojenliği sağlanmaktadır ($F_{(3-830)}=,821$; $p=0,482>0,05$). Bu farklılığın anlamlılık durumunu belirlemek için One Way Anova testi yapılmış ve test sonuçları Çizelge 4.22'de görülmektedir.

Çizelge 4.22. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeylerinin ve alt faktörlerinin okul türüne göre one way anova testi sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Aile İçi İletişim Düzeyleri	Gruplar arası	6,44	3	2,14			
	Gruplar içi	357,31	830	,43	4.99	,002*	Anadolu Lisesi-Fen Lisesi
	Toplam	363,75	833				
F1. Paylaşım	Gruplar arası	1,68	3	,56	1,19	,311	Anlamlı fark yoktur.
	Gruplar içi	389,76	830	,47			-
	Toplam	391,44	833				
F2. Sosyal Medya Bağımlılık	Gruplar arası	8,63	3	2,88	4,69	,003*	Anadolu Lisesi-Fen Lisesi
	Gruplar içi	508,72	830	,61			
	Toplam	517,36	833				
F3. Sosyal İzolasyon	Gruplar arası	24,993	3	8,33	10,47	,00*	Anadolu Lisesi-Fen Lisesi
	Gruplar içi	660,318	830	,79			
	Toplam	685,311	833				
F4. Ortak Kaliteli Zaman Geçirme	Gruplar arası	8,48	3	2,82	3,06	,027*	Anadolu İmam Hatip Lisesi-Fen Lisesi
	Gruplar içi	766,01	830	,92			
	Toplam	774,49	833				

* $p<0,05$

Çizelge 4.22'ye bakıldığında okul türüne göre aile içi iletişim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p=,002<,05$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğu Sheffe Testi ile incelenmiş olup Anadolu Lisesi ile Fen Lisesi öğrencilerinin aile içi iletişim düzeylerinde anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Buna göre Anadolu Lisesi öğrencilerinin aile içi iletişim sorunu düzeyi ($X=2,98$), Fen Lisesi öğrencilerinin aile içi iletişim sorunu düzeyinden ($X=2,77$) yüksek olduğu söylenebilir.

4.3.4. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeyleri anne eğitim seviyesine göre farklılık göstermekte midir?

Öğrencilerin aile içi iletişim düzeylerinin anne eğitim seviyesine göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek için betimsel istatistiklere bakılmıştır. Yapılan analize ait veriler Çizelge 4.23'te verilmiştir.

Çizelge 4.23. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeylerinin ve alt faktörlerinin anne eğitim seviyesine göre betimsel istatistikleri.

	Anne Eğitim Seviyesi	N	X	SS
Aile İletişim Düzeyleri	İlkokul	245	2,93	,66
	Ortaokul	207	2,94	,65
	Lise	247	2,87	,66
	Üniversite	113	2,74	,62
	Lisansüstü	19	3,13	,73
	Belirtmeyen	3	2,94	,52
	Toplam	834	2,89	,66
F1. Paylaşım	İlkokul	245	3,11	,67
	Ortaokul	207	3,14	,68
	Lise	247	3,07	,71
	Üniversite	113	2,96	,63
	Lisansüstü	19	3,27	,74
	Belirtmeyen	3	3,14	,24
	Toplam	834	3,09	,68

Çizelge 4.23 (devamı)

F2. Sosyal medya bağımlılık	İlkokul	245	3,08	,79
	Ortaokul	207	3,12	,76
	Lise	247	3,03	,79
	Üniversite	113	2,97	,76
	Lisansüstü	19	3,39	,94
	Belirtmeyen	3	3,00	,75
	Toplam	834	3,07	,78
F3. Sosyal İzolasyon	İlkokul	245	2,53	
	Ortaokul	207	2,55	,93
	Lise	247	2,45	,95
	Üniversite	113	2,19	,85
	Lisansüstü	19	2,57	,82
	Belirtmeyen	3	2,41	,87
	Toplam	834	2,47	1,42
F4. Ortak Kaliteli Zaman Geçirme	İlkokul	245	2,84	,98
	Ortaokul	207	2,78	,94
	Lise	247	2,78	,96
	Üniversite	113	2,64	,95
	Lisansüstü	19	3,19	1,00
	Belirtmeyen	3	3,11	,19
	Toplam	834	2,79	,96

Çizelge 4.23'e göre aile içi iletişim düzeyi ortalamalarının anne eğitim seviyesine göre matematiksel olarak farklılık göstermekte olduğu görülmektedir. Anne eğitim seviyesi ilkokul olan öğrencilerin aile içi iletişim düzeyi ortalaması $X=2,93$, ortaokul olan öğrencilerin puan ortalamasının $X=2,94$, lise olan öğrencilerin puan ortalamasının $X=2,87$, üniversite olan öğrencilerin puan ortalamasının $X=2,74$, lisansüstü olan öğrencilerin puan ortalamasının $X=3,13$ olduğu görülmektedir. En yüksek aile içi iletişim sorunu düzeyine sahip olan anne eğitim seviyesinin Ortaokul düzeyinde olduğu, en düşük aile içi iletişim sorunu düzeyine sahip olan anne eğitim seviyesinin ise Üniversite düzeyinde olduğu

görülmektedir. Varyansların homojenliği Levene's Test ile incelenmiş, varyansların homojenliği sağlanmaktadır ($F_{(5-828)}=,514$; $p=,766>,05$). Bu farklılığın anlamlılık durumunu belirlemek için One Way Anova testi yapılmış ve test sonuçları Çizelge 4.24'te görülmektedir.

Çizelge 4.24. Öğrencilerin Aile İçi İletişim Düzeylerinin Anne Eğitim Seviyesine Göre One Way Anova Testi Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Aile İçi İletişim Düzeyleri	Gruplar arası	2,969	5	,594			
	Gruplar içi	254,265	828	,307	1,934	,086	Anlamlı fark yoktur.
	Toplam	257,234	833				

$p>,05$

Anne eğitim seviyesine göre aile içi iletişim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p=,086>,05$). Lise öğrencilerinin anne eğitim seviyesinin aile içi iletişim sorunu düzeyleri açısından belirleyici olmadığı söylenebilir.

4.3.5. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeyleri baba eğitim seviyesine göre farklılık göstermekte midir?

Öğrencilerin aile içi iletişim düzeylerinin baba eğitim seviyesine göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek için betimsel istatistiklere bakılmıştır. Yapılan analize ait veriler Çizelge 4.25'te verilmiştir.

Çizelge 4.25. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeylerinin ve alt faktörlerinin baba eğitim seviyesine göre betimsel istatistikleri.

	Baba Eğitim Seviyesi	N	X	SS
Aile İletişim Düzeyleri	İlkokul	119	2,83	,73
	Ortaokul	147	2,94	,62
	Lise	342	2,95	,63
	Üniversite	171	2,77	,67
	Lisansüstü	51	2,93	,70
	Belirtmeyen	4	2,95	,53

Çizelge 4.25. (devamı)

	Toplam	834	2,89	,66
F1. Paylaşım	İlkokul	119	2,99	,73
	Ortaokul	147	3,15	,62
	Lise	342	3,14	,67
	Üniversite	171	2,96	,72
	Lisansüstü	51	3,15	,62
	Belirtmeyen	4	3,17	,37
	Toplam	834	3,09	,68
F2. Sosyal medya bağımlılık	İlkokul	119	2,93	,84
	Ortaokul	147	3,13	,77
	Lise	342	3,12	,73
	Üniversite	171	3,01	,79
	Lisansüstü	51	3,04	,92
	Belirtmeyen	4	2,99	,52
	Toplam	834	3,07	,02
F3. Sosyal İzolasyon	İlkokul	119	2,48	,94
	Ortaokul	147	2,47	,86
	Lise	342	2,55	,90
	Üniversite	171	2,30	,90
	Lisansüstü	51	2,42	,91
	Belirtmeyen	4	2,31	,80
	Toplam	834	2,47	,90
F4. Ortak Kaliteli Zaman Geçirme	İlkokul	119	2,75	1,08
	Ortaokul	147	2,84	,93
	Lise	342	2,81	,93
	Üniversite	171	2,66	,94
	Lisansüstü	51	2,94	1,03
	Belirtmeyen	4	3,25	,56
	Toplam	834	2,79	,96

Çizelge 4.25'e göre aile içi iletişim düzeyi ortalamalarının baba eğitim seviyesine göre matematiksel olarak farklılık göstermekte olduğu görülmektedir. Baba eğitim seviyesi ilkokul olan öğrencilerin aile içi iletişim düzeyi ortalaması $X=2.83$, ortaokul olan öğrencilerin puan ortalamasının $X=2.94$, lise olan öğrencilerin puan ortalamasının $X=2.95$, üniversite olan öğrencilerin puan ortalamasının $X=2.77$, lisansüstü olan öğrencilerin puan ortalamasının $X=2.93$ olduğu görülmektedir. En yüksek aile içi iletişim sorunu düzeyine sahip olan baba eğitim seviyesinin Lise düzeyinde olduğu, en düşük aile içi iletişim sorunu düzeyine sahip olan anne eğitim seviyesinin ise Üniversite düzeyinde olduğu görülmektedir. Varyansların homojenliği Levene's Test ile incelenmiş, varyansların homojenliği sağlanmaktadır ($F_{(5-828)}=1.359$; $p=.237>.05$). Bu farklılığın anlamlılık durumunu belirlemek için One Way Anova testi yapılmış ve test sonuçları Çizelge 4.26'da görülmektedir.

Çizelge 4.26. Öğrencilerin Aile İçi İletişim Düzeylerinin Baba Eğitim Seviyesine Göre One Way Anova Testi Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Aile İçi İletişim Düzeyleri	Gruplar arası	4,679	5	,936			Anlamlı fark yoktur.
	Gruplar içi	359,078	828	,434	2.158	.057	
	Toplam	363,758	833				

Çizelge 4.26'ya bakıldığında baba eğitim seviyesine göre aile içi iletişim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p=.057>.05$). Lise öğrencilerinin baba eğitim seviyesinin aile içi iletişim sorunu düzeyleri açısından belirleyici olmadığı söylenebilir.

4.3.6. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeyleri sosyal medyada geçirilen süreye göre farklılık göstermekte midir?

Öğrencilerin aile içi iletişim düzeylerinin sosyal medyada geçirilen süreye göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek için betimsel istatistiklere bakılmıştır. Yapılan analize ait veriler Çizelge 4.27'de verilmiştir.

Çizelge 4.27. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeylerinin ve alt faktörlerinin sosyal medyada geçirilen süreye göre betimsel istatistikleri

	Sosyal medyada geçirilen süre	N	X	SS
Aile içi iletişim düzeyleri	0-1 saat	76	2,52	,73
	1-2 saat	169	2,76	,66
	2-3 saat	257	2,79	,58
	3-4 saat	200	3,06	,58
	5 saat ve üzeri	132	3,24	,65
	Toplam	834	2,89	,66
F1. Paylaşım	0-1 saat	76	2,72	,73
	1-2 saat	169	2,95	,67
	2-3 saat	257	3,03	,61
	3-4 saat	200	3,20	,62
	5 saat ve üzeri	132	3,40	,71
	Toplam	834	3,09	,68
F2. Sosyal medya bağımlılık	0-1 saat	76	2,52	,85
	1-2 saat	169	2,92	,75
	2-3 saat	257	2,95	,72
	3-4 saat	200	3,27	,70
	5 saat ve üzeri	132	3,48	,74
	Toplam	834	3,07	,78
F3. Sosyal İzolasyon	0-1 saat	76	2,21	,89
	1-2 saat	169	2,33	,89
	2-3 saat	257	2,29	,82
	3-4 saat	200	2,70	,83
	5 saat ve üzeri	132	2,77	1,02
	Toplam	834	2,47	,90
F4. Ortak kaliteli zaman geçirme	0-1 saat	76	2,49	1,06
	1-2 saat	169	2,65	,98
	2-3 saat	257	2,68	,91
	3-4 saat	20	2,89	,87
	5 saat ve üzeri	132	3,19	,96

Çizelge 4.27 (devamı)

Toplam	834	2,79	,96
--------	-----	------	-----

Çizelge 4.27'ye göre öğrencilerin aile içi iletişim düzeylerinin sosyal medyada geçirilen süreye göre matematiksel olarak farklılık göstermekte olduğu görülmektedir. Sosyal medyada 0-1 saat zaman geçiren öğrencilerin aile içi iletişim sorunu düzeyi ortalaması $X=2,52$, 1-2 saat zaman geçiren öğrencilerin aile içi iletişim sorunu düzeyi ortalaması $X=2,76$, 2-3 saat zaman geçiren öğrencilerin aile içi iletişim sorunu düzeyi ortalaması $X=2,79$, 3-4 saat zaman geçiren öğrencilerin aile içi iletişim sorunu düzeyi ortalaması $X=3,06$, 5 saat ve üzeri zaman geçiren öğrencilerin aile içi iletişim sorunu düzeyi ortalaması ise $X=3,24$ olduğu görülmektedir. 5 saat ve üzeri sosyal medyada zaman geçiren öğrencilerin en yüksek aile iletişim sorunu düzeyine sahip olduğu, 0-1 saat sosyal medyada zaman geçiren öğrencilerin ise en düşük aile içi iletişim sorunu düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Varyansların homojenliği Levene's Test ile incelenmiş, varyansların homojen olmadığı görülmektedir ($F[4-829]=2,667$; $p=,031>,05$). Bu farklılığın anlamlılık durumunu belirlemek için One Way Anova testi yapılmış ve test sonuçları Çizelge 4.28'de görülmektedir.

Çizelge 4.28. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeylerinin sosyal medyada geçirilen süreye göre one way anova testi sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Aile İçi İletişim Düzeyleri	Gruplar arası	37,79	4	9,44	24.03	.00*	Anlamlı fark vardır. 0-1 saat ile 2-3 saat, 3-4 saat, 5 saat ve üzeri
	Gruplar içi	325,96	829	,39			
	Toplam	363,75	833				

* $p<0,05$

Çizelge 4.28'e bakıldığında sosyal medyada geçirilen süreye göre aile içi iletişim düzeyi ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p=,00$; $p<,05$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için varyanslar homojen olmadığından Tamhane Testi sonuçlarına bakılmış, 0-1 saat sosyal medyada zaman geçiren öğrencilerin aile içi

iletişim sorunu düzeyleri ile 2-3 saat, 3-4 saat, 5 saat ve üzeri sosyal medyada zaman geçiren öğrenciler arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir.

Buna göre sosyal medyada 0-1 saat zaman geçiren öğrencilerin aile içi iletişim sorunu düzeyi ($X=2.52$); 2-3 saat zaman geçiren ($X=2.79$), 3-4 saat zaman geçiren ($X=3.06$), 5 saat ve üzeri zaman geçiren ($X=3.24$) öğrencilere göre düşük olduğu söylenebilir. Sosyal medyada geçirilen süre arttıkça, aile içi iletişim sorunu düzeyinin de arttığı görülmektedir. Etki büyüklüğü analizine bakıldığında sosyal medyada geçirilen sürenin aile içi iletişim sorunu açısından yüksek düzeyde bir etkiye sahip olduğu söylenebilir ($\eta^2=.104$).

4.3.7. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeyleri en çok tercih edilen sosyal medya aracına göre farklılık göstermekte midir?

Öğrencilerin aile içi iletişim düzeylerinin en çok tercih edilen sosyal medya aracına göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek için betimsel istatistiklere bakılmıştır. Yapılan analize ait veriler Çizelge 4.29’da verilmiştir.

Çizelge 4.29. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeylerinin ve alt faktörlerinin en çok tercih edilen sosyal medya aracına göre betimsel istatistikleri.

	Sosyal Medya Aracı	N	X	SS
Aile İçi İletişim Düzeyleri	Instagram	478	3,00	,63
	Tiktok	78	3,02	,56
	Twitter	20	2,84	,86
	Youtube	206	2,64	,63
	Snapchat	15	2,75	,72
	Pinterest	18	2,74	,67
	Diğer	19	2,75	,71
	Toplam	834	2,89	,66
F1. Paylaşım	Instagram	478	3,17	,65
	Tiktok	78	3,30	,60
	Twitter	20	3,04	,94
	Youtube	206	2,84	,69
	Snapchat	15	2,96	,79
	Pinterest	18	3,03	,66

Çizelge 4.29 (devamı)

	Diğer	19	2,96	,72
	Toplam	834	3,09	,68
F2. Sosyal Medya Bağımlılık	Instagram	478	3,17	,75
	Tiktok	78	3,22	,74
	Twitter	20	3,02	,88
	Youtube	206	2,81	,79
	Snapchat	15	2,99	,81
	Pinterest	18	2,83	,91
	Diğer	19	2,85	,89
	Toplam	834	3,07	,78
F3. Sosyal İzolasyon	Instagram	478	2,63	,91
	Tiktok	78	2,42	,80
	Twitter	20	2,42	1,00
	Youtube	206	2,19	,82
	Snapchat	15	2,20	,96
	Pinterest	18	2,11	,80
	Diğer	19	2,26	1,03
	Toplam	834	2,47	,90
F4. Ortak Kaliteli Zaman Geçirme	Instagram	478	2,89	,95
	Tiktok	78	2,90	,93
	Twitter	20	2,69	1,03
	Youtube	206	2,53	,95
	Snapchat	15	2,68	1,12
	Pinterest	18	2,77	,87
	Diğer	19	2,77	1,00
	Toplam	834	2,79	,96

Çizelge 4.29'a göre öğrencilerin aile içi iletişim düzeylerinin en çok tercih edilen sosyal medya aracına göre matematiksel olarak farklılık göstermekte olduğu görülmektedir. En çok tercih edilen sosyal medya araçlarından Instagram'ın sosyal medya kullanım düzeyi ortalaması $X=3.00$, Tiktok'un sosyal medya kullanım düzeyi ortalaması $X=3.02$, Twitter'in sosyal medya kullanım düzeyi ortalaması $X=2.84$, Youtube'nin sosyal medya kullanım

düzeyi ortalaması $X=2.64$, Snapchat'in sosyal medya kullanım düzeyi ortalaması $X=2.75$, Pinterest'in sosyal medya kullanım düzeyi ortalaması $X=2.74$ ve diğer sosyal medya araçlarını tercih eden öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyi ortalamasının ise 2.75 olduğu görülmektedir. En çok tercih edilen sosyal medya aracına göre en yüksek aile içi iletişim sorunu düzeyinin Tiktok tercih eden öğrencilere ait olduğu, en düşük aile içi iletişim sorunu düzeyinin ise Youtube tercih eden öğrencilere ait olduğu görülmektedir. Varyansların homojenliği Levene's Test ile incelenmiş, varyansların homojenliği sağlanmaktadır ($F[6-827]=8,825$; $p=0,182>0,05$). Bu farklılığın anlamlılık durumunu belirlemek için One Way Anova testi yapılmış ve test sonuçları Çizelge 4.30'da görülmektedir.

Çizelge 4.30. Öğrencilerin Sosyal Medya Kullanım Düzeylerinin En Çok Tercih Edilen Sosyal Medya Aracına Göre One Way Anova Testi Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Aile içi iletişim düzeyi	Gruplar arası	21,889	6	3,648			Anlamlı fark vardır.
	Gruplar içi	341,869	827	,413	8,825	,00	Youtube-Instagram
	Toplam	363,758	833				Youtube-Tiktok

Çizelge 4.30'a bakıldığında en çok tercih edilen sosyal medya aracına göre aile içi iletişim düzeyi ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p=0,00<0,05$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Sheffe Testi sonuçlarına bakılmış, en çok tercih edilen sosyal medya aracı Youtube olan öğrenciler ile en çok Tiktok ve Instagram sosyal medya aracını tercih eden öğrenciler arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Youtube aracını tercih eden öğrencilerin aile içi iletişim sorunu düzeyinin ($X=2,64$), Instagram ($X=3,00$) ve Tiktok ($X=3,02$) aracını tercih eden öğrencilere göre düşük olduğu görülmektedir. Instagram ve Tiktok sosyal medya araçlarının, Youtube sosyal medya aracına göre daha fazla aile içi iletişim sorunu düzeyini artırdığı görülmektedir.

4.4. Öğrencilerin FoMO (gelişmeleri kaçırma korkusu) düzeyleri cinsiyet, sınıf seviyesi, okul türü, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, sosyal medyada geçirilen süre ve en çok tercih edilen sosyal medya ortamı açısından farklılaşıyor mu?

Lise öğrencilerinin FoMO düzeyleri cinsiyet, sınıf seviyesi, okul türü, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, sosyal medyada geçirilen süre ve en çok tercih edilen sosyal medya aracı açısından farklılaşma durumlarına ait analizlere bu bölümde yer verilmiştir.

4.4.1. Öğrencilerin FoMO (gelişmeleri kaçırma korkusu) düzeyleri cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?

Öğrencilerin FoMO düzeylerinin cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek için ilişkisiz örneklem t-testi analizi yapılmıştır. Yapılan analize ait veriler Çizelge 4.31’de verilmiştir.

Çizelge 4.31. Öğrencilerin fomo düzeylerinin cinsiyete göre ilişkisiz örneklem t-testi

	Cinsiyet	N	X	ss	sd	t	p	Etki (d)
FoMO (Gelişmeleri Kaçırma Korkusu) Düzeyleri	Kız	491	2,36	,71				
	Erkek	343	2,21	,64	832	3,15	,002*	0,22

* $p < 0.05$

Çizelge 4.31’de görüldüğü gibi öğrencilerin FoMO düzeylerine bakıldığında kız öğrencilerin ortalamasının ($X=2,36$) erkek öğrencilerin ortalamasından ($X=2,21$) matematiksel olarak büyük olduğu görülmektedir. Bu farklılığın anlamlılık durumunu belirlemek için varyansların homojenliği Levene’s Test ile incelenmiş, varyansların homojenliği koşulunu sağladığı belirlenmiştir ($F=3,06$; $p=,080 > ,05$). Buna göre ilişkisiz örneklem t testi (Independent Sample T test) yapılmıştır, puan ortalamaları arasında erkek öğrenciler lehine anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir ($t(832)= 3,15$; $p=,002$; $p < ,05$). Buna göre kız öğrencilerin FoMO düzeyleri ortalamasının ($X=2,36$) erkek öğrencilerden ($X=2,21$) yüksek olduğu söylenebilir. Etki büyüklüğü (cohen’s d) değeri olan 0.22 değeri ortalamalar arasındaki anlamlı farklılığın düşük düzeyde olduğunu göstermektedir (Üstün ve Eryılmaz,

2014). Kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha fazla gelişmeleri kaçırma korkusu duydukları söylenebilir.

4.4.2. Öğrencilerin FoMO (gelişmeleri kaçırma korkusu) düzeyleri sınıf seviyesine göre farklılık göstermekte midir?

Öğrencilerin FoMO düzeylerinin sınıf seviyesine göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek için önce betimsel istatistiklere bakılmıştır. Yapılan analize ait veriler Çizelge 4.32’de verilmiştir.

Çizelge 4.32. Öğrencilerin FoMO düzeylerinin sınıf düzeyine göre betimsel istatistikleri.

	Sınıf düzeyi	N	X	SS
FoMO (Gelişmeleri Kaçırma Korkusu) Düzeyleri	9.Sınıf	207	2,38	,66
	10.Sınıf	224	2,38	,73
	11.Sınıf	263	2,21	,64
	12.Sınıf	140	2,23	,72
	Toplam	834	2,30	,69

Çizelge 4.32’ye bakıldığında sınıf düzeyine göre FoMO düzeyi ortalamalarının matematiksel olarak farklılık göstermekte olduğu görülmektedir. 9. Sınıfların ortalamasının 2,38; 10. Sınıfların ortalamasının 2,38; 11. Sınıfların ortalamasının 2,21; 12. Sınıfların ortalamasının 2,23 olduğu görülmektedir. En yüksek FoMO düzeyine 9. ve 10. Sınıfların, en düşük FoMO düzeyine ise 11. Sınıfların sahip olduğu görülmektedir. Varyansların homojenliği Levene’s Test ile incelenmiş, varyansların homojen olmadığı görülmektedir ($F_{(3-830)}=3.32$; $p=.019<.05$). Bu farklılığın anlamlılık durumunu belirlemek için One Way Anova Testi yapılmış ve test sonuçları Çizelge 4.33’te görülmektedir.

Çizelge 4.33. Öğrencilerin fomo düzeylerinin sınıf seviyesine göre one way anova testi sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark	Etki (η^2)
FoMO (Gelişmeleri Kaçırma Korkusu) Düzeyleri	Gruplar arası	5,48	3	1,829			11. ve 9. sınıflar	
	Gruplar içi	394,36	830	,475	3,85	,009*	11. ve 10. Sınıflar	,014
	Toplam	399,85	833					

Çizelge 4.33'e göre One Way Anova sonuçlarına bakıldığında puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p=,009$; $p<,05$). Farklılığın hangi sınıf düzeyleri arasında olduğunu belirlemek için Tamhane's T2 testi sonuçlarına bakılmış, 11. Sınıflar ile 9. Sınıfların FoMO düzeyleri arasında ve 11. Sınıflar ile 10. Sınıfların FoMO düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Buna göre 11. Sınıfların FoMO düzeylerinin ($X=2,21$), 9. Sınıfların ($X=2,38$) ve 10. Sınıfların FoMO düzeyinden ($X=2,38$) düşük olduğu söylenebilir. Etki büyüklüğü analizine bakıldığında FoMO düzeyi yüksekliğinin düşük düzeyde bir etkiye sahip olduğu söylenebilir ($\eta^2=,014$).

4.4.3. Öğrencilerin FoMO (gelişmeleri kaçırma korkusu) düzeyleri okul türüne göre farklılık göstermekte midir?

Öğrencilerin FoMO düzeylerinin okul türüne göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek için önce betimsel istatistiklere bakılmıştır. Yapılan analize ait veriler Çizelge 4.34'te verilmiştir.

Çizelge 4.34. Öğrencilerin FoMO düzeylerinin okul türüne göre betimsel istatistikleri.

	Okul Türü	N	X	SS
FoMO (Gelişmeleri Kaçırma Korkusu) Düzeyleri	Anadolu Lisesi	338	2,36	,69
	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	182	2,31	,69
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	85	2,34	,67
	Fen Lisesi	229	2,19	,68
	Toplam	834	2,30	,69

Çizelge 4.34'e bakıldığında okul türüne göre FoMO düzeyi ortalamalarının matematiksel olarak farklılık göstermekte olduğu görülmektedir. Anadolu Lisesi öğrencilerinin ortalamasının 2,36, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin ortalamasının 2,31, Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin ortalamasının 2,34, Fen Lisesi öğrencilerinin ortalamasının 2,19 olduğu görülmektedir. En yüksek FoMO düzeyine Anadolu Lisesi öğrencilerinin, en düşük FoMO düzeyine ise Fen Lisesi öğrencilerinin sahip olduğu görülmektedir. Levene's Test sonucuna göre varyansların homojenliği sağlanmaktadır ($F[3-830]=,053$; $p=,033<,05$). Bu farklılığın anlamlılık durumunu belirlemek için One Way Anova Testi yapılmış ve test sonuçları Çizelge 4.35'te görülmektedir.

Çizelge 4.35. Öğrencilerin fomo düzeylerinin okul türüne göre one way anova testi sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
FoMO (Gelişmeleri Kaçırma Korkusu) Düzeyi	Gruplar arası	4,20	3	1,40			Anlamlı fark vardır.
	Gruplar içi	395,65	830	,47	2,93	,033*	
	Toplam	399,85	833				Anadolu Lisesi-Fen Lisesi

* $p < .05$

Çizelge 4.35'e göre okul türüne göre FoMO düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p = ,033 < ,05$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğu Sheffe Testi ile incelenmiş olup Anadolu Lisesi ile Fen Lisesi öğrencileri arasında FoMO düzeylerinde anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Buna göre Anadolu Lisesi öğrencilerinin FoMO düzeyinin ($X = 2,36$), Fen Lisesi öğrencilerinin FoMO düzeyinden ($X = 2,19$) yüksek olduğu söylenebilir. Etki büyüklüğü analizine bakıldığında FoMO düzeyinin düşük düzeyde bir etkiye sahip olduğu söylenebilir ($\eta^2 = ,018$).

4.4.4. Öğrencilerin FoMO (gelişmeleri kaçırma korkusu) düzeyleri anne eğitim seviyesine göre farklılık göstermekte midir?

Öğrencilerin FoMO düzeylerinin anne eğitim seviyesine göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek için betimsel istatistiklere bakılmıştır. Yapılan analize ait veriler Çizelge 4.36'da verilmiştir.

Çizelge 4.36. Öğrencilerin FoMO düzeylerinin anne eğitim seviyesine göre betimsel istatistikleri.

	Anne Eğitim Seviyesi	N	X	SS
FoMO (Gelişmeleri Kaçırma Korkusu) Düzeyleri	İlkokul	245	2,30	,65
	Ortaokul	207	2,36	,69
	Lise	247	2,29	,71
	Üniversite	113	2,19	,71
	Lisansüstü	19	2,47	,53
	Belirtmeyen	3	2,63	1,12
	Toplam	834	2,30	,69

Çizelge 4.36'ya göre FoMO düzeyi ortalamalarının anne eğitim seviyesine göre matematiksel olarak farklılık göstermekte olduğu görülmektedir. Anne eğitim seviyesi ilkokul olan öğrencilerin FoMO düzeyi ortalaması $X=2,30$, ortaokul olan öğrencilerin puan ortalamasının $X=2,6$, lise olan öğrencilerin puan ortalamasının $X=2,29$, üniversite olan öğrencilerin puan ortalamasının $X=2,19$, lisansüstü olan öğrencilerin puan ortalamasının $X=2,47$ olduğu görülmektedir. En yüksek FoMO düzeyine sahip olan öğrencilerin anne eğitim seviyesinin Lisansüstü düzeyinde olduğu, en düşük FoMO düzeyine sahip olan öğrencilerin anne eğitim seviyesinin ise Üniversite düzeyinde olduğu görülmektedir. Varyansların homojenliği Levene's Test ile incelenmiş, varyansların homojenliği sağlanmaktadır ($F_{(5-828)}= 1,13$; $p=,34>,05$). Bu farklılığın anlamlılık durumunu belirlemek için One Way Anova testi yapılmış ve test sonuçları Çizelge 4.37'de görülmektedir.

Çizelge 4.37. Öğrencilerin fomo düzeylerinin anne eğitim seviyesine göre one way anova testi sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
FoMO (Gelişmeleri Kaçırma Korkusu) Düzeyleri	Gruplar arası	3,17	5	,634	1,324	,25	Anlamlı fark yoktur.
	Gruplar içi	396,68	828	,479			

Çizelge 4.37'ye bakıldığında anne eğitim seviyesine göre FoMO düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p=,25>,05$). Anne eğitim seviyesinin lise öğrencilerinin FoMO düzeylerine bir etkisi olmadığı söylenebilir.

4.4.5. Öğrencilerin FoMO (gelişmeleri kaçırma korkusu) düzeyleri baba eğitim seviyesine göre farklılık göstermekte midir?

Öğrencilerin FoMO düzeylerinin baba eğitim seviyesine göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek için betimsel istatistiklere bakılmıştır. Yapılan analize ait veriler Çizelge 4.38'de verilmiştir.

Çizelge 4.38. Öğrencilerin FoMO düzeylerinin baba eğitim seviyesine göre betimsel istatistikleri.

	Baba Eğitim Seviyesi	N	X	SS
FoMO (Gelişmeleri Kaçırma Korkusu) Düzeyleri	İlkokul	119	2,22	,67
	Ortaokul	147	2,41	,71
	Lise	342	2,35	,67
	Üniversite	171	2,18	,72
	Lisansüstü	51	2,30	,60
	Belirtmeyen	4	2,47	,47
	Toplam	834	2,30	,69

Çizelge 4.38'e göre lise öğrencilerinin FoMO düzeylerinin baba eğitim seviyesine göre matematiksel olarak farklılık göstermekte olduğu görülmektedir. Baba eğitim seviyesi ilkokul olan öğrencilerin FoMO düzeyi ortalaması $X=2,22$; ortaokul olan öğrencilerin puan ortalamasının $X=2,41$; lise olan öğrencilerin puan ortalamasının $X=2,35$; üniversite olan öğrencilerin puan ortalamasının $X=2,18$; lisansüstü olan öğrencilerin puan ortalamasının $X=2,30$ olduğu görülmektedir. En yüksek FoMO düzeyine sahip olan öğrencilerin baba eğitim seviyesinin Ortaokul düzeyinde olduğu, en düşük FoMO düzeyine sahip olan öğrencilerin baba eğitim seviyesinin ise Üniversite düzeyinde olduğu görülmektedir. Varyansların homojenliği Levene's Test ile incelenmiş, varyansların homojenliği sağlanmaktadır ($F_{(5-828)} = ,96$; $p = ,44 > ,05$). Bu farklılığın anlamlılık durumunu belirlemek için One Way Anova testi yapılmış ve test sonuçları Çizelge 4.39'da görülmektedir.

Çizelge 4.39. Öğrencilerin FoMO düzeylerinin baba eğitim seviyesine göre one way anova testi sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
FoMO (Gelişmeleri Kaçırma Korkusu) Düzeyleri	Gruplar arası	5,66	5	1,13			Anlamlı fark
	Gruplar içi	394,19	828	,47	2,37	,037	yoktur.
	Toplam	399,85					

Çizelge 4.39'a göre anne eğitim seviyesine göre FoMO düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p = ,037 < ,05$). Fakat Sheffe Testi sonuçları incelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir.

4.4.6. Öğrencilerin FoMO (gelişmeleri kaçırma korkusu) düzeyleri sosyal medyada geçirilen süreye göre farklılık göstermekte midir?

Öğrencilerin FoMO düzeylerinin sosyal medyada geçirilen süreyegöre farklılık gösterip göstermediğini incelemek için betimsel istatistiklere bakılmıştır. Yapılan analize ait veriler Çizelge 4.40'ta verilmiştir.

Çizelge 4.40. Öğrencilerin FoMO düzeylerinin sosyal medyada geçirilen süreye göre betimsel istatistikleri.

	Sosyal medyada geçirilen süre	N	X	SS
FoMO (Gelişmeleri Kaçırma Korkusu) Düzeyi	0-1 saat	76	2,06	,67
	1-2 saat	169	2,17	,71
	2-3 saat	257	2,27	,67
	3-4 saat	200	2,45	,72
	5 saat ve üzeri	132	2,46	,60
	Toplam	834	2,30	,47

Çizelge 4.40'a göre öğrencilerin FoMO düzeylerinin sosyal medyada geçirilen süreye göre matematiksel olarak farklılık göstermekte olduğu görülmektedir. Sosyal medyada 0-1 saat zaman geçiren öğrencilerin FoMO düzeyi ortalaması $X=2,06$, 1-2 saat zaman geçiren öğrencilerin FoMO düzeyi ortalaması $X=2,17$, 2-3 saat zaman geçiren öğrencilerin FoMO düzeyi ortalaması $X=2,27$, 3-4 saat zaman geçiren öğrencilerin FoMO düzeyi ortalaması $X=2,45$, 5 saat ve üzeri zaman geçiren öğrencilerin FoMO düzeyi ortalaması ise $X=2,46$ olduğu görülmektedir. 5 saat ve üzeri sosyal medyada zaman geçiren öğrencilerin en yüksek FoMO düzeyine sahip olduğu, 0-1 saat sosyal medyada zaman geçiren öğrencilerin ise en düşük FoMO düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Varyansların homojenliği Levene's Test ile incelenmiş, varyansların homojenliği sağlanmaktadır ($F(4-829)= 1.368$; $p=.243>.05$). Bu farklılığın anlamlılık durumunu belirlemek için One Way Anova testi yapılmış ve test sonuçları Çizelge 4.41'de görülmektedir.

Çizelge 4.41. Öğrencilerin fomo düzeylerinin sosyal medyada geçirilen süreye göre one way anova testi sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
FoMO (Gelişmeleri Kaçırma Korkusu) Düzeyi	Gruplar arası	14,67	4	3,66	7,89	,000	Anlamlı fark vardır.
	Gruplar içi	385,18	829	,46			
	Toplam	399,85	833				I ile IV-V II ile IV-V

Çizelge 4.41'e göre sosyal medyada geçirilen süreye göre FoMO düzeyi ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p=,00<,05$). Farklılığın olduğu grupları belirlemek için Scheffe Testi sonuçlarına bakılmış, 0-1 saat ve 1-2 saat sosyal medyada zaman geçiren öğrenciler ile 3-4 saat, 5 saat ve üzeri sosyal medyada zaman geçiren öğrencilerin FoMO düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Buna göre sosyal medyada 0-1 saat (I) ve 1-2 saat (II) zaman geçiren öğrencilerin FoMO düzeylerinin, 3-4 saat (III) ve 5 saat ve üzeri (IV) zaman geçiren öğrencilere göre düşük olduğu söylenebilir. Sosyal medyada geçirilen süre arttıkça, FoMO düzeyinin de arttığı görülmektedir.

4.4.7. Öğrencilerin FoMO (gelişmeleri kaçırma korkusu) düzeyleri en çok tercih edilen sosyal medya aracına göre farklılık göstermekte midir?

Öğrencilerin FoMO düzeylerinin en çok tercih edilen sosyal medya aracına göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek için betimsel istatistiklere bakılmıştır. Yapılan analize ait veriler Çizelge 4.42'de verilmiştir.

Çizelge 4.42. Öğrencilerin FoMO düzeylerinin en çok tercih edilen sosyal medya aracına göre betimsel istatistikleri.

	Sosyal medya aracı	N	X	SS
FoMO (Gelişmeleri Kaçırma Korkusu) Düzeyi	Instagram	478	2,40	,68
	Tiktok	78	2,46	,70
	Twitter	20	2,16	,74
	Youtube	206	2,05	,64
	Snapchat	15	2,51	,63
	Pinterest	18	2,14	,71
	Diğer	19	2,05	,52

Çizelge 4.42'ye göre öğrencilerin FoMO düzeylerinin en çok tercih edilen sosyal medya aracına göre matematiksel olarak farklılık göstermekte olduğu görülmektedir. En çok tercih edilen sosyal medya araçlarından Instagram kullanan öğrencilerin FoMO düzeyi ortalaması $X=2,40$, Tiktok'un FoMO düzeyi ortalaması $X=2,46$, Twitter'in FoMO düzeyi ortalaması $X=2,16$, Youtube'nin FoMO düzeyi ortalaması $X=2,05$, Snapchat'in FoMO düzeyi ortalaması $X=2,51$, Pinterest'in FoMO düzeyi ortalaması $X=2,14$ ve diğer sosyal medya araçlarını tercih eden öğrencilerin FoMO düzeyi ortalamasının ise 2,05 olduğu görülmektedir. En çok tercih edilen sosyal medya aracına göre en yüksek FoMO düzeyinin Tiktok tercih eden öğrencilere ait olduğu, en düşük FoMO düzeyinin ise Youtube tercih eden öğrencilere ait olduğu görülmektedir. Varyansların homojenliği Levene's Test ile incelenmiş, varyansların homojenliği sağlanmaktadır ($F(6-827)=.763$; $p=.59>.05$). Bu farklılığın anlamlılık durumunu belirlemek için One Way Anova testi yapılmış ve test sonuçları Çizelge 4.43'te görülmektedir.

Çizelge 4.43. Öğrencilerin fomo düzeylerinin en çok tercih edilen sosyal medya aracına göre one way anova testi sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
FoMO (Gelişmeleri Kaçırma Korkusu) Düzeyi	Gruplar arası	22,031	6	3,672	8,037	,000*	Anlamlı fark vardır.
	Gruplar içi	377,821	827	,457			
	Toplam	399,853	833				Youtube-Instagram
							Youtube-Tiktok

* $p<.05$

Çizelge 4.43'e göre en çok tercih edilen sosyal medya aracına göre FoMO düzeyi ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p=.00<.05$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Sheffe Testi sonuçlarına bakılmış, Youtube sosyal medya aracını tercih eden öğrencilerin FoMO düzeyleri ile Instagram ve Tiktok sosyal medya aracını tercih eden öğrenciler arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Instagram ($X=2,40$) ve Tiktok ($X=2,46$) kullanan öğrencilerin FoMO düzeyi, Youtube ($X=2,05$) kullanan öğrencilerin FoMO düzeyinden yüksektir. Etki büyüklüğü analizine

bakıldığında en çok tercih edilen sosyal medya aracının FoMO düzeyi açısından orta düzeyde bir etkiye sahip olduğu söylenebilir ($\eta^2=.055$).

4.5. Öğrencilerin sosyal medya kullanımları ile aile içi iletişimleri arasında ilişki var mıdır?

Öğrencilerin sosyal medya kullanımları ile aile içi iletişimleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı korelasyon analizi ile test edilmiştir. Yapılan analize ait veriler Çizelge 4.44'te görülmektedir.

Çizelge 4.44. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri ile aile içi iletişim düzeyleri arasındaki ilişki sonuçları

	Sosyal medya kullanım düzeyleri	Aile içi iletişim düzeyleri
	r	,187*
	p	,000
Sosyal medya kullanımı	N	834
	r	,187*
	p	,000
Aile içi iletişim	N	834

* $p<.01$

Çizelge 4.44'te görüldüğü gibi öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri ile aile içi iletişim düzeyleri arasında düşük düzeyde, pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki belirlenmiştir. ($r=.187$; $p<.05$). Buna göre öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri arttıkça, aile içi iletişim düzeylerinin de arttığı söylenebilir.

4.6. Öğrencilerin sosyal medya kullanımları, aile içi iletişim düzeylerini ne kadar yordamaktadır?

Bir bağımsız değişkenin bir bağımlı değişkeni ne şekilde etkilediğini-yordadığını ortaya koyabilmek için, parametrik testlerden olan Regresyon analizi yapılması uygun görülmektedir.

Çizelge 4.45. Araştırmada ele alınan değişkenlere ilişkin betimsel istatistik sonuçları

Değişkenler	X	SS
Sosyal medya kullanımı (yordayan-bağımsız)	2,97	,55
Aile içi iletişim (yordanan-yordayıcı değişken-bağımlı)	2,89	,66

Araştırmada yordayan değişken olan sosyal medya kullanım düzeylerinin ortalaması 2.97, yordanan değişken olan aile içi iletişim düzeylerinin ortalaması ise 2,89 olarak Çizelge 4.45'te görülmektedir. Öğrencilerin sosyal medya kullanımlarının, aile içi iletişim düzeyi puanlarının bir yordayıcısı olup olup olmadığı basit doğrusal regresyon analizi ile yapılmıştır. Yapılan analize ait veriler Çizelge 4.46'da görülmektedir.

Çizelge 4.46. Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Yordayan değişken	R	R ²	F	p
Sosyal medya kullanımı	,187	,035	30,07	0,00

Çizelge 4.46'da regresyon sonuçlarına baktığımızda, öğrencilerin sosyal medya kullanımları, aile içi iletişimlerini anlamlı bir şekilde yordamaktadır ($p=,00$; $p<,05$). Çizelge 4.46'ya bakıldığında R değerine göre iki değişken arasında pozitif yönde, düşük düzeyde doğrusal bir ilişki olduğu görülmektedir ($R=,187$; $R^2=,035$). Bireylerin sosyal medya kullanım düzeyleri puanı, aile içi iletişim düzeyleri puanının %3.5'ini açıklamaktadır. Değişimin kalan oranı başka etkenlerden kaynaklanmış olabilir ($R^2=,035$).

4.7. Öğrencilerin sosyal medya kullanımları ile FoMO düzeyleri arasında ilişki var mıdır?

Öğrencilerin sosyal medya kullanımları ile FoMO düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı korelasyon analizi ile test edilmiştir. Yapılan analize ait veriler Çizelge 4.47'de görülmektedir.

Çizelge 4.47. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri ile FoMO düzeyleri arasındaki ilişki sonuçları

Sosyal medya kullanım düzeyleri		FoMO düzeyleri
Sosyal medya kullanımı	r	1
	p	,320*
	N	,000
FoMO	r	834
	p	,320*
	N	,000

* $p<.01$

Çizelge 4.47’de görüldüğü gibi öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri ile FoMO düzeyleri arasındaki ilişki orta düzeyde, pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki belirlenmiştir. ($r=,320$; $p<,05$). Buna göre öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri arttıkça, FoMO düzeylerinin de arttığı söylenebilir.

4.8. Öğrencilerin sosyal medya kullanımları, FoMO düzeylerini ne kadar yordamaktadır?

Bir bağımsız değişkenin bir bağımlı değişkeni ne şekilde etkilediğini-yordadığını ortaya koyabilmek için, parametrik testlerden olan Regresyon analizi yapılması uygun görülmektedir. Öğrencilerin sosyal medya kullanımlarının, FoMO düzeyi puanlarının bir yordayıcısı olup olup olmadığı basit doğrusal regresyon analizi ile yapılmıştır.

Çizelge 4.48. Araştırmada ele alınan değişkenlere ilişkin betimsel istatistik sonuçları

Değişkenler	X	SS
Sosyal medya kullanımı (yordayan-bağımsız)	2,97	,55
FoMO (yordanan-yordayıcı değişken-bağımlı)	2,30	,69

Araştırmada yordayan değişken olan sosyal medya kullanım düzeylerinin ortalaması 2,97, yordanan değişken olan FoMO düzeylerinin ortalaması ise 2,30 olarak Çizelge 4.48’de görülmektedir.

Çizelge 4.49. Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Yordayan değişken	R	R ²	F	p
Sosyal medya kullanımı	,320	,102	94,9	,00

Çizelge 4.49’a bakıldığında R değerine göre iki değişken arasında pozitif yönde, orta düzeyde doğrusal bir ilişki olduğu görülmektedir ($R=,320$; $R^2=,102$). Bireylerin sosyal medya kullanım düzeyleri puanı, FoMO düzeyleri puanının %10’unu açıklamaktadır. Değişimin kalan oranı başka etkenlerden kaynaklanmış olabilir ($R^2=,102$).

Çizelge 4.49’daki regresyon sonuçlarına baktığımızda, öğrencilerin sosyal medya kullanımları, FoMO düzeylerini anlamlı bir şekilde yordamaktadır ($p=,00$; $p<,05$).

5. TARTIŞMA

Bu çalışma ortaöğretimde öğrenim gören farklı lise türlerindeki öğrencilerin sosyal medya kullanımları, aile içi iletişim ve FoMO düzeyleri açısından değerlendirilmiştir. Çalışma farklı sınıf seviyelerindeki öğrenciler ile yürütülmüş olup, öğrencilerin %31,5'i 11. sınıflar, %26,9'u 10. sınıflar, %24,8'i 9. sınıflar ve %16,8'i 12. sınıflardan oluşmaktadır. Farklı okul türlerine devam eden bu öğrencilerin %40,5'i Anadolu Lisesi, %27,5'i Fen Lisesi, %21,8'i Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve %10,2'si Anadolu İmam Hatip Lisesi'nde okumaktadır. Araştırmaya katılan 834 öğrencinin %58,9'u kız, %41,1'i erkek'tir. Bu kapsamda araştırma sorularına yönelik bulgular bu bölümde incelenmiş ve mevcut literatüre göre değerlendirilmiştir.

5.1. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri, aile içi iletişim düzeyleri ve FoMO düzeyleri ne seviyededir?

Araştırma sonucunda öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri ortalaması $X=2,97$ bulunmuştur. Bu orana bakıldığında öğrencilerin sosyal medya kullanımları orta düzeydedir. Alanyazına bakıldığında da lise öğrencileriyle yapılan çalışmalarda benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Yapılan araştırmalarda öğrencilerin sosyal medya kullanımlarının orta seviyede olduğu görülmüştür (Deniz ve Gürültü, 2018; Dinçer ve Kılınç, 2019; Güney ve Taştepe, 2020; Tutgun-Ünal ve Deniz, 2020; Doğan, 2021; Düzenli vd., 2023). Güney ve Taştepe (2020) Anadolu Lisesi'ne devam eden 500 öğrenci ile yapmış oldukları çalışmada öğrencilerin sosyal medya bağımlılık düzeylerinin orta seviyede olduğunu söylemiştir. Tutgun-Ünal ve Deniz (2020) kuşakların sosyal medya kullanımları ile ilgili yapmış oldukları çalışmada, Z kuşağında orta seviyede sosyal medya kullanım seviyesi olduğunu dile getirmiştir. Düzenli vd. (2023) farklı sınıf seviyelerindeki lise öğrencileri ile yaptıkları çalışmada öğrencilerin sosyal medya kullanımı ve internet bağımlılığı düzeylerinin orta düzeyde olduğunu söylemiştir.

Öğrencilerin aile içi iletişim düzeyleri ortalaması $X=2,89$ bulunmuştur. Bu orana bakıldığında aile içi iletişimde orta düzeyde sorun yaşadıkları gözükmemektedir. Alanyazında benzer sonuca ulaşan çalışmalara rastlanmaktadır. Bulut Barkın (2022) ortaöğretim düzeyindeki 372 öğrenci ile yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin aile içi iletişimlerinin orta seviyede olduğu sonucuna ulaşmıştır. 12.sınıf düzeyindeki lise öğrencileriyle yapılan

bir çalışmada ise öğrencilerin aile bireylerine duygularını ifade etmekte zorlandıkları, ebeveynleri tarafından fikirlerinin sorulmadığı gibi konularda iletişim sorunları yaşadıkları görülmektedir (Yıldız ve Tutkun, 2022).

Öğrencilerin FoMO düzeyleri ortalaması $X=2,30$ bulunmuştur. Bu orana göre FoMO düzeyleri orta seviyenin biraz altındadır. Gelişmeleri kaçırma korkusunu orta seviyenin altında yaşamaktadırlar. Lise öğrencileri bulundukları gelişim dönemi itibarıyla sosyal ortamlardaki gelişmeleri takip etme, başkalarının neler deneyimlediğini merak etme gibi duyguları yaşamaktadırlar. Bu sebeple sosyal medya ortamlarında paylaşılan durum güncellemelerini, beğenileri ve yorumları takip etmenin lise düzeyindeki öğrenciler için bir anlam ifade ettiği araştırmacı tarafından düşünülmektedir. Alanyazında Sarıtaş vd. (2024) tarafından yapılan çalışma incelendiğinde lise düzeyindeki öğrencilerin sosyal medya kaynaklı FoMO düzeyinin orta düzeyde olduğu görülmüştür.

5.2. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri cinsiyet, sınıf seviyesi, okul türü, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, sosyal medyada geçirilen süre ve en çok tercih edilen sosyal medya aracı açısından farklılaşıyor mu?

Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerinin cinsiyet, sınıf seviyesi, okul türü, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, sosyal medyada geçirilen süre ve en çok tercih edilen sosyal medya aracı açısından farklılaşma durumları ile ilgili elde edilen bulguların mevcut literatür kapsamında değerlendirilmesi bu bölümde yer almaktadır.

5.2.1. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?

Bu çalışmada lise öğrencilerinin sosyal medya kullanım düzeylerinde cinsiyete göre, kız öğrenciler lehine anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Kızların sosyal medya kullanım düzeyinin erkeklerden yüksek olduğu görülmüştür. Bu durumun sebebinin kız öğrencilerin dışa dönük yapılarının olmasının, sosyal medya paylaşımlarının görünürlüğüne daha fazla önem vermelerinin etkisinin olduğu şeklinde yorumlanabilir. Alanyazındaki çalışmalar incelendiğinde de benzer sonuçlarla karşılaşmıştır (Deniz ve Gürültü, 2018; Güney ve Taştepe, 2020; Çağlayan ve Arslantaş, 2023). Lise öğrencileriyle yapılan bir araştırmada kızların erkeklere göre sosyal medya ortamlarında daha çok zaman harcadıkları ortaya

konulmuş, kız öğrencilerin sosyal medyada olan biten konusunda merak duymaları bunun sebebi olarak gösterilmektedir (Deniz ve Gürültü, 2018). Alanyazında farklı bulgular elde edilen çalışmalara da rastlanmaktadır. Yazan, Köksal ve Yazan (2024) erkeklerin kızlara göre daha fazla sosyal medya bağımlısı olduklarını ortaya koymaktadır.

Sosyal medya kullanım ölçeğinin “Ders Hazırlığı” alt boyutunda kız öğrenciler lehine anlamlı bir farklılaşma olduğu, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre sosyal medyayı ders hazırlığı amacıyla daha çok kullandıkları bulunmuştur. Alanyazın incelendiğinde bu bulguyu destekler çalışmalara rastlanmaktadır. Sosyal ağların öğrenci başarısına etkisiyle ilgili lise öğrencileriyle yapılan bir araştırmada kız öğrencilerin eğitim amacıyla sosyal ağları erkek öğrencilere göre daha fazla kullandıkları görülmektedir (Tanrıverdi ve Sağır, 2014). Urfalıoğlu, Şahin ve Kürkcü (2021) lise son sınıf öğrencileriyle yapmış oldukları çalışmada ders hazırlığı boyutunda kız öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık bulmuşlardır. Kıran (2021) lise ve üniversite düzeyindeki öğrencilerle yapmış olduğu çalışmasında, kız öğrencilerin film izleme, sosyal medya kullanma ve bilgiyi araştırma amaçlı internet kullanımlarının erkeklerden daha yüksek orana sahip olduğu dikkat çekmektedir. Fidan ve Kuzhan (2022) mesleki ve teknik lise öğrencileriyle yapmış oldukları çalışmada, sosyal medya araçlarını eğitim amacıyla kullanmanın başarıyı arttıracaklarını ortaya koymuşlardır. Alanyazında farklı bulgular içeren çalışmalara da rastlanmıştır. Sosyal medya ortamlarının eğitim amaçlı kullanımıyla ilgili lise öğrencileriyle yapılan bir araştırmada da erkek öğrencilerin sosyal medyayı ders amaçlı kullanmalarının başarı düzeylerini arttırdığı görüşünü bildirdikleri vurgulanmaktadır (Oral ve Kenanoğlu, 2020).

5.2.2. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri sınıf seviyesine göre farklılık göstermekte midir?

Bu çalışmada sınıf seviyesine göre 10. Sınıflar ve 11. Sınıfların sosyal medya kullanım düzeylerinde 10. Sınıflar lehine anlamlı farklılaşma olduğu görülmektedir. 10. Sınıfların sosyal medya kullanım düzeyi 11. Sınıflardan yüksektir. Alanyazında bu sonucu destekler çalışmalar mevcuttur. Sınıf seviyesi arttıkça, lise öğrencilerinin sosyal medya kullanım düzeylerinin azaldığı görülmektedir. Öğrencilerin sosyal medya tutumlarının incelendiği bir Anadolu Lisesinde yapılan araştırmaya göre 10. Sınıflarda en yüksek, 11. Sınıflarda orta, 12. Sınıflarda en düşük oranda anlamlı farklılaşma görülmektedir (Oğuz ve Akıncı, 2022).

5.2.3. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri okul türüne göre farklılık göstermekte midir?

Bu araştırmada öğrencilerin okul türüne göre sosyal medya kullanım düzeyi ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmektedir. Okul türünün lise öğrencilerinin sosyal medya kullanım düzeyi açısından belirleyici olmadığı söylenebilir. Okul türlerinden OBP ortalamasına göre liselere yerleştirilme sırasına göre en düşük türde olan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ile Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencileri birlikte grup yapılarak tekrar analiz yapılmış, bu durumda “Ders hazırlığı” alt boyutunda Fen Lisesi öğrencilerinin Anadolu Lisesi öğrencilerine göre sosyal medya kullanımlarının anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Fen Lisesi LGS’ye göre öğrenci alan, akademik başarı durumu daha yüksek öğrencilerin bulunduğu bir ortaöğretim türüdür. Fen Lisesi öğrencisi hem kendisinin hem de sosyal çevrenin başarı beklentisinin yüksek olduğu bir öğrenci konumundadır. Bu sebeple de sosyal medyayı ders hazırlığı amacıyla daha fazla kullandıkları ön görülmektedir. Alanyazında bu bulguya benzer sonuçlara rastlamak mümkündür. Fen Lisesi öğrencileriyle odak grup görüşmesiyle yapılan bir araştırmada, öğrencilerin sosyal medyanın olumsuz etkilerinden kendilerini koruyabildikleri, ders çalışma konusunda otokontrol mekanizmalarının yüksek olmasından dolayı sosyal medyanın ders çalışma durumlarına etkisini kontrol edebilmekte oldukları ortaya konulmuştur (Dal ve Gök, 2024).

Alanyazında farklı bulgular içeren çalışmalar da bulunmaktadır. Nitekim, Oral ve Kenanoğlu (2020) lise öğrencileriyle yapmış oldukları sosyal medya ortamlarının eğitimde kullanılmasıyla ilgili çalışmalarında Meslek Lisesi öğrencilerinin sosyal medya araçlarını diğer liselere göre daha fazla kullandıkları, eğitim amaçlı kullanımın akademik başarılarını arttırdığı yönünde görüş bildirdikleri ortaya konulmuştur. Deniz ve Gürültü (2018) sosyal medya bağımlılığı ile ilgili yapmış oldukları çalışmada, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencilerine göre sosyal medya ortamlarında daha yüksek seviyede çatışma durumu yaşadıklarını vurgulamaktadır. Benzer şekilde Göksu ve Gültekin (2023) yapmış oldukları çalışmada Mesleki ve Teknik Lise öğrencilerinin Anadolu Lisesi öğrencilerine göre daha fazla sosyal medya kullandıklarını vurgulamaktadırlar. Sonuçların farklılık göstermesinin sebebi, örneklemdeki öğrencilerin farklı olmasından kaynaklı olabileceği söylenebilir.

5.2.4. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri anne eğitim seviyesine göre farklılık göstermekte midir?

Bu araştırmada öğrencilerin anne eğitim seviyesine göre sosyal medya kullanım düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur. Bu durumun sebebinin gelişimsel olarak aynı yaş grubunda bulunan öğrencilerdeki anne figürünün, öğrencilerin genelinde aynı olduğu düşünülmektedir. Anne, eğitim seviyesi yüksek de olsa yine anne rolündedir; geleneksel aile yapısına sahip toplumlarda çocuklarıyla duygusal bağ kurup onların bakımını üstlenen, fizyolojik ihtiyaçlarını karşılayan anne rolünün, genel-geçer bir kavram olarak belleklere kodlandığı söylenebilir. Bu sebeplerin etkisiyle de öğrencilerin anne eğitim seviyelerinin sosyal medya kullanım düzeyleri açısından belirleyici olmadığı araştırmacı tarafından yorumlanmıştır. Bu durumun asıl sebebinin açığa çıkarılabilmesi için bir nitel araştırma yapılmasının faydalı olabileceği düşünülmektedir. Alanyazında bu sonucu destekleyen çalışmalar mevcuttur. Doğan (2021) liseye devam eden 465 öğrenci ile yapmış olduğu bir çalışmada, sosyal medya bağımlılık düzeylerinin anne eğitim seviyesine göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşmıştır. Gökçearslan ve Günbatar (2012) da internet bağımlılık düzeylerinin anne eğitim seviyesine göre farklılık göstermediğini dile getirmiştir.

5.2.5. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri baba eğitim seviyesine göre farklılık göstermekte midir?

Bu araştırmada baba eğitim seviyesi lise ve üniversite olan öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerinde anlamlı farklılık olduğu, baba eğitim seviyesi lise olan öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerinin üniversite olan öğrencilerin kullanım düzeylerinden yüksek olduğu bulunmuştur. Bu durumun sebebinin açığa çıkarılabilmesi için başka bir nitel araştırma yapılmasının faydalı olabileceği düşünülmektedir. Her ne kadar baba eğitim seviyesi lise ve üniversite olan öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık çıksa bile, daha düşük ve daha yüksek eğitim seviyelerinde bir fark gözükmemektedir. Baba eğitim seviyesine göre sosyal medya kullanım seviyeleri birbiriyle aynı ya da birbirine yakın seviyelerdedir. Literatürdeki bulgular ile bu çalışmada çıkan sonuç uyuşmamaktadır. Alanyazına bakıldığında, Yang Huang, Raat ve Grieken (2021) yapmış olduğu çalışmasında eğitim seviyesi düşük olan babaların çocuklarının sosyal medya ortamlarını daha fazla kullandıklarını vurgulamıştır. Gökçearslan ve Günbatar (2012) lise öğrencilerinin baba

eğitim seviyelerinin internet bağımlılık düzeyleri açısından belirleyici bir etkisi olmadığını dile getirmişlerdir.

5.2.6. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri sosyal medyada geçirilen süreye göre farklılık göstermekte midir?

Bu araştırmada sosyal medyada 0-1 saat zaman geçiren öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyi; 2-3 saat zaman geçiren, 3-4 saat zaman geçiren, 5 saat ve üzeri zaman geçiren öğrencilere göre düşük olduğu söylenebilir. Nitekim sosyal medyada geçirilen süre arttıkça, sosyal medya kullanım düzeyinin de arttığı görülmektedir. Alanyazında bu bulguyu destekleyen pek çok çalışma bulunmaktadır (Urfalıoğlu vd., 2021; Yazan vd., 2024; İnce ve Koçak, 2017; Düzenli vd., 2023; Özdemir, 2024). Yapılan çalışmalarda sosyal medya kullanım süresinin yüksek olmasının, sosyal medya kullanım düzeyini yükselttiği görülmektedir.

5.2.7. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri en çok tercih edilen sosyal medya aracına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Bu araştırmada en çok tercih edilen sosyal medya aracı Youtube olan öğrenciler ile en çok Tiktok ve Instagram sosyal medya aracını tercih eden öğrenciler arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Instagram ve Tiktok sosyal medya araçlarının, Youtube sosyal medya aracına göre daha fazla sosyal medya kullanım düzeyini artırdığı görülmektedir. Instagram ve Tiktok'un daha fazla bağımlılığa yol açtığı söylenebilir. Bu durumun sebebinin Instagram ve Tiktok'un, Youtube'a göre öğrencilere daha fazla kişilerarası etkileşim sunması, daha kısa videolarla dikkatlerini çekmesi, takip edildikleri kişilerce durum güncellemelerinin, beğenilme, sosyal bir çevre oluşturma ihtiyaçlarını daha kolay karşılama imkânı vermesinden dolayı olduğu şeklinde araştırmacı tarafından yorumlanmaktadır. Lise öğrencileri ergenlik döneminde bulunmaları sebebiyle, sosyal medya ortamları onlar için kabul görme ihtiyaçlarını karşıladıkları mekanlardır. Bu ihtiyaçlarını karşıladıkları en popüler sosyal ağ platformları da Instagram ve Tiktok'tur. Alanyazında bu sonucu destekleyen çalışmalar bulunmaktadır. Çetinkaya (2019) Instagram'daki içeriklerin Youtube'a göre görsel olarak nasıl görüldüğünün daha ön planda olduğunu dile getirmiştir. Youtube sosyal medya ortamında kişiler ihtiyaç duydukları bilgilere ve haber içeriklerine ulaşmaktadırlar (Choi ve Ko, 2022). Z kuşağı ile yapılan bir araştırmada sosyal medyada içerikleri tüketme istekleri Instagram sosyal medya aracının Youtube sosyal medya aracına

göre yüksek seviyede çıkmıştır (Ata, 2023). Üniversite öğrencileri ile yapılan bir araştırmada gündemle ilgili bilgi almak için Instagram'ın diğer sosyal medya ortamlarından daha fazla tercih edildiği ortaya konulmuştur (Çömlekçi ve Başol, 2019).

5.3. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeyleri cinsiyet, sınıf seviyesi, okul türü, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, sosyal medyada geçirilen süre, en çok tercih edilen sosyal medya aracı açısından farklılaşıyor mu?

Öğrencilerin aile içi iletişim düzeylerinin cinsiyet, sınıf seviyesi, okul türü, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, sosyal medyada geçirilen süre, en çok tercih edilen sosyal medya aracı açısından farklılaşma durumları ile ilgili elde edilen bulguların mevcut literatür kapsamında değerlendirilmesi bu bölümde yer almaktadır.

5.3.1. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeyleri cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Bu çalışmada öğrencilerin aile içi iletişim düzeylerine bakıldığında kız öğrenciler lehine anlamlı bir fark olduğu; kız öğrencilerin aile içi iletişim sorunu düzeylerinin erkek öğrencilerden yüksek olduğu bulunmuştur. Alt faktörlere bakıldığında ise “Paylaşım” ve “Ortak Kaliteli Zaman Geçirme” alt faktörlerinde de kız öğrencilerin aile içi iletişim sorunu düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür. Alanyazında bu bulgulara benzer sonuçlara rastlanmaktadır. Ortaokul öğrencileriyle yapılan bir çalışmada erkek öğrencilerin aile içi iletişim becerilerinin kız öğrencilere göre daha gelişmiş olduğu, bu durumun sebebinin ise erkek öğrencilerin genel olarak daha serbest bırakılan bir yaklaşımla yetişmeleri olduğu vurgulanmıştır (Özkurt ve Camadan, 2018). Hemşirelik Bölümü'nde okuyan üniversite öğrencileri ile yapılan başka bir çalışmada, erkek öğrencilerin iletişim becerilerinin, kız öğrencilerden daha fazla olduğu söylenmiştir (Açıkgöz vd., 2019). Literatürde farklı bulgular edilen çalışmalara da rastlanmaktadır. Nitekim, Aşçı vd. (2015) Sağlık Yüksekokulu öğrencileri ile yapmış oldukları çalışmada kız öğrencilerin iletişim becerisi algılarının erkek öğrencilerden yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

5.3.2.Öğrencilerin aile içi iletişim düzeyleri sınıf seviyesine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Bu çalışmada öğrencilerin sınıf seviyesine göre aile içi iletişim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Araştırma örnekleminin aynı gelişim dönemi içinde bulunan, yaş seviyeleri benzer olan öğrenciler olmasından dolayı, aile içi iletişim düzeylerinin sınıf seviyesi açısından anlamlı bir farklılaşma göstermediği düşünülebilir. Literatürde bu bulguyu destekleyen çalışmalara rastlanmaktadır (Ünüvar, 2007; Gönültaş vd., 2021). 9., 10. ve 11. sınıf öğrencileri ile yapılan, lise öğrencilerinin algıladıkları ebeveyn tutumlarının incelendiği bir çalışmada sınıf seviyesine göre anlamlı bir farklılaşma görülmediği ifade edilmektedir (Ünüvar, 2007). Gönültaş vd. (2021) ergenlerin aile içi ilişkileri algılama durumlarının sınıf seviyesine göre anlamlı bir farklılaşma ifade etmediğini vurgulamaktadırlar. Alanyazında 9., 10., 11. ve 12. sınıf düzeyindeki 212 öğrenci ile yapılan bir çalışmada ise 12. Sınıf öğrencilerinin aile içi iletişim sorunu düzeylerinin diğer sınıf seviyelerine göre yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Özkan Gültekin vd., 2024).

Alt faktörlere bakıldığında ise “Sosyal Medya Bağımlılık” ve “Ortak Kaliteli Zaman Geçirme” boyutlarında sınıf seviyesine göre aile içi iletişim düzeylerinde anlamlı bir farklılaşma bulunmaktadır. “Sosyal Medya Bağımlılık” alt faktöründe 10. Sınıfların aile içi iletişim sorunu düzeyi, 12. Sınıfların aile içi iletişim sorunu düzeyinden yüksek olduğu görülmektedir. 10. Sınıf öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı konusunda 12. Sınıf öğrencilerine göre daha fazla aile içi iletişim sorunu yaşadıkları düşünülebilir. Alanyazında sınıf seviyeleri açısından benzer bulguya rastlanmamıştır. Bilgin vd.’nin (2020) yapmış olduğu çalışmada ergenlerle anne-baba arasındaki ilişki sorunu düzeyi arttıkça, sosyal medya bağımlılıklarının da arttığı gözlenmiştir. Güney ve Taştepe’nin (2020) 9., 10. ve 11. Sınıf düzeyindeki 500 lise öğrencisiyle yapmış olduğu çalışmada ise sınıf seviyesine göre sosyal medya bağımlılığı konusunda anlamlı bir farklılaşma olmadığı vurgulanmaktadır.

“Ortak Kaliteli Zaman Geçirme” alt boyutunda ise, 9. Sınıf öğrencilerinin aile içi iletişim sorunu düzeyi, 11. Sınıf öğrencilerinin aile içi iletişim sorunu düzeyinden yüksek olduğu görülmektedir. 9. Sınıfların aileleriyle ortak kaliteli zaman geçirme konusunda 11. Sınıflara göre daha fazla aile içi iletişim sorunu yaşadıkları düşünülmektedir. Bu durumun sebebinin anlaşılabilmesi için başka bir nitel araştırmaya gerek duyulmaktadır. Alanyazında farklı liselerde öğrenim gören 1122 lise öğrencisiyle yapılan bir çalışmada öğrencilerin yaklaşık

%50'sinin ailesiyle ortak kaliteli zaman geçirme süresinin 1 saat ve daha az olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Kılıç, 2015).

5.3.3. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeyleri okul türüne göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Bu çalışmada öğrencilerin aile içi iletişim düzeyleri okul türüne göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Anadolu Lisesi öğrencilerinin aile içi iletişim sorunu düzeylerinin Fen Lisesi öğrencilerinininkinden yüksek olduğu görülmektedir. Alt faktörlere bakıldığında “Sosyal Medya Bağımlılık” ve “Sosyal İzolasyon” boyutlarında da Anadolu Lisesi ve Fen Lisesi öğrencileri arasında Anadolu Lisesi öğrencileri aleyhine anlamlı farklılaşma görülmektedir. “Ortak Kaliteli Zaman Geçirme” alt faktöründe ise Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencileri ile Fen Lisesi öğrencileri arasında Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencileri aleyhine anlamlı farklılaşma görülmektedir.

Alanyazında okul türüne göre aile içi iletişimin incelendiği çalışmalara bakıldığında, farklı okul türlerinde 560 lise öğrencisi ile yapılan bir araştırmada Anadolu İmam Hatip Lisesi ve Fen Lisesi öğrencilerinin ahlaki olgunluk seviyelerinin, Anadolu Lisesi ve Teknik-Meslek Lisesi öğrencilerinden daha yüksek olduğu; ebeveynleriyle ilişki düzeyleri arttıkça ahlaki olgunluk seviyelerinin de arttığı vurgulanmıştır (Özyürek ve Nehir, 2021). Bu sonuca göre, ahlaki olgunluk seviyesi yüksek olan Anadolu İmam Hatip Lisesi ve Fen Lisesi öğrencilerinin, aile içi ilişkilerinin de daha olumlu olduğu şeklinde düşünülebilir. 9.sınıfa devam eden 1750 lise öğrencisiyle yapılan başka bir çalışmada ise, Fen Lisesi öğrencilerinin aile içinde en az seviyede şiddet yaşadıkları, Anadolu Lisesi öğrencilerinin düşük OBP puanlarıyla liselere yerleşen Anadolu İmam Hatip Lisesi ile Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerine göre daha az aile içi şiddet gördükleri vurgulanmaktadır (Yıldırım ve Kızmaz, 2019). OBP'ye göre daha düşük puanlarla liselere yerleşen öğrencilerin aile içinde şiddet yaşama oranlarının daha yüksek olduğu, aile içi şiddet gören çocukların da aile içi iletişimlerinin bu durumdan olumsuz etkileneceği düşünülmektedir.

5.3.4. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeyleri anne eğitim seviyesi ve baba eğitim seviyesine göre farklılık göstermekte midir?

Bu çalışmada anne ve baba eğitim seviyesine göre öğrencilerin aile içi iletişim düzeylerinin anlamlı bir farklılaşma göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Anne ve baba eğitim seviyesinin

öğrencilerin aile içi iletişim düzeyleri açısından belirleyici olmadığı düşünülmektedir. Alanyazında benzer bulguya ulaşılan, 359 lise öğrencisiyle yapılan bir çalışmada anne ve babanın eğitim seviyesinin ergenlerin aile içi ilişkileri algılama durumları açısından anlamlı bir farklılaşma göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Farklı bulgulara ulaşılan Feric (2024) tarafından ergenlerle yapılan bir çalışmada ise, anne ve baba eğitim seviyesi yükseldikçe, ergenlerin aile içi iletişimlerinin daha olumlu olduğu görülmüştür.

5.3.5. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeyleri sosyal medyada geçirilen süreye göre farklılık göstermekte midir?

Bu çalışmaya göre öğrencilerin sosyal medyada geçirdikleri süreye göre aile içi iletişim düzeyleri farklılık göstermektedir. Sosyal medyada 0-1 saat zaman geçiren öğrencilerin aile içi iletişim sorunu düzeyi; 2-3 saat zaman geçiren, 3-4 saat zaman geçiren, 5 saat ve üzeri zaman geçiren öğrencilere göre düşük olduğu söylenebilir. Sosyal medyada geçirilen süre arttıkça, aile içi iletişim sorunu düzeyinin de arttığı görülmektedir. Deniz ve Kazu (2021) yapmış oldukları çalışmada aile içi iletişimi güçlü olan çocukların sosyal medyada geçirilen sürelerinin azaldığını vurgulamaktadırlar. Demir (2016) yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin çok fazla sosyal medya kullanımlarının aile içi iletişimlerini olumsuz etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Benzer sonuca ulaşan başka bir çalışmada ise sosyal medyada geçirilen zamanın artmasının aile içindeki iletişimi olumsuz etkileyeceği ortaya konulmaktadır (Alt ve Boniel-Nissim, 2018). Alanyazında farklı bulgulara ulaşan ortaokul öğrencileri ile yapılan bir çalışmada ise sosyal medya kullanım süresinin öğrencilerin aile içi iletişimlerini olumsuz olarak etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır (Okumuş, 2018).

5.3.6. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeyleri en çok tercih edilen sosyal medya aracına göre farklılık göstermekte midir?

Bu çalışmada en çok tercih edilen sosyal medya aracına göre aile içi iletişim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur. Youtube aracını tercih eden öğrencilerin aile içi iletişim sorunu düzeyinin, Instagram ve Tiktok aracını tercih eden öğrencilere göre düşük olduğu görülmektedir. Instagram ve Tiktok sosyal medya araçlarının, Youtube sosyal medya aracına göre aile içi iletişim sorunu düzeyini daha fazla arttırdığı görülmektedir. Bu çalışmada elde edilen bulgular incelendiğinde Instagram ve Tiktok araçlarının Youtube aracına göre sosyal medya kullanım düzeyini daha fazla arttırdığı görülmektedir. Sosyal medya kullanım düzeyinin artmasının da ergenlerin aile içi iletişimlerini olumsuz

etkileyeceği düşünülmektedir. Alanyazında sosyal medya platformlarının aile içi iletişime etkisiyle ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde farklı bulgulara rastlanmıştır. Gülner ve Öztat (2020) yapmış olduğu çalışmada Whatsapp, Instagram ve Youtube araçlarının en çok tercih edildiği, Facebook aracının ise diğer sosyal medya araçlarına göre karşılıklı birebir iletişimi daha fazla arttırdığı sonucuna ulaşmıştır. Farklı sonuçlar elde eden Özkan-Gültekin vd. (2024), farklı sınıf seviyelerinde Sosyal Bilimler Lisesi'ne devam eden 212 öğrenci ile yapmış olduğu çalışmada, en çok tercih edilen sosyal medya aracının aile içi iletişim düzeyleri açısından anlamlı bir farklılaşma göstermediği sonucuna ulaşmıştır.

5.4. Öğrencilerin FoMO düzeyleri cinsiyet, sınıf seviyesi, okul türü, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, sosyal medyada geçirilen süre ve en çok tercih edilen sosyal medya aracı açısından farklılaşıyor mu?

Öğrencilerin FoMO düzeyleri cinsiyet, sınıf seviyesi, okul türü, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, sosyal medyada geçirilen süre ve en çok tercih edilen sosyal medya aracı açısından farklılaşma durumları ile ilgili elde edilen bulguların mevcut literatür kapsamında değerlendirilmesi bu bölümde yer almaktadır.

5.4.1. Öğrencilerin FoMO (gelişmeleri kaçırma korkusu) düzeyleri cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?

Bu çalışmada öğrencilerin FoMO düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir. Kız öğrencilerin FoMO düzeyleri, erkek öğrencilerden yüksektir. Bu bulguya göre, kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha fazla gelişmeleri kaçırma korkusu duymaktadırlar. Kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre dışa dönük yapılarından dolayı, sosyal medyada moda, akım gibi faktörler, kız öğrencilerin erkeklere göre daha fazla gelişmeleri kaçırma korkusu duymalarına sebep olduğu düşünülebilir. Alanyazında benzer sonuçlara ulaşan çalışmalar mevcuttur. Franchina vd. (2018) yapmış olduğu çalışmada kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha fazla FoMO yaşadığını vurgulamaktadır. Kartol ve Peker (2020) farklı liselerde öğrenim gören 517 öğrenci ile yapmış olduğu çalışmada kızların erkeklerden daha yüksek FoMO düzeyine sahip olduğunu dile getirmektedir. Tomczyk'nin (2021) 979 Polonyalı ergen öğrencilerle yapmış olduğu çalışmada kızların erkeklerden daha fazla FoMO seviyesine sahip olduğu vurgulanmaktadır. Farklı bulgular içeren çalışmalara da rastlanmaktadır. Qutishat (2020) 339 üniversite öğrencisiyle yaptığı çalışmada erkeklerin

kızlara göre daha fazla gelişmeleri kaçırma korkusu yaşadıklarını, bu sonucun sebebinin de erkeklerin kızlara göre sosyal medyadaki çevrelerini genişletme konusunda daha istekli olmaları olabileceğini dile getirmiştir. Przybylski vd. (2013) yapmış olduğu çalışmada genç erkeklerin kadınlardan daha yüksek düzeyde FoMO duygusu yaşadıklarını ortaya koymaktadır.

5.4.2. Öğrencilerin FoMO (gelişmeleri kaçırma korkusu) düzeyleri sınıf seviyesine göre farklılık göstermekte midir?

Bu çalışmada öğrencilerin FoMO düzeyleri sınıf seviyesine göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır. 11. Sınıflar ile 9. Sınıflar arasında, 11. Sınıflar ile 10. Sınıflar arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır. Bu bulguya göre 11. Sınıfların FoMO düzeylerinin, 9. Sınıfların ve 10. Sınıfların FoMO düzeyinden düşük olduğu söylenebilir. Bu durumun sebebinin 9. ve 10. Sınıflarda 11. Sınıflara göre üniversite sınavı kaygısı gibi durumların daha geri planda olmasından dolayı, kendini bir sosyal çevreye kabul ettirme, beğeni ve onaylanma duygusu yaşama gibi ihtiyaçların alt kademedeki sınıf seviyelerindeki öğrencilerde daha fazla olması sebebiyle, sosyal medyada olan biteni takip etme durumunun daha fazla olmasından kaynaklanacağı araştırmacı tarafından düşünülmektedir. Ürdün'deki 7. ve 10. Sınıf düzeyindeki 590 öğrenci ile yapılan bir araştırmada 7. Sınıfların FoMO düzeylerinin 10. Sınıflardan yüksek olduğu vurgulanmaktadır (Al-Nasa'h ve Shadid, 2024). Sınıf seviyesi daha düşük kademelerde FoMO'nun daha fazla yaşandığı söylenebilir.

5.4.3. Öğrencilerin FoMO (gelişmeleri kaçırma korkusu) düzeyleri okul türüne göre farklılık göstermekte midir?

Bu çalışmada okul türüne göre öğrencilerin FoMO düzeylerine bakıldığında, Anadolu Lisesi ve Fen Lisesi öğrencileri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Bu bulguya göre Anadolu Lisesi öğrencilerinin FoMO düzeyinin, Fen Lisesi öğrencilerinin FoMO düzeyinden yüksek olduğu söylenebilir. Farklı lise türlerinde 10. Sınıfa devam eden öğrencilerle yapılan bir çalışmada öğrencilerde FoMO'nun uyku kalitesini düşürme durumları incelenmiş, FoMO ve uyku kalitesini düşürme düzeyi arasında orta düzeyde, pozitif bir ilişki bulunmuştur (İpek ve İpek, 2023). Aynı çalışmada, öğrencilerin FoMO düzeyleri arttıkça, uyku kalitesini düşürme düzeyinin de artmakta olduğu söylenmiştir. Alanyazında farklı bulgular içeren çalışmalara rastlanmaktadır. Farklı liselerde öğrenim

gören ergenlerle yapılan bir çalışmada okul türüne göre öğrencilerin FoMO düzeylerinin anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır (Taş ve Balcı, 2024). Belçika’da 2663 genç yetişkinle yapılan bir araştırmada FoMO’nun okul türü açısından belirleyici bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır (Franchina vd., 2018). Meslek lisesi öğrencileri ile yapılan bir çalışmada da meslek lisesinde farklı bölümlerdeki öğrencilerin FoMO düzeyleri ve internet bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı belirtilmiştir (Setyaningsih vd., 2023).

5.4.4. Öğrencilerin FoMO (gelişmeleri kaçırma korkusu) düzeyleri anne eğitim seviyesine ve baba eğitim seviyesine göre farklılık göstermekte midir?

Bu çalışmada öğrencilerin anne eğitim seviyesine ve baba eğitim seviyesine göre FoMO düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Anne eğitim seviyesinin ve baba eğitim seviyesinin lise öğrencilerinin FoMO düzeylerine bir etkisi olmadığı söylenebilir. Alanyazında benzer bulgulara ulaşılan çalışmalar mevcuttur. Taş ve Balcı (2024) liseye devam eden 673 öğrenci ile yapmış olduğu çalışmada ergenlerin FoMO düzeylerinin anne ve baba eğitim seviyesine göre bir farklılaşma göstermediği sonucuna ulaşmışlardır.

5.4.5. Öğrencilerin FoMO (gelişmeleri kaçırma korkusu) düzeyleri sosyal medyada geçirilen süreye göre farklılık göstermekte midir?

Bu çalışmada öğrencilerin FoMO düzeyleri ile sosyal medyada geçirilen süre arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmektedir. Sosyal medyada “0-1 saat” ve “1-2 saat” zaman geçiren öğrencilerin FoMO düzeylerinin, “3-4 saat” ve “5 saat ve üzeri” zaman geçiren öğrencilere göre düşük olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre sosyal medyada geçirilen süre arttıkça, FoMO düzeyinin de arttığı söylenebilir. Alanyazında benzer bulgulara ulaşan çalışmalara rastlanmıştır. Ergenlerde sorunlu cep telefonu kullanımıyla ilgili yapılan bir çalışmada sosyal medyada geçirilen vaktin artmasının, gelişmeleri kaçırma korkusunu artırdığı sonucuna ulaşılmıştır (Coşkun ve Karayağız-Muslu, 2019). Sosyal medyada geçirilen süre 6 saat ve üzeri olan öğrencilerin FoMO düzeylerinin, 2 saat ve üzeri vakit geçiren öğrencilerden anlamlı olarak yüksek olduğu vurgulanmaktadır (Tekin vd., 2024).

5.4.6. Öğrencilerin FoMO (gelişmeleri kaçırma korkusu) düzeyleri en çok tercih edilen sosyal medya aracına göre farklılık göstermekte midir?

Bu çalışmada en çok tercih edilen sosyal medya aracına göre FoMO düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu, bu farklılığın Youtube sosyal medya aracını tercih eden öğrencilerin FoMO düzeyleri ile Instagram ve Tiktok sosyal medya aracını tercih eden öğrenciler arasında olduğu görülmektedir. Instagram ve Tiktok kullanan öğrencilerin FoMO düzeyi, Youtube kullanan öğrencilerin FoMO düzeyinden yüksektir. Bu bulguya göre öğrencilerin kullandıkları Instagram ve Tiktok araçlarının, Youtube aracına göre daha fazla gelişmeleri kaçırma korkusu duymalarına sebep olacağı söylenebilir. Alanyazında yapılan çalışmalarda farklı bulgular elde edilen çalışmalara rastlanmaktadır. Tekin vd. (2024) üniversite öğrencileriyle yapmış olduğu çalışmalarında Tiktok sosyal medya aracını kullanmanın FoMO seviyesini anlamlı olarak etkilemediğini dile getirmektedirler.

5.5. Öğrencilerin sosyal medya kullanımları ile aile içi iletişimlerinde arasında ilişki var mıdır?

Bu çalışmada öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri ile aile içi iletişim düzeyleri arasında düşük düzeyde, pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki belirlenmiştir. Buna göre öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri arttıkça, aile içi iletişim sorunu düzeylerinin de arttığı söylenebilir.

5.6. Öğrencilerin sosyal medya kullanımları, aile içi iletişim düzeylerini ne kadar yordamaktadır?

Bu çalışmada yapılan regresyon analizinde öğrencilerin sosyal medya kullanımlarının, aile içi iletişimlerini anlamlı bir şekilde yordamakta olduğu görülmektedir. Sosyal medya kullanım düzeyleri puanı, aile içi iletişim düzeyleri puanının %3,5'ini açıklamaktadır. Değişimin kalan oranı başka etkenlerden kaynaklanmış olabilir.

5.7. Öğrencilerin sosyal medya kullanımları ile FoMO düzeyleri arasında ilişki var mıdır?

Bu çalışmada öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri ile FoMO düzeyleri arasındaki ilişki orta düzeyde, pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki belirlenmiştir. ($r=,320$; $p<,05$). Bu bulguya göre öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri arttıkça, FoMO düzeylerinin de arttığı söylenebilir. Alanyazında benzer bulguya ulaşılan çalışmalara rastlanmaktadır. Tekin vd. (2024) FoMO ile sosyal medya bağımlılığı arasında orta düzeyde, pozitif yönde, anlamlı bir ilişki olduğunu söylemektedir.

5.8. Öğrencilerin sosyal medya kullanımları, FoMO düzeylerini ne kadar yordamaktadır?

Bu çalışmada öğrencilerin sosyal medya kullanımları, FoMO düzeylerini anlamlı bir şekilde yordamaktadır. Sosyal medya kullanım düzeyleri puanı, FoMO düzeyleri puanının %10'unu açıklamaktadır. Değişimin kalan oranı başka etkenlerden kaynaklanmış olabilir.

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın sonuçları ve bu sonuçlara göre sunulan önerilere yer verilmiştir.

Bu araştırmanın sonuçları aşağıda maddeler halinde özetlenmiştir:

- Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri ve aile içi iletişim düzeyleri orta düzeyde, öğrencilerin FoMO düzeyleri ise orta seviyenin biraz altındadır.
- Kızların sosyal medya kullanım düzeyinin erkeklerden yüksek olduğu görülmüştür.
- Kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre sosyal medyayı ders hazırlığı amacıyla daha çok kullandıkları görülmüştür.
- 10. Sınıflar ve 11. Sınıfların sosyal medya kullanım düzeylerinde 10. Sınıflar lehine anlamlı farklılaşma olduğu görülmektedir. 10. Sınıfların sosyal medya kullanım düzeyi 11. Sınıflardan yüksektir.
- “Ders hazırlığı” alt boyutunda Fen Lisesi öğrencilerinin Anadolu Lisesi öğrencilerine göre sosyal medya kullanımlarının anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Anne eğitim seviyesine göre sosyal medya kullanım düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma yoktur.
- Baba eğitim seviyesi lise olan öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri, üniversite olan öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerinden anlamlı olarak yüksektir.
- Sosyal medyada geçirilen süre arttıkça, sosyal medya kullanım düzeyinin de arttığı görülmektedir.

- Instagram ve Tiktok sosyal medya araçlarının, Youtube sosyal medya aracına göre daha fazla sosyal medya kullanım düzeyini artırdığı görülmektedir.
- Kız öğrencilerin aile içi iletişim sorunu düzeylerinin erkek öğrencilerden yüksek olduğu bulunmuştur.
- Sınıf seviyesine göre aile içi iletişim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.
- “Sosyal Medya Bağımlılık” alt faktöründe 10. Sınıfların aile içi iletişim sorunu düzeyi, 12. Sınıfların aile içi iletişim sorunu düzeyinden yüksek olduğu görülmektedir.
- “Ortak Kaliteli Zaman Geçirme” alt boyutunda ise, 9. Sınıf öğrencilerinin aile içi iletişim sorunu düzeyi, 11. Sınıf öğrencilerinin aile içi iletişim sorunu düzeyinden yüksek olduğu görülmektedir.
- Anadolu Lisesi öğrencilerinin aile içi iletişim sorunu düzeylerinin Fen Lisesi öğrencilerinininkinden yüksek olduğu görülmektedir.
- Anne ve baba eğitim seviyesine göre öğrencilerin aile içi iletişim düzeylerinin anlamlı bir farklılaşma göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.
- Sosyal medyada geçirilen süre arttıkça, aile içi iletişim sorunu düzeyinin de arttığı görülmektedir.
- Youtube aracını tercih eden öğrencilerin aile içi iletişim sorunu düzeyinin, Instagram ve Tiktok aracını tercih eden öğrencilere göre düşük olduğu görülmektedir.
- Kız öğrencilerin FoMO düzeyleri, erkek öğrencilerden yüksektir.
- 11. Sınıfların FoMO düzeyleri, 9. Sınıfların ve 10. Sınıfların FoMO düzeyinden düşüktür.

- Anadolu Lisesi öğrencilerinin FoMO düzeyi, Fen Lisesi öğrencilerinin FoMO düzeyinden yüksektir.
- Öğrencilerin anne eğitim seviyesine ve baba eğitim seviyesine göre FoMO düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.
- Sosyal medyada geçirilen süre arttıkça, FoMO düzeyinin de arttığı görülmüştür.
- Instagram ve Tiktok kullanan öğrencilerin FoMO düzeyi, Youtube kullanan öğrencilerin FoMO düzeyinden yüksektir.
- Sosyal medya kullanım düzeyleri arttıkça, aile içi iletişim düzeylerinin de arttığı söylenebilir. Sosyal medya kullanım düzeyleri puanı, aile içi iletişim düzeyleri puanının %3,5'ini açıklamaktadır.
- Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri arttıkça, FoMO düzeylerinin de arttığı görülmektedir. Sosyal medya kullanım düzeyleri puanı, FoMO düzeyleri puanının %10'unu açıklamaktadır.

Bu araştırma kapsamında yapılan öneriler aşağıda maddeler halinde sunulmuştur:

- Bu araştırma kapsamında öğrencilerin anne eğitim seviyelerinin sosyal medya kullanım düzeyleri açısından belirleyici olmadığı bulunmuştur. Bu durumun asıl sebebinin açığa çıkarılabilmesi için nitel çalışma yapılmasının faydalı olabileceği önerilmektedir.
- Kız öğrencilerin sosyal medyada erkek öğrencilerden daha fazla zaman geçirdikleri düşünülmektedir. Bu durumun sebebi araştırılabilir.
- Kız öğrencilerin aile içi iletişim sorunu düzeyi daha yüksek olduğu için, öğrenciler için aileleri ve çevreleri ile daha iyi iletişim kurmasını sağlayacak sosyal faaliyetler düzenlenebilir.

- Gelişmeleri kaçırmamak için dijital araçları çok fazla kullanmak FoMO duygusunu yaşamaya sebep olacağından, bu durumun aile içi iletişimi olumsuz etkilediği de görülmektedir. Öğrencilerin sosyal medya kullanımlarının sınırlandırılması FoMO ile başetme yöntemi olarak düşünülebilir.
- Sosyal medya, aile içi iletişim ve FoMO'nun birbirini nasıl etkilediği yapısal eşitlik modeli kullanılarak farklı çalışmalarda ortaya çıkarılabilir.
- Literatürde FoMO'nun psikolojik bir durum olduğu bilinmektedir. Günümüzde bireylerin gündemi takip etmek, başkalarının neler deneyimlediğini kaçırmamak için sosyal medya platformlarını kullanmaları FoMO'ya zemin hazırlamaktadır. FoMO ile başetme yolları ile ilgili öğrencilere bilgilendirici eğitimler düzenlenebilir, boş zamanlarını değerlendirme yöntemleri öğretilir.
- Bu çalışmadaki veriler Tokat ilinin bir ilçesindeki farklı lise türlerindeki öğrencilerinden toplanmıştır. Örneklem olarak Tokat ili ile sınırlıdır. Ülke genelinde farklı şehirlerden de örneklem alınarak başka bir çalışma yapıldığında çalışmanın boyutu, elde edilen sonuçları değişebilir.

KAYNAKÇA

- Abi-Jaoude, E., Naylor, K. T. and Pignatiello, A. (2020). Smartphones, social media use and youth mental health. *CMAJ*, 192(6), E136-E141.
- Açıkgöz, A., Ezen, M., Emir, B. ve Özkaraman, A. (2019). Effect of social media dependence of nursing students on communication skills. *Kocaeli Med J*, 8(1), 130-140.
- Adams, S. K., Williford, D. N., Vaccaro, A., Kisler, T. S., Francis, A. and Newman, B. (2016). The young and the restless: Socializing trumps sleep, fear of missing out, and technological distractions in first-year college students. *International Journal of Adolescence and Youth*, 22(3), 337–348.
- Al-Nasa'h, M. and Shadid, Y. (2024). Fear of missing out on social media platforms and its relationship to self-esteem among adolescents in Jordan. *Journal of Social Studies Education Research*, 15(1), 119–148.
- Alt, D. ve Boniel-Nissim, M. (2018). Parent–adolescent communication and problematic internet use: The mediating role of fear of missing out (FoMO). *Journal of Family Issues*, 13, 3391–3409.
- Alutaybi, A., Al-Thani, D., McAlaney, J. and Ali, R. (2020). Sosyal medyada bir şeyleri kaçırma korkusuyla (fomo) mücadele: Fomo-R yöntemi. *Uluslararası Çevre Araştırmaları ve Halk Sağlığı Dergisi*, 17 (17), 6128.
- Akbulut, Z. (2022). *14-18 yaş lise öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı ile iletişim becerileri arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Bilecik ili örneği)*. yüksek lisans tezi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 2022.
- Akyürek, M. İ. (2020). Lise öğrencilerinin sosyal medya kullanımı ve sosyal medyaya ilişkin tutumları. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 58-92.
- Arslan, E. ve Arı, R. (2008). Erikson'un psikososyal gelişim dönemleriölçeğinin Türkçe'ye uyarlama, güvenirlik ve geçerlik çalışması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (19), 53-60.
- Aşcı, Ö., Hazar, G. ve Yılmaz, M. (September 1, 2015) Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin İletişim Becerileri ve İlişkili Değişkenler. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* (3), 160–165.
- Ata, F. (2023). Z kuşağı'nın sosyal medya haberlerini tüketim motivasyonları ve tatminleri: YouTube ve Instagram örneği. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(4), 1137-1155.
- Baker, Z. G., Krieger, H. and LeRoy, A. S. (2016). Fear of Missing Out: Relationships with Depression, Mindfulness and Physical Symptoms. *Translational Issues in Psychological Science*, 2(3), 275-282.

- Beyens, I., Frison, E. and Eggermont, S. (2016). "I don't want to miss a thing": Adolescents' fear of missing out and its relationship to adolescents' social needs, Facebook use, and Facebook related stress. *Computers in Human Behavior*, 64, 1–8.
- Biber, L. (2020). Sosyal medya, FoMO ve kuşaklar arası farklılaşma. *Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 9(1), 26-43.
- Bilgin, M., Şahin, İ., ve Togay, A. (2020). Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılığı ve Ebeveyn-Ergen İlişkisi. *Eğitim ve Bilim*, 45 (202), 263-281.
- Bloemen, N., and De Coninck, D. (2020). Social media and fear of missing out in adolescents: the role of family characteristics. *Social Media + Society*, 6(4).
- Bulut Barkın, A. (2022). *Lise öğrencilerinin stresle başa çıkma becerilerinin aile içi iletişim kalıpları açısından incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi].
- Büyüköztürk, Ş. (2020). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı İstatistik, Araştırma Deseni SPSS Uygulamaları ve Yorum (28. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Choi, H. and Ko, Y. (2022). Effective fake news video detection using domain knowledge and multimodal data fusion on Youtube. *Pattern Recognition Letters*, 154, 44-52.
- Chou, C. and Hsiao, M. C. (2000). Internet addiction, usage, gratification, and pleasure experience: The Taiwan college student's case. *Computers and Education*, 35, 65-80.
- Cohen, J. (1988). *Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Coskun, S. and Karayagiz Muslu G. (2019). Investigation of problematic mobile phones use and fear of missing out (FoMO) level in adolescents. *Community Ment Health J*. 2019;55:1004-14
- Çağlayan, M.T., ve Arslantaş, H. (2023). Üniversite öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığını etkileyen faktörler ve sosyal medya bağımlılığının depresyon ve gelişmeleri kaçırma korkusu ile ilişkisi. *Bağımlılık Dergisi*, 24(3), 334-348.
- Çelik, F. ve Özkara, B.Y. (2022). Gelişmeleri kaçırma korkusu (FoMO) ölçeği: sosyal medya bağlamına uyarlanması ve psikometrik özelliklerinin sınanması. *Psikoloji Çalışmaları - Studies in Psychology*, 42(1): 71–103
- Çetinkaya, A. (2019). Çevrimiçi gazetelerin Instagram üzerinden haber paylaşımı. *Kritik İletişim Çalışmaları Dergisi*, 1(2), 1-28.
- Dal, İ., ve Gök, N. (2024). Dopamin etkisiyle oluşan sosyal medya bağımlılığının fen lisesi öğrencilerinin ders çalışma tutumlarına olan etkisi. *Ases Ulusal Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(2), 208–242.
- Demir, Ü. (2016). Sosyal medya kullanımı ve aile iletişimi: Çanakkale'de lise öğrencileri üzerine bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 27-50.

- Demir, Ü. (2020). Aile özellikleri ve mutluluk: Çanakkale’de lise öğrencileri üzerine bir araştırma. *Kastamonu Education Journal*, 28(3), 1296-1306.
- Deniz, E. ve Kazu, H. (2021). Algılanan Sosyal Desteğin Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Medya Tutumlarına EtkisininYol Analizi İle İncelenmesi. *Electronic Journal Of Social Sciences*, 20(78).
- Deniz, L., ve Gürültü, E. (2018). Lise öğrencilerinin sosyal medya bağımlılıkları. *Kastamonu Education Journal*, 26(2), 355-367.
- Dilber, F. (2019). Aile İçi İletişimde Sosyal Medya: Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (33), 334-381.
- Dinçer, N. ve Kılınç, Z. (2019). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanım Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından Analizi. *Asya Eğitim ve Öğretim Dergisi* , 5(1), 146–150.
- Doğan, K. (2021). *Lise öğrencilerinde akademik başarı, sosyal destek ve sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi, Ahi Evran Üniversitesi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Doğan, M. ve Ceyhan, E. (2008). Genel Lise Öğrencilerinin Aile İşlevlerinin ve Denetim Odaklarının İncelenmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 15(15), 67-82.
- Duman, B., ve Baştemur, Ş. (2023). Ergenlerde Sosyal Medya Kullanımı, Sosyal Fobi ve Riskli Davranışlar Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(3), 1698-1714.
- Düzenli, O., Uğur-Erdoğan, F., Korkmaz, O., and Çakır, R. (2023). An investigation of high school student’s social media use, internet addiction and self-confidence levels. *International Journal of Technology in Education (IJTE)*, 6(4), 593-619.
- Erdoğan, A., Yılmaz, Y., ve Hocaoglu, Ç. (2021). Modern çağın yeni hastalığı: gelişmeleri kaçırma korkusu “fomo” nedir? Bir gözden geçirme. *Kıbrıs Türk Psikiyatri Ve Psikoloji Dergisi*, 3(3), 217-222.
- Erol, V. (2022). Sosyal medyanın Türk aile yapısına etkisi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 24(43), 1127-1139.
- Fabris, M. A., Marengo, D., Longobardi, C., and Settanni, M. (2020). Investigating the links between fear of missing out, social media addiction, and emotional symptoms in adolescence: The role of stress associated with neglect and negative reactions onsocial media. *Addictive behaviors*, 106, 106364.
- Feric, M. (2024). Aile Özellikleri ile Ergenlerin Aile İletişiminin Kalitesine İlişkin Algıları Arasındaki İlişki. *Ergenler* , 4 (1), 75-89.

- Fidan, M., ve Kuzhan, M. (2022). Sosyal medya uygulamalarının öğrencilerin akademik ve iletişim becerilerine etkisinin değerlendirilmesi: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi örneği. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(1), 81-97.
- Floros, G. and Siomos, K. (2013), “The Relationship between Optimal Parenting, Internet Addiction and Motives for Social Networking in Adolescence”, *Psychiatry Research*, 209, 529–534.
- Franchina, V., Vanden Abeele, M., van Rooij, A. J., Lo Coco, G., and De Marez, L. (2018). Fear of Missing Out as a Predictor of Problematic Social Media Use and Phubbing Behavior among Flemish Adolescents. *International journal of environmental research and public health*, 15(10), 2319.
- Gökçearslan, Ş., ve Günbatar, M. S. (2012). Ortaöğrenim öğrencilerinde internet bağımlılığı. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 2(2), 10-24.
- Gökler, M., Aydın, R., Ünal, E. ve Metintaş, S. (2016). Sosyal Ortamlarda Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Ölçeğinin Türkçe sürümünün geçerlilik ve güvenilirliğinin değerlendirilmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 17(Ek sayı 1), 53 - 59.
- Göksu, H., ve Gültekin, M. (2023). Ergenlerin sosyal medya bağımlılığının akademik başarılarıyla ilişkisi ve çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Millî Eğitim Dergisi*, 52 (239), 1897-1912.
- Gönültaş, O., Uzun, K., ve Akın, M. S. (2021). Ergenlerin Aile İçi İlişki Algılarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 391-405.
- Güleç, V. (2018). Aile ilişkilerinin sosyal medyayla birlikte çöküşü. *Yeni Medya Elektronik Dergisi*, 2(2), 105-120.
- Gülнар, B. ve Öztat, F. (2020). Aile İçi Yüz Yüze İletişim, İnternet ve Sosyal Medya Kullanım İlişkisi. *Kurgu*, 28(1), 31-42.
- Güney, M., ve Taştepe, T. (2020). Ergenlerde Sosyal Medya Kullanımı ve Sosyal Medya Bağımlılığı. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9(2), 183-190.
- Gürbüz, S., ve Şahin, F. (2015). Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri: felsefeyöntem-analiz. Ankara: Seçkin.
- Havi, N. S., and Samaha, M. (2017). The Relations Among Social Media Addiction, Self-Esteem, and Life Satisfaction in University Students. *Social Science Computer Review*, 35(5), 576-586.
- Hayran, C., Anik, L., and Gürhan Canlı, Z. (2016). Exploring the antecedents and consumer behavioral consequences of “Feeling of Missing Out (FoMO)”. In P. Moreau ve S. Puntoni (Eds.), *Advances in Consumer Research* (pp. 468–469). Duluth, MN: *Association for Consumer Research*.

- İpek, Y., ve İpek, H. (2023). Lise Öğrencilerinde FoMO Düzeyleri İle Uyku Kalitesi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 10(102), 3539–3545.
- İnce, A., ve Tulunay Ateş, Ö. (2025). Lise ve Üniversite Öğrencilerinin TikTok Algılarının Metaforik Analizi. *Journal of University Research*, 8(2), 205-218.
- İnce, M., ve Koçak, M. C. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıkları: Necmettin Erbakan Üniversitesi Örneği. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 736-749.
- İnternet: Mediaraven and Linc (2018). Apestaartjaren 2018: Mediabezit, mediagebruik en online gedrag, Belgium [Apestaartjaren 2018: Media ownership, media use and online behavior, Belgium]. URL: https://www.apestaartjaren.be/index.php#nieuws/download_hetonderzoekrapport-van-apestaartjaren-2018 Son Erişim Tarihi: 10.04.2025
- İnternet: TÜİK (2024). Çocuklarda Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Cocuklarda-Bilisim-Teknolojileri-Kullanim-Arastirmasi-2024-53638> Son Erişim tarihi: 15.05.2025.
- İnternet: We Are Social (2023). Dijital 2023 Raporu. URL: <https://wearesocial.com/uk/blog/2023/01/digital-2023/>. Son Erişim tarihi: 10.03.2025.
- Joo, T.M., and Teng, C.E. (2017). Impacts of Social Media (Facebook) on Human Communication and Relationships: A View on Behavioral Change and Social Unity. *International Journal of Knowledge Content Development and Technology*, 7, 27-50.
- Jowkar, B., Kohoulat, N., and Zakeri, H. (2011). Family communication patterns and academic resilience. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 29, 87–91.
- Kam, J.A. Identifying changes in youth's subgroup membership over time based on their targeted communication about substance use with parents and friends. *Human Communication Research 2011*; 37(3), 324–349.
- Karakaya, C. ve Başcılar, M. (2025). Ergenlerin iletişim becerilerinin ve öfke ifade tarzlarının değerlendirilmesi. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 13(35), 34-53.
- Karasar, N. (2012). Bilimsel araştırma yöntemleri (24. baskı). Ankara: Nobel Yayınevi
- Kartol, A. ve Peker, A. (2020). Ergenlerde sosyal ortamlarda gelişmeleri kaçırma korkusu (fomo) yordayıcılarının incelenmesi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 15(21), 454-474.
- Kılıç, M. (2015). Aile ve serbest zaman ilişkisi: Düzce örneği. *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 27-49.

- Kır Elitaş, S. (2020). Sosyal medyanın toplumsal dönüştürücülüğü: sosyal medya kullanan ergenlerin aile içi iletişim süreçlerine katılım düzeyleri üzerine nicel bir araştırma. *OPUS International Journal of Society Researches*, 16(30), 2616-2632.
- Kıran, Ö. (2021). Lise ve üniversite öğrencilerinin medya araçları kullanımlarının karşılaştırmalı analizi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(24), 93-115.
- Kırık, A. M. (2014) Aile ve Çocuk İlişkisinde İnternetin Yeri: Nitel Bir Araştırma, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 337-347.
- Koçer, M. (2012). Erciyes Üniversitesi Öğrencilerinin İnternet ve Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıkları. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi* (18), 70-85.
- Lai, C., Altavilla, D., Ronconi, A. and Aceto, P. (2016). Fear of missing out (FOMO) is associated with activation of the right middle temporal gyrus during inclusion social cue. *Computers in Human Behavior* 61(1), 516-521.
- López de Ayala López, M. C., Sendín Gutierrez, J. C., and García Jiménez, A. (2015). Problematic internet use among spanish adolescents: The predictive role of Internet preference and family relationships. *European Journal of Communication*, 30(4), 470-485.
- Milyavskaya, M., Saffran, M., Hope, N. and Koestner, R. (2018). Fear of missing out: prevalence, dynamics, and consequences of experiencing FOMO. *Motivation and Emotion*. 42.
- Müller, S. M., Wegmann, E., Stolze, D. and Brand, M. (2020). Maximizing social outcomes? Socialzapping and fear of missing out mediate the effects of maximization and procrastination on problematic social networks use. *Computers in Human Behavior*, 107, 106296.
- Oberst, U., Wegmann, E., Stodt, B., Brand, M., and Chamarro, A. (2017). Negative consequences from heavy social networking in adolescents: The mediating role of fear of missing out. *Journal of Adolescence*, 55, 51-60.
- Oğuz, F. ve Akıncı, A. Y. (2022). “Lise Öğrencilerinin Sosyal Medya Tutumlarının Araştırılması (Antalya Örneği)”, *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 8(58):1594-1606
- Okumuş, V. (2018). “Çocukların Sosyal Medya Kullanımları ile Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Oral, B., ve Kenanoğlu, R. (2020). Lise Öğrencilerinin Sosyal Paylaşım Sitelerinin Eğitimde Kullanılmasına İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 396-409.

- Örücü, E., Çalışkan, S., ve Gizlier, Ö. (2024). Üniversite öğrencilerinin gelişmeleri kaçırma korkularının ve öz saygı düzeylerinin sosyal medya kullanımı üzerindeki etkisi. *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi*, 19(1), 61-74.
- Özkan Gültekin, S., Ada, Ş. ve Gönenç, H. (2024). “Sosyal medyanın öğrencilerin aile iletişimi ve sosyal yaşantısı üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi ve analizi”, *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, (6): 822-831.
- Özyürek, A. ve Nehir, GB (2021). Ergenlerde ahlaki olgunluk, aile aidiyeti ve ergen-ebeveyn ilişkilerinin incelenmesi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 247-265.
- Palavan, Ö. ve Gemalmaz, N. (2022). Lise öğrencilerinin iletişim becerileri ve empati düzeylerinin incelenmesi, *Avrasya Beşeri Bilim Araştırmaları Dergisi*, Cilt/Sayı: 2-2 (2022), Karabük 2022, s. 36-63.
- Parlar, H., ve Dere, S. (2025). Dijital ebeveynliğin, aile içi iletişim ve velinin eğitime katılımı üzerine etkisi: yapısal eşitlik modeli. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 25(66), 79-110.
- Pelenk Özel, A. ve Ağca, A.T. (2022). Sosyal medya kullanımı, gelişmeleri kaçırma korkusu ve plansız satın alma davranışı üzerine ampirik bir araştırma. *Turkish Studies - Social*, 17(4), 629-646.
- Przybylski, A.K., Murayama, K., Dehaan, C.R. and Gladwell, V., (2013). "Motivational, Emotional, And Behavioral Correlates Of Fear Of Missing Out", *Computers In Human Behavior*, 29 (4), 1841-1848.
- Procentese, F., Gatti, F. and Di Napoli, I. (2019). families and social media use: the role of parents' perceptions about social media impact on family systems in the relationship between family collective efficacy and open communication. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16, 5006.
- Qutishat, M. G. (2020). Gender differences in fear of missing out experiences among undergraduate students in Oman. *New Emirates Medical Journal*, 2(1), 36–40.
- Riggio, H.R. (2004), Parental marital conflict and divorce, parent-child relationships, social support, and relationship anxiety in young adulthood. *Personal Relationships*, 11: 99-114.
- Sarıtaş, H., Balcı, Ş. ve Solak, E. (2024). Lise öğrencileri arasında FoMO ve sosyal medya bağımlılığı ilişkisinde can sıkıntısının aracılık rolü. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 54, 140-158.
- Setyaningsih, N., Sarjana, W, et al “The correlation between fear of missing out (FoMO) and internet addiction in vocational high school students”. *Jurnal Psikiatri Surabaya*, vol. 12, no. 1, pp. 44-55 2023,
- Solmaz, B., Tekin, G., Herzem, Z. ve Demir, M. (2013). İnternet ve sosyal medya kullanımı üzerine bir uygulama. *Selçuk İletişim*, 7(4), 23-32.

- Şahin, S., ve Aral, N. (2012). Aile içi iletişim. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(3), 55-66.
- Şavran, T., Turhanoglu, A., Beklan, O. ve Suğur, N. (2012) Sosyolojide Araştırma Yöntem ve Teknikleri (Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 2012), 66.
- Şişman-Eren, E. (2014). Sosyal medya kullanım amaçları ölçeğinin geliştirilmesi ve bazı kişisel değişkenlere göre incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi [Hacettepe University Journal of Education]*, 29(4), 230-243.
- Tam, M. S. (2022). Z Kuşağının Tiktok Kullanım Pratikleri ve Motivasyonları. *Yeni Medya*, 2022(13), 148-167.
- Tandon, A., Dhir, A., Almugren, I., AlNemer, G. N. and Mantymaki, M. (2021). Fear of missing out (FoMO) among social media users: A systematic literature review, synthesis and framework for future research. *Internet Research*, 31(3), 782-821.
- Tanhan, F., Özok, H. ve Tayiz, V. Gelişmeleri Kaçırma Korkusu (FoMO): Güncel Bir Derleme. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*. Mart 2022;14(1):74-85.
- Tanrıverdi, H., ve Sağır, S. (2014). Lise öğrencilerinin sosyal ağ kullanım amaçlarının ve sosyal ağları benimseme düzeylerinin öğrenci başarısına etkisi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (18), 775-822.
- Taş, A. (2022). *Lise öğrencilerinin gelişmeleri kaçırma korkusu ile problemli cep telefonu kullanımı ve kişilik özelliklerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi / The development of high school students with the problem of the fear of missing out, the use of the mobile phone and the investigation of the personal features in terms of various variables*. Yüksek Lisans Tezi, 2022, Kırıkkale Üniversitesi.
- Taş, A., ve Balcı, S. (2024). Fear of missing out and problematic usage of smartphones concerning adolescents. *International Journal of Educational Research Review*, 9(3), 136-150.
- Tekin, H. H., Karabay, M., Ertunç, E. ve Çuhadar, A. (2024). Üniversite öğrencilerinde sosyal ortamlarda gelişmeleri kaçırma korkusu (FoMO) ve sosyal medya bağımlılığı. *Genel Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(3), 547-560.
- Tomczyk, L. (2021). FOMO among polish adolescents. Fear Of Missing Out as a diagnostic and educational challenge. In: Rocha, Á., Adeli, H., Dzemyda, G., Moreira, F., Ramalho Correia, A.M. (eds) Trends and Applications in Information Systems and Technologies. World CIST 2021. *Advances in Intelligent Systems and Computing*, vol 1365. Springer, Cham.
- Tutgun Ünal, A., ve Deniz, L. (2020). Sosyal medya kuşaklarının sosyal medya kullanım seviyeleri ve tercihleri. *OPUS International Journal of Society Researches*, 15(22), 1289-1319.

- Urfalıoğlu, M., Şahin, S., ve Kürkçü, M. (2021). Lise son sınıf öğrencilerinin sosyal medya kullanım amaçlarının incelenmesi. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 6(2), 442-454.
- Ünüvar, A. (2007). *Lise öğrencilerinin algıladıkları ana-baba tutumları ile kendine saygı düzeylerinin incelenmesi*. Selçuk Üniversitesi, Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Konya.
- Üstün, Ü. ve Eryılmaz, A. (2014). Etkili araştırma sentezleri yapabilmek için bir araştırma yöntemi: meta-analiz. *Eğitim ve Bilim*, 39(174),1-32.
- Villegas, A. (2013) The influence of technology on family dynamics. *Proceedings of The New York State Communication Association*. 1-17.
- Yalçın, M. ve Yalçın, M. (2018). Sosyal medya kullanımı ve aile içi iletişim ilişkisi: üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma, *Journal of International Social Research*. 11. 738-743.
- Yazan, K. D., Köksal, O. ve Yazan, F. Ş. (2024). Lise Öğrencilerinin Sosyal Medya Bağımlılık Düzeylerinin Spor Alışkanlıkları Açısından İncelenmesi. *Journal of History School*, 69, 1267-1287
- Yıldırım, I. ve Kızmaz, Z. (2019). Aile içi şiddet ile öğrencilerin akademik başarı durumları arasındaki ilişki: ortaöğretim öğrencileri üzerine bir araştırma. *Mukaddime*, 10, 662-687.
- Yıldız, Y., ve Tutkun, Ö. F. (2022). Communication problems affecting the lives of high school 12th grade students. *International Journal of Educational Research Review*, 6(Special Issue (December 2021), 477-485.
- You, Y., Yang-Huang, J., Raat, H., and van Grieken, A. (2021). Sociodemographic factors and social media use in 9-year-old children: The Generation R Study. *BMC public health*, 21(1), 1966.
- Zıvıdır, P. ve Karakul, A. (2023). Üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı düzeyleri ve FoMO ilişkisi. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 11(1), 1054-1067.

EKLER

EK-1: Demografik Özellik Formu

Cinsiyetiniz?	Kız ☐	Erkek ☐		
Okuduğunuz lise türü?	Anadolu Lisesi ☐	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ☐		
	Anadolu İmam Hatip Lisesi ☐	Fen Lisesi ☐		
Sınıfınız?	9.Sınıf ☐	10.Sınıf ☐	11.Sınıf ☐	12.Sınıf ☐
Annenin eğitim seviyesi	İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Üniversite ☐ Lisansüstü ☐			
Babanın eğitim seviyesi	İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Üniversite ☐ Lisansüstü ☐			
Sosyal medyada günlük ortalama kaç saat zaman harcıyorsunuz?	0-1 saat ☐ 1-2 saat ☐ 2-3 saat ☐ 3-4 saat ☐ 5 saat ve üzeri ☐			
Size en iyi hitap eden sosyal medya aracı hangisidir? (Yalnızca tek bir seçim yapınız.)	Instagram ☐ Tiktok ☐ Twitter ☐ Youtube ☐ Snapchat ☐ Pinterest ☐ diğer			

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı-Soyadı : İlkay ÖZLÜK

BİLİMSEL FAALİYETLER

Özlük, İ. ve Saltan, F. (2025, Nisan 28-30). FoMO (Gelişmeleri Kaçırma Korkusu) İle Sosyal Medya Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Bildiri Sunumu Özeti). 3. ICDS (Uluslararası İletişim Dijitalleşme ve Toplum Sempozyumu), İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.